

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

<u>Nummer</u>	Inhoud	Bladzijde
	I <i>Mededelingen</i>	
	
	II <i>Vorbereidende besluiten</i>	
	Economisch en Sociaal Comité	
	Zitting van januari 2001	
2001/C 123/01	Advies van het Economisch en Sociaal Comité „De gevolgen van de elektronische handel voor de interne markt” (WIM)	1
2001/C 123/02	Advies van het Economisch en Sociaal Comité inzake het „XXIXe Verslag over het mededingingsbeleid 1999”	11
2001/C 123/03	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 97/24/EG betreffende bepaalde onderdelen of eigenschappen van motorvoertuigen op twee of drie wielen”	22
2001/C 123/04	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende levensverzekering (omgewerkte versie)”	24
2001/C 123/05	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over „De uitputting van aan een ingeschreven merk verbonden rechten”	28

Prijs: 19,50 EUR

NL

(Vervolg z.o.z.)

<u>Nummer</u>	Inhoud (vervolg)	Bladzijde
2001/C 123/06	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 80/232/EEG wat de reeks van nominale gewichten voor extracten van koffie en extracten van cichorei betreft”	33
2001/C 123/07	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende steunverlening voor de coördinatie van het vervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren” ...	34
2001/C 123/08	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over „eEurope 2002 — Een informatiemaatschappij voor iedereen — Ontwerpactieplan”	36
2001/C 123/09	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 2027/97 betreffende de aansprakelijkheid van luchtvervoerders bij ongevallen”	47
2001/C 123/10	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake toegang tot en interconnectie van elektronische communicatienetwerken en bijbehorende faciliteiten”	50
2001/C 123/11	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie”	53
2001/C 123/12	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de machtiging voor elektronische communicatienetwerken en -diensten”	55
2001/C 123/13	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake een gemeenschappelijk regelgevingskader voor elektronische communicatienetwerken en -diensten”	56
2001/C 123/14	Advies van het Economisch en Sociaal Comité betreffende het „Voorstel voor een beschikking van het Europees Parlement en de Raad inzake een regelgevingskader voor het radiospectrumbeleid in de Europese Gemeenschap”	61
2001/C 123/15	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité — Prijsstelling als beleidsinstrument voor een duurzamere benutting van de waterreserves”	65
2001/C 123/16	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van gemeenschappelijke maatregelen ter bestrijding van klassieke varkenspest”	69
2001/C 123/17	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van de Raad houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 1258/1999 betreffende de financiering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en van verscheidene andere verordeningen betreffende het gemeenschappelijk landbouwbeleid”	72

<u>Nummer</u>	Inhoud (vervolg)	Bladzijde
2001/C 123/18	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van de Raad houdende zesde wijziging van Verordening (EG) nr. 850/98 voor de instandhouding van de visbestanden via technische maatregelen voor de bescherming van jonge exemplaren van mariene organismen”	74
2001/C 123/19	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 96/53/EG van de Raad houdende vaststelling, voor bepaalde aan het verkeer binnen de Gemeenschap deelnemende wegvoertuigen, van de in het nationale en het internationale verkeer maximaal toegestane afmetingen, en van de in het internationale verkeer maximaal toegestane gewichten”	76
2001/C 123/20	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Ontwerp voor een verordening (EURATOM, EGKS, EG) van de Commissie tot wijziging van Verordening (EG) nr. 3418/93 van de Commissie van 9 december 1993 houdende uitvoeringsvoorschriften betreffende een aantal bepalingen van het Financieel Reglement van 21 december 1977”	79
2001/C 123/21	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 76/207/EEG betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen, en ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden”	81

II

(Vorbereidende besluiten)

ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Advies van het Economisch en Sociaal Comité „De gevolgen van de elektronische handel voor de interne markt” (WIM)

(2001/C 123/01)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 2 maart 2000 besloten, overeenkomstig art. 23, lid 3, van zijn reglement van orde, een advies op te stellen over „De gevolgen van de elektronische handel voor de interne markt” (WIM).

De afdeling „interne markt, productie en consumptie”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 januari 2001 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Glatz.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft zijn 378e zitting (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 79 stemmen vóór bij één onthouding, werd goedgekeurd.

1. Samenvatting en conclusies

- Afgezet tegen het totale handelsvolume speelt de elektronische handel momenteel nog een ondergeschikte rol. Dit geldt met name voor de handel tussen bedrijfsleven en consument, maar het gewicht van de „nieuwe” handel tussen ondernemingen onderling weegt zwaarder;
 - de groeicijfers van de „webhandel” als geheel zijn vandaag de dag echter enorm;
 - de consument staat nog terughoudend tegenover deze handel wegens toegangsbelemmeringen, gebrek aan vertrouwen met betrekking tot de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en de veiligheid van het betalingsverkeer;
 - een verdere hindernis bestaat uit de vaak ontbrekende en deels met elkaar strijdende randvoorwaarden en de in sommige opzichten gefragmenteerde regelingen voor aanbieders, hetgeen vooral te wijten is aan het naar elkaar toegroeien van telecommunicatie, media en infrastructuur (de z.g. convergentie). Er is dus nog geen sprake van een samenhangend kader;
- ten slotte dient in het mededingingsbeleid meer aandacht aan de nieuwe ontwikkelingen te worden geschonken.
- 1.1. Om deze redenen moeten er maatregelen komen om de randvoorwaarden voor een goed functionerende interne markt voor elektronisch handelsverkeer te creëren. Daarbij dient erop te worden gelet dat die voorwaarden ook en vooral op mondiaal niveau gestalte krijgen.
 - 1.2. Gebeurt dat niet, dan mist Europa economische en maatschappelijke kansen en zal de achterstand op de VS niet kunnen worden verkleind.
 - 1.3. Samenvattend formuleert het Comité dan ook de volgende verlangens en aanbevelingen:
 - een constructieve dialoog tussen consumenten, fabrikanten en handelaren moet worden ondersteund. Consumentenverenigingen moeten een duidelijke stem in het kapittel hebben, zodat er een vertrouwensklimaat kan ontstaan;

- ook dienen flankerende en stimulerende strategieën te worden aangemoedigd ten behoeve van de ontwikkeling van nieuwe technieken om zo veel mogelijk mensen toegang tot de elektronische handel te verschaffen. Daarbij moet vooral op de problemen van de armere bevolkingsgroepen, maar ook bijv. van ouderen, worden gelet;
- er dienen Europese en mondiale juridische randvoorwaarden voor betaalbare en transparante toegang tot de nieuwe handel te worden vastgesteld die de consument garanties en zekerheid bieden; de maatregelen die de Commissie ten behoeve van de reorganisatie van de telecommunicatiesector heeft genomen (het pakket richtlijnen van 12 juli 2000⁽¹⁾) vormen in dit verband een belangrijk initiatief;
- onderwerpen die buiten de richtlijn inzake het elektronisch handelsverkeer vallen, moeten alsnog wettelijk worden geregeld. Daartoe behoren regelingen voor alternatieve geschillenbeslechtingprocedures, unfaire marketingmethoden, uitbreiding van het toepassingsgebied van de richtlijn betreffende verkoop op afstand, opstellen van een richtlijn inzake verkoop op afstand van financiële diensten, en criteria voor initiatieven voor zelfregulering;
- het MKB zal een belangrijke rol in de nieuwe handel spelen en moet dan ook in staat worden gesteld om de mogelijkheden dienaangaande aan te grijpen;
- aanbieders moeten de consument mogelijkheden bieden om, alvorens partijen zich eventueel tot de rechter wenden, geschillen op te lossen. Bovendien is het belangrijk voor de consument om zich in zijn woonplaats op zijn rechten te kunnen beroepen;
- er dienen vergelijkbare normen en beginselen te worden ontwikkeld en te worden toegepast ten behoeve van buitengerechtere afdoening van geschillen en kwaliteitsaanduidingen, alsook om hindernissen op de interne markt te voorkomen;
- het mededingingsbeleid krijgt door de elektronische handel nieuwe taken. Met name op het gebied van concentraties, portalen en netwerkinfrastructuur moeten de nieuwe ontwikkelingen aandachtig worden gevolgd;
- er dienen veilige betalingssystemen te worden ontwikkeld en ook moeten de kosten van grensoverschrijdende overschrijvingen omlaag;
- verder dienen de huidige fiscale belemmeringen en scheeftrekkingen te worden teruggedrongen. Daarnaast moet het concurrentienadeel van Europese ondernemingen ten opzichte van bedrijven uit derde landen worden geëlimineerd; en

- de EG dient de hoogste prioriteit aan bescherming van persoonsgegevens te verlenen. De Commissie moet er bij de lidstaten op aandringen om daartoe snel de nodige maatregelen te nemen. Regelingen dienen aan de nieuwe technische en economische realiteit te worden aangepast om gegevens bij alle vormen van moderne communicatie te kunnen beschermen.

2. Belang van de elektronische handel

Internet, de technische basis van de nieuwe handel, maakt een stormachtige ontwikkeling door. Het belang van dit medium verschilt echter zeer van regio tot regio. Zo lopen de OESO-landen, en ook hier weer vooral de Verenigde Staten, voorop wat het aantal servers en gebruikers betreft.

2.1. De Commissie⁽²⁾ gaat ervan uit dat het volume van de nieuwe handel in Europa van 17 miljard (eind 1999) tot ongeveer 360 miljard dollar (2003) zal toenemen.

2.2. De webhandel tussen ondernemingen (business to business; B2B) is goed voor het leeuwendeel van dat volume. Doorgaans wordt dit aandeel op 70 tot 90 % van het totale elektronische handelsverkeer geschat.

2.3. Het aandeel van elektronische transacties tussen ondernemingen en consumenten (business to consumer, B2C) ligt echter nog laag. In Europa vindt momenteel slechts 1 % van alle leveringen aan de eindverbruiker digitaal plaats, hetgeen minder is dan bijv. verkoop via de traditionele verzendhuizen. Geschat wordt dat het percentage van de elektronische handel als onderdeel van de totale handelsomzet in de 7 OESO-landen zal stijgen van 5 % in de jaren 2001/02 tot 15 % in 2002/05.

2.4. In sommige sectoren als financiële dienstverlening of software ligt het aandeel van de webhandel echter nu reeds ver boven het gemiddelde. Hieruit blijkt dat de webhandel vooral grote mogelijkheden met betrekking tot immateriële goederen biedt.

2.5. „E-commerce” betekent in de eerste plaats verkoop van digitale, maar ook van niet-digitale, goederen en diensten via vooral internet. Daarnaast staan er evenwel nieuwe verkoop-technieken op het punt van doorbreken, zoals interactieve TV („T-commerce”) en „mobiele handel” (M-commerce). Deze laatste vorm zal met name door de invoering van UMTS-technologie sterk aan belang winnen.

⁽¹⁾ COM(2000) 384, COM(2000) 385, COM(2000) 386, COM(2000) 392, COM(2000) 393, COM(2000) 394, COM(2000) 407.

⁽²⁾ Zie haar mededeling „Strategieën voor banen in de informatiemaatschappij” (COM(2000) 48 def.).

2.6. Zowel wat het gebruik van internet als het belang van de nieuwe handel betreft, heeft Europa om verschillende redenen een achterstand op de VS: de VS hebben één taal, één munt, lage telefoontarieven en meer risicokapitaal. Europa heeft evenwel een leiderspositie op het gebied van mobiele communicatie en kan die voorsprong misschien met behulp van UMTS nog uitbouwen. Ook zal de invoering van de euro ertoe bijdragen dat het elektronische-handelsvolume in Europa (inclusief de landen die niet aan de euro deelnemen) toeneemt.

3. Belang van de elektronische handel voor de interne markt en zijn actoren (ondernemers, consumenten en werknemers)

3.1. Interne markt

3.1.1. De interne markt zal door de nieuwe ontwikkelingen verschillende veranderingen ondergaan: goederen en diensten zullen vaker grensoverschrijdend worden aangekocht, nieuwe markten zullen opkomen en consumenten zullen uit een breder assortiment kunnen kiezen. Hierdoor wordt de interne markt steeds belangrijker. Ook kan de nieuwe handel plattelandsgoederen ontwikkelingskansen bieden. Verder zullen marktstructuren veranderen.

Het valt vooral te verwachten dat elektronische verlening van financiële diensten een hoge vlucht zal nemen. Daarbij zullen de banken zich in toenemende mate moeten instellen op concurrentie van andere ondernemingen die financiële diensten aanbieden.

3.1.2. Wederzijdse erkenning, een van de belangrijkste instrumenten ter verwezenlijking van het vrije verkeer van goederen op de interne markt, krijgt door de elektronische handel nog meer gewicht.

3.1.3. De handel in materiële goederen zal daarentegen uitsluitend groeien wanneer een oplossing voor logistieke problemen wordt gevonden. De uitbreiding van deze handel zal namelijk vergezeld gaan van een verkeerstoename. Het is nog moeilijk te voorspellen of deze problemen kunnen worden opgelost door de vervanging van traditionele vervoerswijzen van bepaalde producten (bijv. geluidsdragers) door online-verzending. De Commissie wordt dan ook verzocht om deze materie te onderzoeken, zodat hiervoor in het kader van het vervoersbeleid een bevredigende oplossing kan worden gevonden.

3.1.4. Enerzijds zal een gedeelte van de tussenhandel wegvallen, want producenten en aanbieders van diensten zullen direct aan de consument gaan verkopen. Anderzijds echter blijven tussenpersonen op grond van de onoverzichtelijkheid van het via internet aangeboden assortiment onontbeerlijk. Tevens zullen zich nieuwe modaliteiten en sectoren ontwikkelen, met name op het gebied van logistiek, financiering en informatiediensten. Bovendien dienen de verkoopmodaliteiten meer op de behoeften en de, deels sterk veranderde levensstijl van de consument te worden toegespitst.

3.2. Ondernemingen

Ondernemingen kunnen zich met behulp van internet toegang tot nieuwe markten verschaffen en nieuwe producten, diensten en verkoopmethoden ontwikkelen.

3.2.1. Bovendien wordt, vooral gerichte marketing dank zij dit net veel gemakkelijker, omdat de reclame- en transactiekosten kunnen worden teruggedrongen.

3.2.2. Het net zal derhalve in beginsel kostenverlagend werken, hetgeen — op voorwaarde dat de markten functioneren — in lagere prijzen en dus in meer welvaart zal resulteren. Als kostenverlagende factoren worden genoemd:

- het wegvallen van de traditionele tussenhandel („disintermediation”);
- lagere communicatiekosten (telefoon, computer, enz.);
- minder behoefte aan fysieke infrastructuur (bedrijfsruimte, enz.);
- de consumenten delen in de kosten (zij gaan zelf op zoek naar informatie); en
- digitale goederen kunnen goedkoop worden gedistribueerd.

3.2.3. Daarentegen mogen, met name op PR-gebied, de nieuwe kosten niet worden onderschat.

3.2.4. De nieuwe elektronische mogelijkheden zullen de handel tussen ondernemingen waarschijnlijk meer doen toenemen dan die met de eindverbruiker. Dit blijkt ook uit de omzetcijfers: de nieuwe handel vindt grotendeels tussen bedrijven plaats. Onderaanneming en aankoop van onderdelen en materialen worden dan ook steeds couranter.

3.2.5. Deelname aan de webhandel is cruciaal voor mkb's, maar deze zijn momenteel vaak nog niet in staat om alle mogelijkheden te benutten. Juist het MKB heeft behoefte aan praktisch advies om kansen te grijpen om zich in het nieuwe handelsverkeer te kunnen handhaven, alsook om op de eis van de hoofdaannemers en andere grote bedrijven te kunnen inspelen om met nieuwe methoden te werken.

3.2.6. De specificiteiten en structuren van internet kunnen mkb's in een situatie manoeuvreren waarin hun bijkomende PR-kosten de door de techniek mogelijk gemaakte besparingen overtreffen. Daarbij zijn de aanpassingsbarrières, en daarmee de risico's voor B2C groter dan voor B2B.

3.2.7. De communicatiekosten zullen in principe echter dalen waardoor het MKB via internet bredere toegang tot markten krijgt. Door de technische vooruitgang kunnen aanbieders verder gemakkelijker aan informatie over klanten en hun koopgedrag komen. Op die manier kan doelgerichter en zonder de gebruikelijke „spreidingsverliezen” reclame worden gemaakt.

3.2.8. Om deze redenen wordt internet alom vooral voor mkb's als een bron van kansen beschouwd. Daarnaast zal de elektronische handel ertoe leiden dat het bedrijfsleven meer aan specifieke vaardigheden van werknemers op dit gebied zal moeten doen. Dit vormt een voorwaarde voor het succes van het MKB in de webhandel en vereist vooral qua logistiek en opleiding veranderingen. Daarbij kunnen risico's door samenwerking en gemeenschappelijke voorzieningen worden teruggebracht.

3.3. *Gevolgen voor de consument*

Dank zij de mondialisering van de economie biedt de elektronische handel de consument de tot op heden nauwelijks gekende mogelijkheid om op alle markten direct te kiezen en van gunstige prijzen te profiteren, of producten aan te schaffen die zonder de nieuwe handel niet op de markten van zijn land verkrijgbaar zouden zijn.

3.3.1. Consumentenmarkten worden in het algemeen en op internet in het bijzonder door asymmetrische informatie gekenmerkt. Het is voor de consument meestal een zeer dure aangelegenheid om informatie over alle aanbieders te verkrijgen en daarom speelt vertrouwen een grote rol op deze markten. Het valt dus te verwachten dat de betekenis van tussenpersonen als adviseur of informatiezoeker zal toenemen.

3.3.2. Lagere kosten resulteren echter alleen maar in lagere consumentenprijzen wanneer de mededinging functioneert. Uit empirisch onderzoek blijkt evenwel dat de concurren-

tiestrijd op internet niet per definitie feller is dan elders. Van relatief weinig aanbieders is namelijk bekend dat zij een bepaald product in huis hebben waardoor de markt sterk geconcentreerd is. Op die manier blijft van de theoretisch hoge transparantie in de praktijk weinig over. Hieruit blijkt dat er vooral mededingings- en andere regelingen moeten komen, om te bereiken dat de consument ook daadwerkelijk van eventuele voordelen kan profiteren.

3.3.3. Ondernemingen, regeringen en de Europese Gemeenschap moeten nadenken over nieuwe aanzetten om de vereenvoudiging van systemen en machinevertalingen te ondersteunen, internet meer ingang bij de armere bevolkingsgroepen te doen vinden en het net om te vormen tot een instrument dat niet alleen consumentendoelinden dient, maar ook meer voor opleiding en voorlichting wordt gebruikt en nuttig is voor iedereen.

3.3.4. Internet is niet alleen een instrument voor de elektronische handel, maar wordt daarnaast steeds meer voor opleiding en informatieverstrekking gebruikt. Het medium biedt kansen op inzetbaarheid en draagt ertoe bij dat de behoefte aan meer kennis wordt bevredigd. Het onderwijsbeleid moet niet alleen op het gebied van school- en volwassenenonderwijs, maar ook op gebieden als massamedia aan dit veranderde behoeftenpatroon worden aangepast. Daarbij dient zowel in hard- en software als in het bouwen van netwerken te worden geïnvesteerd. Verder dienen leerkrachten te worden opgeleid. Opleiding in elektronische communicatie is fundamenteel voor de toekomst van het Europese concurrentievermogen.

3.4. *Werknemers*

3.4.1. De EU-burger zal ook als werknemer steeds meer met de effecten van de elektronische handel te maken krijgen. Voorspeld wordt dat de nieuwe handel een hoge vlucht zal nemen en dat de daarmee samenhangende structurele verschuivingen in nieuwe vaardigheidseisen op de arbeidsmarkt zullen resulteren. Deze verschuivingen moeten door initiatieven op het gebied van (vervolg)opleiding en andere maatregelen worden geflankeerd. Daarbij mag men zeker niet uitsluitend denken aan hooggekwalificeerde arbeidskrachten; initiatieven en maatregelen moeten op een veel bredere doelgroep worden gericht.

3.4.2. In het opleidingsbeleid moet zowel op het niveau van algemene schoolopleiding als op dat van vervolgopleidingen voor volwassenen op de nieuwe eisen worden gereageerd. Het toekomstige concurrentievermogen van Europa hangt stellig niet in de laatste plaats van een modern opleidingsbeleid af.

3.4.3. De intrede van deels virtuele ondernemingsstructuren zal uitmonden in nieuwe vormen van arbeidsverhoudingen. Zo zal de groei van de webhandel zeker ook telewerken een impuls geven. Daarbij moeten de sociale partners goed op de gevolgen van deze ontwikkelingen voor zowel werknemers als werkgevers letten. Daarbij dient de aandacht vooral uit te gaan naar naleving van het arbeidsrecht en voorschriften inzake veiligheid en gezondheid op de werkplek. Toegang van de vakverenigingen tot bedrijven en vertegenwoordiging van de werknemers via ondernemingsraden dienen te zijn gewaarborgd.

3.4.4. In principe biedt de elektronische handel werknemers nieuwe mogelijkheden. Zij kunnen actiever bij de arbeidsorganisatie worden betrokken wanneer hiërarchische structuren worden vervangen door een netwerk van kleine, relatief zelfstandige eenheden die op projectbasis werken. Deze mogelijkheden moeten worden uitgewerkt en ondersteund.

3.4.5. Het Comité heeft in zijn advies betreffende het Witboek over de handel kwesties in verband met (vervolg)opleiding behandeld. De in dat advies gemaakte opmerkingen gaan deels ook op voor kwesties in verband met de elektronische handel.

3.4.6. Werknemers zullen als gevolg van de opkomst van de elektronische handel ook mobieler worden. Werkzaamheden die tot op heden in het administratieve centrum van een onderneming werden uitgeoefend, zullen worden verplaatst naar plaatsen waar arbeidskrachten goedkoper zijn en de sociale normen lager liggen. Als remedie tegen de toegenomen druk op de Europese werknemer dienen de sociale partners in ieder geval op Europees niveau nieuwe sociale afspraken te maken, die op alle gebieden de naleving van de IAO-normen garanderen.

3.4.7. Bij het totstandbrengen van een kader voor de webhandel dient voor evenwicht tussen de belangen van aanbieders, consumenten en werknemers te worden gezorgd. Deze drie groepen moeten hoe dan ook bij alle elektronische-handelskwesties worden betrokken. Daarnaast is het ten zeerste gewenst dat de sociale partners met gemeenschappelijke initiatieven komen om de structurele omschakeling in goede banen te leiden. Voorts dient de Commissie de psychologische, fysieke en economische gevolgen van de nieuwe handel voor de werknemers te onderzoeken.

4. **Problemen en oplossingen in verband met de verwezenlijking van de interne markt voor elektronisch handelsverkeer**

4.1. *Behoeftte aan een duidelijk regelgevingskader*

Het potentieel van de elektronische handel kan alleen volledig worden benut wanneer ondernemingen en consumenten func-

tioneren in een structureel kader dat door betrouwbaarheid, transparantie en zekerheid wordt gekenmerkt. De Richtlijn inzake de elektronische handel (2000/31/EG) bevat met name voor aanbieders voorschriften op grond waarvan zij met afnemers uit een andere lidstaat kunnen contracteren, zonder evenwel het recht van die lidstaat te hoeven toepassen. De richtlijn kent evenwel op verschillende gebieden uitzonderingen. Wat elektronische handel en de detailhandel betreft, is er dus geen sprake van een interne markt maar nog steeds van opdeling in 15 nationale markten. Het spreekt voor zich dat dit ongunstig op de ontwikkeling van de Europese webhandel uitwerkt. Het Comité heeft alle begrip voor de situatie waarin aanbieders zich bevinden en de noodzaak fragmentatie uit te bannen, maar zolang nog niet op een hoog niveau is geharmoniseerd, dient wel met de nodige omzichtigheid te werk te worden gegaan.

4.1.1. Aanbieders hebben vaak behoefte aan zekerheid over de identiteit van de contractpartner. Bovendien is het essentieel voor het elektronische handelsverkeer dat eenmaal verzonden gegevens niet meer kunnen worden veranderd. Dit wordt mogelijk gemaakt door de elektronische handtekening, waarvoor de randvoorwaarden in de „Richtlijn betreffende een gemeenschappelijk kader voor elektronische handtekeningen” (1999/93/EG) zijn neergelegd. Tot op heden speelt deze handtekening echter geen praktische rol van betekenis.

4.1.2. Met de Richtlijn inzake de elektronische handel werden veel hindernissen voor de aanbieders opgeruimd. Er is echter nog geen sprake van een samenhangend kader vanwege inconsistenties die voortvloeien uit de convergentie van telecommunicatietechnologieën onderling en met de media. Nieuwe basisvoorschriften voor communicatie-infrastructuur en bijbehorende diensten dienen vooral bij te dragen tot ontwikkeling en handhaving op termijn van een open, concurrentiekrachtige markt voor communicatiediensten.

4.1.2.1. De Commissie startte de discussie over deze materie op met haar Groenboek over convergentie (COM 97/623). Vervolgens stelde zij in haar Communicatiemededeling van 1999 (COM 99/539) onder andere horizontale regelingen voor communicatie-infrastructuur voor. Het Comité schaarde zich in zijn desbetreffende advies achter deze initiatieven en vindt dat het overleg met spoed moet worden voortgezet om tot een veilig en betrouwbaar kader voor ondernemingen en consumenten te komen. Het door de Commissie voorgestelde pakket maatregelen voor de hervormingen op telecommunicatiegebied (juli 2000) vormde een volgende stap in dit verband. Gegeven de convergentie van telecommunicatie, media en informatietechnologie moeten er uniforme voorschriften voor alle doorgiftenetwerken en -diensten komen. Het stemt tot tevredenheid dat met de nieuwe regelingen wordt gestreefd naar voorspelbaarheid en meer samenhang met de algemene EU-regelgeving ter zake van mededinging en consumentenbescherming.

4.1.3. Ook werden er met succes basisregelingen voor de mededinging in de telecommunicatiesector uitgevaardigd, en dit moet nu ook ten aanzien van andere aspecten gebeuren.

4.1.4. De digitale economie wordt gekenmerkt door hoge investeringen aan het begin van de ontwikkelingscyclus (hoge vaste kosten); vaak wordt het geld in intellectuele eigendom gestoken. De distributiekosten daarentegen zijn zeer beperkt. Daarom is het begrijpelijk dat producenten veel aandacht aan de bescherming van intellectuele-eigendomsrechten (met name het auteursrecht) besteden. Het Comité wil er echter wel op wijzen dat de gewettigde verlangens van de consument niet mogen worden genegeerd. Hierbij valt bijv. te denken aan de mogelijkheid om televisieprogramma's voor privégebruik op te nemen. De Raad heeft overigens inmiddels een gemeenschappelijk standpunt over het auteursrecht vastgesteld.

4.2. *Vertrouwen in de elektronische handel*

Wegens onduidelijkheden omtrent de kenmerken van een product, eventuele bijkomende kosten, het toepasselijke recht en de bevoegde rechter aarzelen consumenten vaak om producten of diensten via internet te betrekken. Zij twijfelen of de beoogde producten gebrekenvrij zijn, tijdig zullen worden geleverd en of problemen (met name wanneer zich gebreken voordoen of het product anderszins niet bevalt) snel, efficiënt en fair worden opgelost. Ook zijn technische systemen veelal gebruikersvriendelijk.

4.2.1. Daarnaast hebben zij angst voor bedrog, risico's in verband met vooral het betalingsverkeer en onvolkomenheden in de bescherming van persoonsgegevens.

4.2.2. Wie on-line wil inkopen, stuit op situaties waarmee hij in zijn contacten met de traditionele detail- of verzendhandel nooit is geconfronteerd. In de traditionele handel en bij het bestellen per catalogus weet de consument in de regel met wie hij zaken doet. Op internet treft men daarentegen homepages aan die geen enkele informatie over bijv. de onderneming(en) in kwestie bevatten. Het is dan ook vaak moeilijk om, wanneer men over goederen of diensten wil reclameren, de leverancier op te sporen, hem producten terug te sturen of de rechterlijke autoriteiten een adres te doen toekomen waar een eventuele dagvaarding kan worden betekend.

4.2.3. Vaak wortelt het gebrek aan vertrouwen onder de consumenten ook in een gebrek aan inzicht in verbanden. Gemeenschap, lidstaten, ondernemingen en consumentenorganisaties worden dan ook verzocht om de consumenten de nodige informatie te verschaffen, zodat dezen in staat zijn om zelfstandig en met kennis van zaken te kiezen.

4.2.4. Het is voor de ontwikkeling van de webhandel van groot belang dat transactieprocedures eenvoudig en veilig zijn en dat de consument in de gelegenheid wordt gesteld om moeilijkheden en geschillen snel, goedkoop en efficiënt op te lossen.

4.2.5. De EU heeft erkend dat er een veilig kader moet komen om de consument van de vele mogelijkheden van het elektronische handelsverkeer te kunnen laten profiteren. Hierbij vallen regelingen te noemen inzake minimuminformatie over aanbieders, prijzen, verzendkosten, belastingen, het recht om een contract op te zeggen en aanduiding van reclame.

4.2.6. Er is reeds een groot aantal maatregelen genomen om het vertrouwen in de elektronische handel door de totstandbrenging van juridische randvoorwaarden te vergroten. Daarvan zijn de belangrijkste te vinden in de reeds omgezette Richtlijn 97/7/EG betreffende de bescherming van de consument bij op afstand gesloten overeenkomsten en Richtlijn 2000/31/EG inzake de elektronische handel.

4.2.7. De beschermingsregelingen zijn evenwel niet waterdicht. Zo vallen belangrijke soorten diensten (bijv. recreatiediensten als reizen) nog altijd buiten het toepassingsgebied van de belangrijkste bepalingen van de richtlijn inzake verkoop op afstand. Verder bestaan er vooral voor de verkoop op afstand van financiële diensten geen adequate regelingen.

4.2.8. Het Comité wees in zijn advies (CES 458/1999) over het voorstel voor een richtlijn betreffende verkoop op afstand van financiële diensten (COM(1998) 468 def.) op de specificiteit, het immateriële karakter, het nut en de betekenis van deze diensten. Deze wettigen het om niet alleen bijzondere bepalingen vast te stellen, die verder gaan dan de algemene voorschriften voor contracteren op afstand, maar ook om voor een hoog niveau van consumentenbescherming op de te harmoniseren gebieden te zorgen.

4.2.9. De consument kan door de universele toepassing van het oorsprongsbeginsel, zoals in de richtlijn inzake de elektronische handel, met reclamepraktijken of bepaalde producten (bijv. geneesmiddelen) worden geconfronteerd die hem tot op dat moment onbekend waren. Dit kan aanleiding tot onzekerheid geven. Daarom moet in dit verband naar vergaand geharmoniseerde normen worden toegewerkt.

4.2.10. Het Comité dringt er daarom op aan dat:

- de belangrijkste bepalingen van de richtlijn inzake verkoop op afstand tot meer diensten worden uitgebreid en dat er zo snel mogelijk regelingen voor deze diensten worden opgesteld;

- de besluitvorming over het voorstel voor een richtlijn betreffende de verkoop op afstand van financiële diensten versneld wordt. Meningsverschillen binnen de Raad over volledige harmonisatie en eventuele uitzonderingen zijn in dit verband debet aan vertragingen. Het wees er in zijn advies van april 1999 op dat 30 juni 2001 als uiterste datum voor de definitieve omzetting van deze richtlijn moet worden gekozen;
- genoemde richtlijn een regeling bevat aangaande minimumeisen inzake informatie, passende bedenktijd, beperking tot bepaalde verkoopvormen en een eenvoudig en efficiënt afwikkelingsmechanisme in geval van herroeping;
- er ook kaderregelingen komen op gebieden die niet onder de Richtlijn inzake het elektronisch handelsverkeer vallen. Daarbij denkt het aan regelingen voor alternatieve geschillenbeslechtsprocedures, *unfaire marketing* en criteria voor initiatieven tot zelfregulering. Dergelijke regelingen kunnen als basis dienen voor het opstellen van „Eurocodes” op bijv. marketinggebied. Op die manier kan het vertrouwen van de consument in zelfregulering worden verhoogd;
- aanbieders het risico dragen wanneer voor consumenten-transacties relevante gegevens verloren gaan of bij verzending worden vervormd.

4.3. Gedragscodes en kwaliteitswaarmerken

4.3.1. Gedragscodes die als richtsnoer voor de ondernemingen dienen, moeten ertoe bijdragen het vertrouwen van de consument in de elektronische handel te versterken. Om de werking van de interne markt niet te belemmeren, dienen er vooral op EG-niveau en in samenwerking met de consumentenorganisaties en vertegenwoordigers van handel en industrie onderling vergelijkbare normen en beginselen te worden geformuleerd. Verder moeten instanties die toezien op de naleving van de codes worden ondersteund.

4.3.2. Daarnaast kan worden gedacht aan toekenning van kwaliteitswaarmerken aan bedrijven ten einde de consument meer inzicht in kwaliteit en betrouwbaarheid van aanbieders te geven. Een waarmerk zou de consument de zekerheid moeten verschaffen dat hij op internet onder klantvriendelijke voorwaarden kan inkopen.

4.3.3. Daarbij moet ervoor worden gezorgd dat de criteria op een hoog beschermingsniveau zijn gericht en aanbieders zich er ook aan houden.

4.3.4. Toekenningscriteria en certificering dienen samen met de consumentenorganisaties en vertegenwoordigers van handel en industrie op internationaal niveau te worden ontwikkeld, zodat waarmerken in zo breed mogelijke kring worden geaccepteerd en verspreid. Nationale waarmerken

dienen daarbij slechts als uitgangspunt te worden beschouwd. Een veelvoud aan predikaten zou echter voor verwarring in plaats van voor duidelijkheid zorgen, en het functioneren van de interne markt aantasten.

4.4. Buitengerechtelijke geschillenbeslechting en handhaving

4.4.1. Rijzen er bij grensoverschrijdende transacties conflicten tussen consumenten en leveranciers, dan is het beter voor partijen deze zelf op te lossen alvorens eventueel naar de rechter te stappen. Daarbij is het wel zaak dat leveranciers de afhandeling van klachten structureren.

4.4.2. Komen partijen er niet uit, dan is eerlijke en eenvoudige afdoening van grote betekenis. Het besluit van de consument om al dan niet grensoverschrijdend te contracteren hangt immers mede af van de vraag of hij in geval van een conflict werkelijk mogelijkheden heeft om op aanvaardbare wijze zijn recht te halen. De initiatieven aangaande buitengerechtelijke geschillenbeslechting vormen een belangrijke bijdrage in dit verband.

4.4.3. Het Comité benadrukt dan ook dat Commissie en lidstaten snel grensoverschrijdende mechanismen voor de beslechting van consumentengeschillen moeten ontwikkelen. Het dient evenwel vast te staan dat vrijwillig voor dergelijke procedures wordt gekozen, m.a.w. dat dergelijke procedures geen onderdeel uitmaken van dwingende clausules, terwijl evenmin de mogelijkheid mag worden uitgesloten dat benadeelde partij zich later tot de rechter wendt.

4.4.4. De nationale procedures voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting dienen in kwalitatief opzicht gelijkwaardig te zijn. Slechts dan zal de consument bereid zijn deze te accepteren, terwijl ook het functioneren van de interne markt gebaat is bij overeenstemmende kwaliteit. Daarom moet er op Europees niveau aan vergelijkbare normen en beginselen worden gewerkt. Om misbruik te voorkomen dienen er echter ook structuren te worden ontwikkeld voor erkenning, verlening van vergunningen en toezicht.

4.4.5. Het Comité wijst er verder op dat er in dit verband nog heel wat dient te worden geregeld (keuze van toepasselijk recht en taal, enz.).

4.4.6. Het functioneren van dergelijke procedures hangt er echter ook van af of de consument in laatste instantie nog altijd de mogelijkheid houdt om zijn gelijk bij de rechter te halen.

4.4.7. Toegang tot het recht en zekerheid biedende randvoorwaarden zijn belangrijk voor de acceptatie van de webhandel onder de consumenten. Krachtens de Verordening van de Raad (december 2000) betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken is de rechter van de woonplaats van de consument bevoegd voor grensoverschrijdende elektronische transacties. De grensoverschrijdende rechtshandhaving behoeft evenwel nog de nodige verbeteringen met betrekking tot betekeningsprocedures, executie, enz.

4.4.8. Enerzijds moet voor een hoog niveau van consumentenbescherming worden gezorgd, maar anderzijds moet absoluut worden voorkomen dat de EU-markt voor webhandel gefragmenteerd wordt door een wirwar van nationale regelingen, waardoor mededinging en innovatie op de tocht zouden komen te staan.

4.5. Mededinging

In de elektronische handel ontwikkelen marktstructuren zich zeer dynamisch. Door „lock in“- en netwerkeffecten kunnen snel oligopolistische of monopolistische structuren ontstaan. De factor tijd speelt hier een grotere rol dan in andere sectoren. Dit houdt nieuwe taken voor het mededingingsbeleid in, en de nieuwe ontwikkelingen moeten dan ook nauwlettend worden gevolgd.

4.5.1. De mededingingsvoorwaarden dienen in EU-verband dusdanig gestalte te krijgen dat ook de kleine, in het algemeen op de behoeften van de gebruiker geconcentreerde internetexploitanten kunnen overleven, zodat de sector zich evenwichtig kan ontwikkelen.

4.5.2. Het is verder zaak dat op alle niveaus voldoende marktpartijen bestaan die vrij met elkaar concurreren. Dit geldt niet alleen voor aanbieders van internetdiensten maar vooral ook voor aanbieders van internetinfrastructuur.

4.5.3. In dit verband moeten, in het licht van het volgende, nieuwe doelstellingen voor het Europese mededingingsbeleid worden geformuleerd:

- producten en diensten worden via internet vaak via twee verkoopsystemen aangeboden: de virtuele en de traditionele markt. Het wordt steeds moeilijker om de relevante markt af te bakenen en ook zijn daarvoor toetsbare criteria nodig, alsmede een nauwere samenwerking met de mededingingsautoriteiten op alle continenten;
- via B2B-platforms wordt informatie over zaken als prijs, grondstoffen en hoeveelheden uitgewisseld. De mededingingsautoriteiten worden geconfronteerd met het lastige karwei om te bepalen, in hoeverre er op die manier sprake is van mededingingsbepenkende afspraken of ongeoorloofde afstemming;

- wegens netwerkeffecten en de enorme behoefte aan investeringen tenderen internet-aanbieders sterker tot concentraties en dominante posities dan op traditionele markten het geval is. Dit geldt niet alleen voor aanbieders van diensten maar vooral voor aanbieders van internetinfrastructuur en de zogenaamde „contentproviders“;
- zo wordt de netwerkinfrastructuur van internet reeds nu wereldwijd door slechts vier ondernemingen beheerst, en deze onderhandelen momenteel over fusies. Bovendien is deze infrastructuur op de VS-netwerken geconcentreerd en vindt een groot deel van het transeuropese internetverkeer via deze netten plaats. Europese consumenten en ondernemingen zijn dus qua veiligheid en betrouwbaarheid op transatlantische verbindingen aangewezen;
- de mededingingsautoriteiten dienen ervoor te zorgen dat de groepen marktpartijen die de normen voor de elektronische handel bepalen, deze niet ten eigen voordele aanwenden of met behulp ervan een dominante positie weten te verwerven;
- ten slotte zijn organisatie en beheer van internet fundamenteel. De EU moet in het belang van de Europese consumenten en bedrijven nadenken over de vraag in hoeverre de Europese mededingingsautoriteiten invloed kunnen uitoefenen om tot een uit concurrentie-oogpunt neutrale organisatie van het net te komen.

4.6. Veilige en goedkope betalingssystemen

4.6.1. Een efficiënter, goedkoper en veiliger betalingsverkeer is essentieel voor het functioneren van een interne markt voor de webhandel. In een aantal landen heeft de consument vaak geen vertrouwen in betaling per creditcard. Dit vertrouwen kan evenwel, mede dank zij de huidige Europese regelgeving, worden versterkt. In de richtlijn inzake verkoop op afstand is reeds vastgelegd dat de uitgevers van deze kaarten het risico dragen in geval van bedrieglijke handelingen, zoals het gebruik van andermans creditcard of -nummer.

4.6.2. Bovendien kan de consument met de zgn. „prepaid cards“ anoniem betalen. Op die manier wordt de webhandel toegankelijk gemaakt voor een nieuwe consumentengroep (jongeren), die bij gebrek aan betalingsmiddelen (creditcards) nog niet aan de handel konden deelnemen.

4.6.3. Verlangens en aanbevelingen van het Comité:

- er moeten adequate betalingsmodaliteiten voor kleinere bedragen worden ontwikkeld;

- zoals uit een onderzoek van de Commissie (maart 2000) blijkt, zijn de kosten van grensoverschrijdende bankoverschrijvingen te hoog. Grensoverschrijdende betalingen van kleine bedragen dienen zo spoedig mogelijk te worden versneld en de in rekening gebrachte kosten moeten substantieel worden verlaagd;
- er moeten regels voor „Smart Cards” komen, waarin bijv. wordt aangegeven welke gegevens mogen worden opgeslagen;
- er bestaan veilige normen (SET) voor betaling per credit card, maar deze worden, deels wegens te hoge kosten, nauwelijks door het bedrijfsleven toegepast; en
- de Commissie wordt verzocht om uniforme regels op te stellen voor de bewijslast ten aanzien van bedrog met credit cards en nummers daarvan, alsook voor terugbetaling. Bovendien moeten er regels worden uitgevaardigd voor terugbetaling door de kredietkaartemittent in geval van wanprestatie (d.w.z. niet- of gebrekkige levering) van een leverancier.

4.7. Aanpassing van de belastingstelsels

4.7.1. De grensoverschrijdende elektronische handel maakt de bestaande fiscale belemmeringen en scheeftrekkingen steeds zichtbaarder. Daarbij neemt de concurrentie tussen fiscale stelsels (met name wat de BTW betreft) toe.

4.7.2. De Commissie heeft onlangs in een voorstel voor een verordening (COM(2000) 349 def.) een nieuwe regeling voor de BTW-heffing op elektronische handel voorgesteld.

4.7.2.1. Voor de situatie dat een particulier goederen elektronisch koopt terwijl deze op traditionele wijze worden geleverd, is geen regelgeving nodig. Het feit dat er elektronisch wordt gekocht, is uit BTW-oogpunt volstrekt irrelevant.

4.7.2.2. Voor on line-levering van digitale producten aan vooral eindverbruikers wordt wel een nieuwe regeling voorgesteld. Daarin wordt elektronische levering met het verrichten van een dienst gelijkgesteld. Worden deze diensten door een in een derde land gevestigde onderneming ten behoeve van een binnen de Gemeenschap gevestigde klant verricht, dan worden deze binnen de EU belast.

4.7.3. Het Comité is van opvatting dat er dringend met internationale regelingen verenigbare regels voor de webhandel moeten komen. Ook dient het huidige concurrentienadeel van de Europese ondernemingen ten opzichte van bedrijven uit derde landen te worden geëlimineerd. Het risico dat de

belastinginkomsten teruglopen en het gevaar van schadelijke fiscale concurrentie die de positie van de EU in de mondiale handel wel eens zou kunnen verzwakken, moeten namelijk worden vermeden. Het Comité kan zich dan ook vinden in de voorstellen van de Commissie betreffende de BTW-behandeling van de elektronische handel en zal daarover een apart advies uitbrengen. Voorts mag de traditionele handel niet door fiscale regelingen voor de nieuwe handel worden benadeeld.

4.8. Toegang en de daaraan verbonden kosten

4.8.1. Kosten zijn medebepalend voor de snelheid waarmee elektronische communicatie en handel zich verbreiden. In sommige landen wordt een snelle verspreiding belemmerd omdat de prijs die moet worden betaald voor toegang, aanschaf, aansluiting en gebruik van elektronische apparatuur in verhouding tot het gemiddelde gezinsbudget nog te hoog is. Een eventueel hieruit voortvloeiende maatschappelijke tweedeling („digital divide”) moet worden tegengegaan.

4.8.2. Dat zal alleen lukken als een aantal belemmeringen worden opgeheven voor met name mensen die potentieel het meest van nieuwe techniek en webhandel zouden moeten kunnen profiteren: ouderen, zieken en gehandicapten.

4.8.3. Er moet in Europa nog veel onderzoek worden gedaan op het gebied van apparatuur voor elektronische gegevensverwerking en de desbetreffende software. Dank zij onderzoek konden sommige hindernissen die in het verleden onneembaar bleken, zoals het gebruik van het Engels dat vooral in de zuidelijke lidstaten afschrikt, toch uit de wereld worden geholpen. Verder zou het probleem van ingewikkelde contractclausules, een potentiële valstrik voor veel kopers, met behulp van snelle en betrouwbare automatische vertaalsystemen kunnen worden opgelost.

4.8.4. De toegang tot infrastructuur en diensten is uitermate belangrijk. Met name de koppeling van netwerken ten einde de mededinging te intensiveren en tot meer interoperabiliteit van diensten te komen, is in dit verband relevant.

4.8.5. Zowel nieuwe als bestaande marktpartijen zullen hun investeringsbesluiten in hoge mate laten afhangen van de toegangs- en koppelingsregelingen. Rechtszekerheid is in dit verband dan ook doorslaggevend. Gegeven de specifieke situatie op de communicatiemarkt moeten ook marktdeelnemers die niet over een „aanmerkelijke” marktmacht beschikken tot op zekere hoogte aan een regeling worden onderworpen om op alle marktniveaus voor faire mededinging te zorgen. Dit geldt met name voor onderhandelingsverplichtingen in verband met koppeling en toegang.

4.8.6. Aanbevelingen van het Comité:

- kan toegang tot infrastructuur en diensten niet via de markt worden gegarandeerd, dan moet de politiek de juiste randvoorwaarden scheppen;
- met name via doelgerichte ondersteuning, aanbiedingen van telefoonbedrijven (bijv. huurapparaten) en meer mededinging betreffende de toegang tot plaatselijke netten dient voor betaalbare toegang tot communicatie en elektronisch handelsverkeer te worden gezorgd;
- de Commissie heeft in een ontwerpverordening voorgesteld om de toegang tot klanten te ontbundelen; het is de bedoeling dat daardoor de concurrentie op dit gebied toeneemt. Daarbij moet echter het risico van storingen en capaciteitstekorten worden vermeden;
- het is dringend zaak dat vooral op nationaal niveau iets wordt ondernomen tegen de nog altijd relatief hoge prijzen voor huuraansluitingen. Worden geen resultaten geboekt, dan dienen de Europese mededingingsregels uitermate strikt te worden toegepast;
- er dient in het licht van technologische ontwikkelingen en convergentie van diensten te worden nagegaan of het concept van de universele dienst nog aan de eisen van de tijd voldoet. De Commissie moet daarom criteria voorstellen voor een bredere toepassing van de EG-wetgeving op de universele dienst, alsook, gegeven het dynamische karakter van dit concept, mechanismen voor regelmatige evaluatie. Ook snelle internetdiensten moeten onder de eventueel uitgebreide definitie en het bredere toepassingsgebied van de universele dienst komen te vallen.

Brussel, 24 januari 2001.

4.9. *Persoonlijke levenssfeer en bescherming van persoonsgegevens*

Veel consumenten staat met name nog terughoudend tegenover de webhandel omdat zij vrezen dat het gebruik van internet hun privéleven in gevaar brengt. In de webhandel worden talloze gegevens verzameld, verwerkt en opspoorbaar gemaakt. Richtlijn 1995/46/EG inzake de bescherming van persoonsgegevens biedt de randvoorwaarden om voor zowel gegevensbescherming als vrij verkeer van gegevens binnen de EU te zorgen.

4.9.1. De ervaring leert evenwel dat gegevensbescherming niet altijd functioneert. Het malafide verzamelen van gegevens en opstellen van gebruikersprofielen komt regelmatig voor. Het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer mag echter niet worden geschonden. Daarom mogen niet meer persoonsgegevens worden verzameld dan strikt noodzakelijk is voor de transactie in kwestie en de betrokken ondernemingen.

4.9.2. Zowel door het gebruik van „cookies”, die als voorwaarde voor toegang tot talloze websites worden verspreid (en tevens dienen tot verzameling van informatie over de gewoonten van gebruikers) als via credit cards kan substantieel inbreuk op het privéleven worden gemaakt.

4.9.3. Daarom zou het Comité graag zien dat:

- de EG hoogste prioriteit aan gegevensbescherming toekent;
- de Commissie er bij de lidstaten op aandringt, vaart te zetten achter de tenuitvoerlegging van regelingen ten behoeve van gegevensbescherming;
- zij initiatieven ondersteunt die ertoe dienen, de mensen van dit probleem te doordringen;
- de consument wordt gesteund om de gegevensstroom te kunnen controleren;
- de richtlijn inzake gegevensbescherming en telecommunicatie aan de nieuwe technische en economische omstandigheden wordt aangepast om bij alle vormen van moderne communicatie voor bescherming te zorgen (daarbij moet niet alleen aan telefonie, maar ook aan communicatie in het algemeen worden gedacht, alsook aan gegevens inzake de vestigingsplaats, beperking van het gebruik van verzonden gegevens voor reclamedoeleinden en regelingen voor electronic profiling).

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité inzake het „XXIXe Verslag over het mededingingsbeleid 1999”

(2001/C 123/02)

De Commissie heeft op 5 mei 2000 besloten het Economisch en Sociaal Comité, overeenkomstig de bepalingen van artikel 262 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, te raadplegen inzake het „XXIXe Verslag over het mededingingsbeleid 1999”.

De afdeling „Interne markt, productie en consumptie”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 8 december 2000 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Pezzini.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 378e zitting (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding: thema's in het XXIXe Verslag

1.1. In zijn voorwoord bij het XXIXe Verslag over het mededingingsbeleid 1999 benadrukt Mario Monti, lid van de Commissie belast met het mededingingsbeleid, de noodzaak om het communautaire mededingingsrecht te moderniseren. Die opmerking wordt daarna in dat voorwoord verder uitgewerkt en het thema wordt ook in het verslag zelf⁽¹⁾ uitvoerig aan de orde gesteld.

1.1.1. Die nadruk op modernisering wordt gelegd, omdat in 1999 is doorgegaan met de verwezenlijking van het programma voor de modernisering van het EU-mededingingsrecht. Bovendien is de basis gelegd voor de volledige verwezenlijking van het mededingingsbeleid. Die inspanningen hebben inmiddels een niet meer terug te draaien kentering teweeg gebracht.

1.1.2. Een ander zeer belangrijk thema in het XXIXe Verslag is dat de burger in het EU-mededingingsbeleid een spilfunctie moet hebben. Zowel in het voorwoord als in het verslag zelf wordt uitgebreid stilgestaan bij een nieuw actieprogramma om de burger in zijn/haar hoedanigheid van consument een centrale plaats in dat beleid te geven, en wel niet alleen als degene voor wie de voordelen daarvan zijn bestemd, maar ook als „promotors” van dat beleid⁽²⁾. Significant is volgens het Comité dat de Commissie zo de nadruk heeft willen leggen op de mogelijkheid voor consumenten en hun organisaties⁽³⁾ om het EU-optreden op dit gebied een nieuwe impuls te geven, waardoor het hele systeem doeltreffender en doelgerichter kan worden en daarmee sneller op de ontwikkelingen kan worden ingespeeld.

1.2. Een ander hoofdthema in dit verslag is de beschrijving van de activiteiten van de Commissie op het gebied van concentratiecontrole, met uitvoerige kanttekeningen en een nauwgezette toelichting op een aantal concentratiezaken uit de praktijk⁽⁴⁾. Volgens het Comité heeft de Commissie in 1999

op dat gebied opmerkelijke successen behaald, waarmee wordt bevestigd dat concentratiecontrole steeds belangrijker aan het worden is. De kwesties die in dat jaar aanhangig zijn gemaakt, waren nog complexer dan in voorgaande jaren en hebben tot conclusies geleid die waarschijnlijk hun geldigheid zullen bewijzen voor de economie, maar waarbij tegelijkertijd problemen rijzen waarvoor op korte termijn — ook juridische — oplossingen moeten worden gevonden.

1.2.1. Een ander, in het verslag uitgebreid aan de orde gesteld, belangrijk aspect van concentratiecontrole betreft nieuwe sectoren die hun ontstaan te danken hebben aan het feit dat daarin — zeer innoverende — technologieën uit andere sectoren zijn bijeengebracht. Het is voor de ontwikkeling van die nieuwe markten (dus: markten voor nieuwe technologieën of markten die ontstaan door de bundeling in één nieuwe sector van technologieën uit meerdere andere sectoren) van wezenlijk belang dat ondernemingsgeest en mededinging niet worden gehinderd door belemmeringen waarvoor geen objectieve redenen kunnen worden aangevoerd. Daarom is het Comité er bijzonder mee ingenomen dat de Commissie ondernemingen de mogelijkheid biedt initiatieven te nemen waardoor nieuwe markten kunnen ontstaan, maar er tegelijkertijd voor waakt dat door die initiatieven machtsposities worden gecreëerd waardoor de toegang van andere ondernemingen tot die markten wordt bemoeilijkt. Daarbij moet echter wel worden gewezen op het risico (waarvan de opmerkingen in het verslag over de voorgenomen fusie tussen Telia en Telenor waarschijnlijk de bevestiging zijn) dat die pogingen om uiteenlopende vereisten met elkaar te verenigen, onder bepaalde omstandigheden de vorm krijgen van maatregelen die de prikkel voor ondernemingen minder groot maken om transacties te beginnen waarvan het belang voor de ontwikkeling van EU-beleid geen betoog behoeft. De voorgenomen fusie tussen Telia en Telenor — waarvan volgens het verslag is afgezien, omdat de goedkeuring daarvan in de beschikking van de Commissie ondergeschikt was gemaakt aan vérgaande wijzigingen van het oorspronkelijke project —, zou hebben geleid tot de bundeling van de activiteiten van nationale ondernemingen van twee verschillende landen. Die bundeling zou verstrekkende gevolgen hebben gehad voor het Europese integratieproces, maar ook voor de ontwikkeling van nieuwe markten, omdat andere transacties zouden zijn gestimuleerd die tot een aantal jaren terug zelfs niet voorstelbaar waren. Het Comité hoopt daarom dat de Commissie in de toekomst dit precedent in gedachten zal houden en steeds zal overwegen of in sommige gevallen een soepelere houding moet worden ingenomen, ook al worden op die manier alle mededingingsrisico's die zich theoretisch kunnen voordoen, niet uitgebannen.

(1) Hoofdstuk I sub A (Modernisering van de wettelijke en interpretatieve regels).

(2) Wat de Commissie bedoelt met consumenten als „promotors van het mededingingsbeleid” wordt duidelijk gemaakt in de aan het slot van de Inleiding geplaatste Inzet 1 (EU-burgers en mededingingsbeleid).

(3) Hoofdstuk I-B Inzet 3 (Betrekkingen met de consumentenorganisaties).

(4) Hoofdstuk II.

1.2.2. Ook erg belangrijk in dit verband is het toenemende gebruik van de mogelijkheid om concentratiecontrole als middel tegen het ontstaan van collectieve machtsposities in te zetten. Het Comité heeft er oog voor dat het nuttig kan zijn om het begrip „collectieve machtspositie” te hanteren om d.m.v. controle het grote risico van concurrentiebeperking echt te kunnen aanpakken, maar legt daarbij tegelijkertijd de nadruk op het gevaar van een te grote verwatering daarvan: zolang precieze definities ontbreken, kan een collectieve machtspositie moeilijk worden onderscheiden van andere marktverdelingen die géén mededingingsrisico's met zich meebrengen, de concurrentie zelfs kunnen bevorderen en aan een uitgesproken behoefte van de moderne economie voldoen. Daarom moet de Commissie volgens het Comité behoedzaam voortgaan op de door het Hof van Justitie en de Rechtbank van eerste aanleg met hun arresten in de zaken Kali/Salz en Gencor/Lonrho ingeslagen weg en op zo kort mogelijke termijn haar goedkeuring hechten aan de lang verwachte richtsnoeren voor de omschrijving van het begrip „oligopolide dominantie”. Op die manier kunnen bovengenoemde risico's worden voorkomen en kunnen problemen als gevolg van een te grote beoordelingsvrijheid zoveel mogelijk worden beperkt⁽¹⁾.

1.2.3. De steeds grotere betekenis van concentratiecontrole kan vooral worden verklaard uit de exponentiële groei — in aantal en omvang — van transnationale concentraties. Die groei is op haar beurt weer terug te voeren op de mondialisering en de opkomende nieuwe economie. Door het snelle tempo waarin veranderingen zich momenteel voltrekken, worden omvang en capaciteiten van ondernemingen die tot enkele jaren terug nog als optimaal konden worden beschouwd, nu steeds vaker ontoereikend gevonden door de vragende partijen. Als gevolg daarvan is er sprake van een ware concentratiegolf van ondernemingen die al een hoofdrol speelden in voorafgaande fasen. Op die manier ontstaat een spiraalwerking waardoor het draaiboek voor de concurrentie er volkomen anders gaat uitzien.

(1) In het Verslag worden nog andere vermeldenswaardige vraagstukken in verband met concentratiecontrole aan de orde gesteld. Zo wordt in „Inzet 7: Potentiële machtspositie: beoordeling” nog een mogelijkheid van de Commissie op het gebied van concentratiecontrole beschreven. Het begrip „potentiële machtspositie” kwam ter sprake in twee beschikkingen van 1999, omdat gebleken was dat de marktmacht van de onderzochte ondernemingen beduidend groter was dan die waartoe kon worden geconcludeerd op grond van hun respectieve marktaandeelen, en wel vanwege hun specifieke voordelen op hun concurrenten. T.a.v. het vraagstuk van concentratiecontrole in situaties waarin de marktmacht van een onderneming afhangt van omstandigheden die „in potentie” aanwezig zijn, zonder dat hierdoor de concentratiegraad van de markt ingrijpend wordt gewijzigd, is een stap verder gezet met de beschikking van de Commissie in de zaak Air liquide/BOC van 18 januari 2000. De Commissie stelt daarin vast dat ook tot een machtspositie kan worden besloten bij concentraties die tot de vermindering of uitbanning van de potentiële concurrentie leiden zonder dat kan worden gezegd dat de marktsituatie veranderd is in vergelijking met de tijd vóór de concentratie.

1.2.4. Het groeiende belang van het EU-optreden op dit gebied, is ook de vrucht die kan worden geplukt van de inmiddels rijke ervaring die de Commissie de afgelopen tien jaar met concentratiecontrole heeft opgedaan. Significant in dit verband zijn de in dit verslag uiteengezette oplossingen voor heel complexe zaken, waarbij dikwijls grote industriële en economische belangen op het spel stonden. Het streven van de Commissie is er steeds meer op gericht de rigoureuze aanpak, die nodig is vanwege het toenemend aantal — individuele of oligopolide — machtsposities, te laten samengaan met de wil om geen belemmeringen op te werpen voor door de nieuwe uitdagingen en doelstellingen gestimuleerde ondernemersactiviteiten. Uit het verslag blijkt dan ook dat de Commissie wereldwijd één van de hoofdrolspelers is geworden bij concentratievorming: haar invloed daarop is uitgegroeid tot een realiteit waaraan steeds moeilijker valt te ontkomen en die een steeds grotere inzet vraagt.

1.2.5. Het toenemende belang van concentratiecontrole in EU-verband is waarschijnlijk het gevolg van de nieuwe bevoegdheden die de Commissie heeft gekregen bij de recente beleidsherziening⁽²⁾, waarvan de eerste blijken in dit verslag uitgebreid van commentaar worden voorzien. Hoe groot de betekenis daarvan is, wordt vooral duidelijk in het licht van het feit dat de EU aan de vooravond staat van nieuwe ontwikkelingen op wetgevingsvlak waarvan het doel o.a. is voort te gaan op de weg die met de vorige herziening⁽³⁾ is ingeslagen.

1.3. Een ander belangrijk aspect van concentratiecontrole waarop in dit verslag de nadruk wordt gelegd, is de steeds groter wordende internationale samenwerking. Zo is de EU in de verslagperiode veel meer gaan samenwerken met de Amerikaanse anti-trust-autoriteiten en hebben beide samen een aantal bijzonder moeilijke zaken onderzocht. Ook is in 1999 de samenwerking met anti-trust-autoriteiten van andere landen met succes voortgezet. Verder is de EU doorgegaan met

(2) Cf. Verordening (EEG) nr. 1310 van de Raad van 30 juni 1997 houdende wijziging van Verordening (EEG) nr. 4064/89 inzake concentratiecontrole. Dankzij die wijziging van Verordening nr. 4064 kan de Commissie bij het geven van goedkeuringsbeschikkingen nu altijd voorwaarden stellen. Bovendien zijn de actiemogelijkheden van de Commissie verruimd doordat de werkingsfeer van de Verordening is uitgebreid tot volwaardige gemeenschappelijke ondernemingen die niet alleen gevolgen hebben voor de marktstructuur van concentraties, maar ook een coördinerende invloed uitoefenen op de activiteiten van de moederondernemingen die onder het toepassingsgebied van artikel 81 van het Verdrag kunnen vallen.

(3) Zie voor alle mogelijke wijzigingen van Verordening nr. 4064/89 het „Verslag van de Commissie aan de Raad over de toepassing van de drempels van de concentratieverordening” (Brussel, 28 juni 2000, COM(2000) 399 def.). De kans is echter groot dat er naast deze wijzigingsvoorstellen nog andere vraagstukken in overweging zullen worden genomen, waaronder een verdere uitbreiding van de bevoegdheid die de Commissie bij de herziening van 1997 heeft gekregen voor gemeenschappelijke ondernemingen die tot marktcoördinatie leiden. Die bevoegdheidsuitbreiding behoort tot de in het Witboek over de modernisering bepleite hervormingen waarbij is voorgesteld om concentratiecontrole ook van toepassing te maken op gemeenschappelijke productieondernemingen, die bij de vorige herziening nog buiten beschouwing zijn gelaten.

het verlenen van assistentie aan de LMOE op het gebied van het mededingingsrecht en is zij blijven ijveren voor de uitwisseling van ervaringen op dat gebied⁽¹⁾.

1.3.1. De samenwerking met de autoriteiten van de LMOE is vooral belangrijk vanwege de mogelijke mededingingsrisico's van de privatiseringen die momenteel in deze landen worden doorgevoerd. Door die privatiseringen kunnen individuele monopolieposities ontstaan waarvan een ernstige bedreiging uitgaat voor de toekomstige concurrentieverhoudingen in de Gemeenschap als er geen doeltreffende maatregelen worden genomen. Daarom is het volgens het Comité erg belangrijk dat deze samenwerking nu al tot dergelijke maatregelen leidt, vóórdat onherroepelijke situaties ontstaan. In de loop van 1999 is, ook los van deze specifieke problemen in de betrekkingen met de LMOE, duidelijk gebleken dat internationale samenwerking voortaan noodzakelijk is, omdat door concentratievorming teweeg gebrachte veranderingen steeds meer landen betreffen. De gevolgen van concentraties kunnen tegenwoordig maar moeilijk beperkt worden gehouden tot één bepaald gebied. Daarom vallen concentraties steeds vaker onder de jurisdictie van meerdere anti-trust-autoriteiten, met alle potentiële lasten en risico's vandien⁽²⁾.

1.3.2. Bilaterale samenwerking alléén volstaat dus niet meer om de formaliteiten en risico's binnen de perken te houden, ook al zal van dit instrument in de toekomst wel steeds vaker gebruik moeten worden gemaakt. In weerwil van de tot dusver gerezen moeilijkheden moet derhalve toch worden doorgegaan met het zoeken naar vormen van multinationale samenwerking. Deze laatste opmerking stond al in de Inleiding van het

(1) Dit vraagstuk van de internationale samenwerking wordt besproken in hoofdstuk IV van het Verslag (Internationale activiteiten). Sub A) van dat hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de samenwerking op mededingingsgebied met de geassocieerde landen van Midden- en Oost-Europa (LMOE). Sub B) wordt een uiteenzetting gegeven over de bilaterale samenwerking met de Amerikaanse anti-trust-autoriteiten. In 1999 ondertekenden de EU en Canada een Samenwerkingsovereenkomst inzake mededinging. In de loop van datzelfde jaar zijn ook de discussies en contacten met andere landen voortgezet, waaronder Japan. Met dat laatste land worden de mogelijkheden onderzocht van een samenwerkingsovereenkomst (die vergelijkbaar (is) met die tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten (1991) en Canada (1999), en met de recente overeenkomst tussen de Verenigde Staten en Japan (1999). Ook worden er met Japan nog steeds besprekingen gevoerd over verdere deregulering, ook op het gebied van de mededinging.

(2) Momenteel hebben meer dan zestig landen regelingen voor concentratiecontrole getroffen die ook kunnen worden toegepast op transacties die tegelijkertijd worden onderzocht door de mededingingsautoriteit van een ander land. De consequentie daarvan is dat ondernemingen steeds meer formaliteiten moeten vervullen, en dat het risico op juridische uitspraken die elkaar tegenspreken, steeds groter wordt.

XXVIIIe Verslag en heeft als zodanig de volledige instemming van het Comité gekregen [cf. zijn advies over dat verslag⁽³⁾].

1.4. Ook op het gebied van staatssteun blijkt de grote inzet van de Commissie om het EU-optreden bij mededingingsaanlegenheden doeltreffender en invloedrijker te maken. Er is ook dit jaar weer voornamelijk gestreefd naar terugdringing van het — nog steeds te hoge — totale aantal gevallen van staatssteun. Een andere doelstelling van de Commissie was om een goede afweging te vinden tussen de noodzaak om enerzijds streng tegen versturende effecten op te treden en anderzijds geen afbreuk te doen aan initiatieven die de concurrentie kunnen bevorderen en als zodanig steun verdienen⁽⁴⁾.

1.4.1. Er zijn in 1999 voor de verwezenlijking van die doelstellingen ook nieuwe — inhoudelijke en procedurele — regelingen goedgekeurd. Doel van die regelingen was de steun transparanter te maken en, vooral voor het MKB, de administratieve rompslomp te verminderen. Op die manier konden meer middelen worden aangewend voor de beoordeling van steun waaraan meer risico's zijn verbonden⁽⁵⁾. Het

(3) Karel van Miert stond in zijn Inleiding op het XXVIIIe Verslag over het mededingingsbeleid uitvoerig stil bij de maatregelen die moeten worden genomen om gaandeweg te komen tot méér en meer gestructureerde internationale samenwerking op mededingingsgebied. Ook Mario Monti laat niet na om hierop te hameren in tal van uitspraken en toespraken over mededingingsbeleid in het algemeen of concentratiecontrole in het bijzonder. Een belangrijke stap vooruit op dit gebied was het feit dat topfunctionarissen van de Amerikaanse anti-trust instanties die tot dusver van niets anders wilden weten dan van bilaterale samenwerking, in 2000 ermee hebben ingestemd dat voorzichtig moet worden begonnen met experimenten met andere, multilaterale vormen van samenwerking.

(4) cf. Hoofdstuk III van het Verslag.

(5) In hoofdstuk III sub A 1) van het Verslag („De modernisering van de controle op de staatssteun”) wordt een overzicht gegeven van wet- en regelgeving inzake staatssteun. Daarin wordt vastgesteld dat de Commissie „Met hulp van de Raad ... sinds ongeveer twee jaar allerlei soorten maatregelen (treft) die beogen de voorwaarden van de controle op de staatssteun te moderniseren. Er bestaat een allesomvattend, coherent en doeltreffend instrument waardoor de Commissie over een wet- en regelgevingsinstrumentarium kan beschikken dat haar de middelen verschaft haar werkzaamheden te concentreren op zaken die een werkelijke invloed op de gemeenschappelijke markt hebben, en dat de administratieve belasting voor de ondernemingen vermindert terwijl de rechtszekerheid gewaarborgd blijft en de doorzichtigheid wordt versterkt. ... De procedureverordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad van 22 maart 1999 is op 16 april 1999 in werking getreden. ... De procedureverordening nr. 659/1999 van de Raad van 22 maart 1999 is op 16 april 1999 in werking getreden. ... Een ander aspect van de modernisering van de controle op staatssteun werd ingevoerd bij Verordening nr. 994/98 van 7 mei 1998, op grond waarvan de Commissie groepsvrijstellingsverordeningen voor staatssteun kan aannemen. ... Op 28 juli nam de Commissie drie ontwerp-groepsvrijstellingsverordeningen inzake staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen, opleidingssteun en de de minimis-regel aan. ... Het hoofddoel van de Commissie is niet langer onnodig middelen te hoeven aanwenden voor de beoordeling van de talrijke standaardzaken die doorgaans met de EU-voorschriften verenigbaar zijn.”

Comité staat weliswaar achter deze initiatieven, maar vindt dat tevens vastberaden moet worden geëxperimenteerd met andere mogelijke oplossingen voor verkapte, niet aangemelde steun. Zo zouden de autoriteiten van de lidstaten en belanghebbenden kunnen samenwerken om een controlestelsel op te zetten dat het gehele EU-grondgebied bestrijkt, en wel naar het voorbeeld van de regelingen die voor overeenkomsten zullen worden getroffen.

1.5. De Commissie is in de verslagperiode ook actief gebleven op andere terreinen van het mededingingsbeleid volgens de lijnen die al in eerdere mededingingsverslagen zijn uiteengezet. Ook daarbij zijn significante resultaten bereikt⁽¹⁾.

1.6. Alle hierboven vermelde acties, activiteiten en aandachtspunten hebben ontegenzeggelijk verdiensten, maar in het vervolg van dit advies moet vooral aandacht worden besteed aan het programma voor de modernisering van het mededingingsrecht vanwege het belang van de problemen die daardoor zullen worden opgelost en de betekenis daarvan, ook voor de hierboven behandelde thema's. Het welslagen van dit programma vormt de *conditio sine qua non* zonder welke geen enkel ander probleem met het communautaire mededingingsrecht kan worden opgelost.

1.6.1. Zo wordt volgens het Comité in het XXIXe Verslag terecht een verband gelegd tussen de mogelijkheid om de burger/consument een centrale rol te laten spelen en decentralisering als één van de fundamentele effecten die met de uitvoering van dit moderniseringsprogramma worden nagestreefd.

1.6.2. Daarnaast bestaat echter ook een nauw verband tussen de hierboven behandelde thema's en de hervorming, omdat blijkt dat het één voorwaarde is voor het ander. De werkzaamheden in het kader van concentratiecontrole kunnen bijvoorbeeld alleen worden uitgebreid als daarvoor meer middelen worden ingezet dan thans het geval is. Het Comité wijst er nogmaals op dat de Commissie zich moet ontdoen van alle nodeloze taken die haar optreden bemoeilijken, waarmee dan tevens wordt voldaan aan één van de andere doelstellingen van het moderniseringsprogramma. Een soortgelijk verband bestaat tussen modernisering en activiteiten op

het gebied van staatssteun. Herziening van de rechtsregels voor staatssteun is overigens één van de facetten van het moderniseringsbeleid en moet daarom óók in het licht van dat beleid worden gezien⁽²⁾.

2. Modernisering van het EU-mededingingsrecht

2.1. In zijn advies over het XXVIIIe Verslag⁽³⁾ merkt het Comité op dat de kernwoorden in dat verslag „modernisering” en „samenwerking” zijn. Beide worden omschreven als „begrippen (die) ... in het toekomstscenario van de Commissie voor het mededingingsbeleid centraal” (staan).

2.1.1. Het XXIXe Verslag kan op dezelfde manier worden gelezen. Een groot aantal van de in 1998 gelanceerde of begonnen projecten zijn in 1999 afgerond of hebben in dat jaar hun definitieve vorm aangenomen. Daarnaast zijn er in 1999 nieuwe projecten opgezet die in de lijn zijn gebleven met de voorgaande en soms iets verder gaan op de met die eerste projecten ingeslagen weg. Kortom, alles wijst op een niet meer te stuiten wil om het roer helemaal om te gooien.

2.1.2. In 1999 is het nodige wetgevende werk verricht voor de — al in het Groenboek van 1997 aangekondigde en in 1998 in grote lijnen geschetste — regulering van „verticale afspraken”. Over dat eerste ontwerp heeft het Comité in 1998 al, onder voorbehoud van enkele kritische kanttekeningen, een zeer gunstig advies uitgebracht⁽⁴⁾.

(1) Die — ook in 1999 bereikte — „significante resultaten” bij de bestuursrechtelijke afhandeling van de toepassing van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag zijn beschreven in hoofdstuk B („Consolidatie van de interne markt”) sub 1) en hoofdstuk C („Sectoraal beleid”).

(2) In hoofdstuk III sub A 1) van het Verslag („De modernisering van de controle op de staatssteun”) wordt een overzicht gegeven van wet- en regelgeving inzake staatssteun. Daarin wordt vastgesteld dat de Commissie „Met hulp van de Raad ... sinds ongeveer twee jaar allerlei soorten maatregelen (treft) die beogen de voorwaarden van de controle op de staatssteun te moderniseren. Er bestaat een allesomvattend, coherent en doeltreffend instrument waardoor de Commissie over een wet- en regelgevingsinstrumentarium kan beschikken dat haar de middelen verschaft haar werkzaamheden te concentreren op zaken die een werkelijke invloed op de gemeenschappelijke markt hebben, en dat de administratieve belasting voor de ondernemingen vermindert terwijl de rechtszekerheid gewaarborgd blijft en de doorzichtigheid wordt versterkt. ... De procedureverordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad van 22 maart 1999 is op 16 april 1999 in werking getreden. ... De procedureverordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad van 22 maart 1999 is op 16 april 1999 in werking getreden. ... Een ander aspect van de modernisering van de controle op staatssteun werd ingevoerd bij Verordening (EG) nr. 994/98 van 7 mei 1998, op grond waarvan de Commissie groepsvrijstellingsverordeningen voor staatssteun kan aannemen. ... Op 28 juli nam de Commissie drie ontwerp-groepsvrijstellingsverordeningen inzake staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen, opleidingssteun en de de minimis-regel aan. ... Het hoofddoel van de Commissie is niet langer onnodig middelen te hoeven aanwenden voor de beoordeling van de talrijke standaardzaken die doorgaans met de EU-voorschriften verenigbaar zijn.”

(3) PB C 51 van 23.2.2000, blz. 1 (rapporteur: de heer Bagliano).

(4) PB C 116 van 28.4.1999, blz. 22 (rapporteur: de heer Regalado).

2.1.3. Daarnaast is er in 1999 een nog grootschaligere hervorming op stapel gezet, nl. de „modernisering” van het systeem voor de toepassing van de artikelen 81 en 82 van het EG-Verdrag. Kern van die hervorming is dat de toepassing van die artikelen wordt gedecentraliseerd en voortaan aan de rechterlijke instanties en mededingingsautoriteiten van de lidstaten zelf wordt overgelaten. Deze moeten daartoe de bevoegdheden en verantwoordelijkheden krijgen die tot vóór de hervorming de facto nagenoeg uitsluitend aan de Commissie toekwamen. Daarom geeft deze hervorming waarschijnlijk de beste indicatie van belang en draagwijdte van de omschakeling. Om die reden wordt ook in onderhavig advies terecht vooral aandacht aan deze hervorming besteed, niettegenstaande het feit dat het Comité zich al over de opzet ervan heeft uitgesproken en dat het later ook nog advies zal moeten uitbrengen over het daaraan te geven vervolg.

2.2. Het Comité heeft al een positief advies uitgebracht over de grote lijnen van het moderniseringsprogramma. Daarbij wordt echter benadrukt dat die op zich gunstige beoordeling niet mag worden losgezien van de problemen die tegelijkertijd worden gesignaleerd, noch van de waarschuwend geluiden die het Comité in dat advies laat horen. Ook wijst het op de noodzaak om op voorhand maatregelen te nemen ter voorbereiding en begeleiding van de nieuwe regeling. Zonder die maatregelen lijken de voorwaarden niet aanwezig om de hervorming tot een succes te maken. Hierbij wordt geraakt aan een aspect dat nog steeds niet aan belang heeft ingeboet. Daarom is het de moeite waard terug te komen op de beweegredenen achter de destijds door het Comité getrokken conclusies.

2.2.1. De betrokken kringen hebben uiteenlopend op de geplande modernisering gereageerd. Over het algemeen wordt ingestemd met de dringende noodzaak van een omschakeling en bestaat er in beginsel overeenstemming over de in het Witboek uiteengezette doelstellingen ervan. Daarnaast wordt er echter op gewezen dat een dergelijke drastische hervorming veel kosten met zich meebrengt en dat daarbij — soms grote — moeilijkheden zullen moeten worden overwonnen. Ook is de algemene overtuiging dat dit programma op veel inhoudelijke punten verder moet worden uitgediept en dat het welslagen ervan niet alleen van de inspanningen van de Commissie mag afhangen.

2.2.2. Voor die overwegingen zijn velerlei beweegredenen die nog niets van hun actualiteit hebben verloren. Een hervorming met dergelijke doelstellingen vergt o.a. een aanpassing van de wettelijke, gerechtelijke en bestuursrechtelijke structuren zowel van de EU als van de lidstaten. Het kan zelfs niet worden uitgesloten dat daarvoor in bepaalde lidstaten grondwetswijzigingen nodig zijn of dat op den duur ook de EU-Verdragen moeten worden bijgesteld. In veel landen zullen ook de programma's voor de vorming en selectie van rechters op dit punt moeten worden herzien. In de lidstaten waar dit nog niet is gebeurd, zullen alsnog de nodige wettelijke voorschriften moeten worden uitgevaardigd waardoor de bevoegde autoriteiten worden gemachtigd om het EU-mededingingsrecht toe te passen. Bovendien moet worden ingegaan op het vraagstuk van de betrekkingen tussen rechterlijke en administratieve instanties van de diverse landen, op dat van de coördinatie van hun bevoegdheden tussen de lidstaten onderling en waarschijnlijk ook op dat van de coördinatie van

de bevoegdheden van die instanties binnen iedere lidstaat. Het cruciale probleem zal zijn de eenheid van het systeem te waarborgen: noch die eenheid, noch de voorrang van het EU-recht mag door de decentralisering (c.q. de toekenning van bevoegdheden aan nationale rechters en bestuurlijke overheden) in gevaar worden gebracht. Daarom moet worden voorkomen dat de mededingingsautoriteit of een rechter van één lidstaat een ander interpretatief beginsel hanteert dan een rechter of de mededingingsautoriteit van een andere lidstaat. Het komt er echter vooral op aan te voorkomen dat rechters of mededingingsautoriteiten van verschillende lidstaten over dezelfde overeenkomst uiteenlopende conclusies trekken.

2.2.3. Daarnaast moeten er nieuwe mogelijkheden worden gecreëerd om te zorgen voor een optimale kennis van de volledige jurisprudentie op dit gebied en van de gebruikelijke bestuursrechtelijke toepassing daarvan op het gehele EU-grondgebied. Die kennis is onontbeerlijk voor wie een situatie moet beoordelen aan de hand van het EU-mededingingsrecht.

2.2.4. Het belang van deze thema's en van de overige vraagstukken die in het advies van het Comité aan de orde worden gesteld, maakt dat er waarschijnlijk studies en verdere analyses zullen moeten worden verricht waarbij, naast exponenten van de wetgevende macht in de lidstaten, ook universitaire instellingen en belanghebbende beroepsorganisaties moeten worden betrokken. Om ervoor te zorgen dat de hervorming een succes wordt, is het nodig dat alle partijen — EU-organen, nationale overheden en overige belanghebbenden — de handen ineenslaan en hun bijdrage daaraan leveren binnen de grenzen van hun respectieve bevoegdheden. Gezien de complexiteit en moeilijkheidsgraad van deze vraagstukken is duidelijk dat de voor de modernisering noodzakelijke radicale veranderingen niet van de ene op de andere dag kunnen worden doorgevoerd.

2.3. In zijn advies over het Witboek baseert het Comité zijn standpunt op de overweging dat het hoog tijd is voor een hervorming en dat het nodige moeten worden gedaan om de daarbij gesignaleerde problemen op te lossen. Het resultaat van een zeer grondige discussie hierover is dat het Comité er nogmaals op heeft willen wijzen dat een hervorming geboden is en dat de daarbij rijzende problemen dienen te worden opgelost: aan dat standpunt moet worden vastgehouden.

2.3.1. Die problemen vertonen echter een grote verscheidenheid en de oplossing daarvan zal — in sommige gevallen — veel tijd vergen. Daarom is er niet voor gekozen om de verwezenlijking van de hervorming ondergeschikt te maken aan de goedkeuring in EU-verband of door de overheden van de diverse lidstaten van alle „noodzakelijke” maatregelen of „wenselijke” acties. Dat neemt niet weg dat de EU-instellingen volgens het Comité beslist op zo kort mogelijke termijn alle wettelijke en bestuursrechtelijke maatregelen moeten nemen die binnen hun bevoegdheid liggen vóórdat met de decentralisatie wordt begonnen.

2.3.2. Daarenboven is het eveneens cruciaal dat die decentralisatie onderdeel wordt van de gezamenlijke EU-inspanning om zo spoedig mogelijk het door de hervorming noodzakelijk geworden, nieuwe algemene referentiekader te scheppen. Met die gezamenlijke inspanning moet dan ook onverwijld worden begonnen. Het Comité acht het derhalve de taak van de Commissie om daartoe het initiatief te nemen en die actieve samenwerking tussen de lidstaten en alle mogelijke andere belanghebbende partijen zo spoedig mogelijk op gang te brengen. Ook dient de Commissie alle mogelijke maatregelen en initiatieven te verwezenlijken om te garanderen dat dit nieuwe kader op geordende en samenhangende wijze tot stand kan worden gebracht. Bovendien moet de Commissie er, samen met de lidstaten, voor zorgen dat het nodige wordt gedaan om rechters en toezichthoudende autoriteiten op hun nieuwe taak voor te bereiden.

2.4. Na deze noodzakelijke uitweiding moet er ook nog op worden gewezen dat Mario Monti in zijn voorwoord bij het XXIXe Verslag het zwaartepunt legt bij de noodzaak ervoor te zorgen dat de voorgenomen modernisering wordt doorgevoerd „zowel op anti-trust-gebied, waar bedrijven door hun acties de concurrentie kunnen verstoren, als op het gebied van de staatssteun, waar acties van lidstaten tot vergelijkbare effecten kunnen leiden.”

2.4.1. Dat modernisering een beslissende rol is gaan spelen in het huidige mededingingsbeleid van de EU blijkt overigens ook uit de vastberadenheid waarmee de Commissie dit jaar haar hervormingswerkzaamheden heeft voortgezet. Zo heeft de Commissie op 24 mei 2000 haar goedkeuring gehecht aan de richtsnoeren voor de toepassing van artikel 81 op verticale afspraken, waarmee de laatste hand is gelegd aan de hervorming van die hele materie. Daarnaast is de door het Witboek aangezwengelde discussie over modernisering onverminderd doorgedaan en zijn er op dat gebied voor de nabije toekomst belangrijke ontwikkelingen in het vooruitzicht gesteld. Ook heeft de Commissie een initiatief toegezegd waarmee de eerste stap zal worden gezet op de weg naar de verwezenlijking van de voorgenomen hervorming voorzover die binnen de bevoegdheden van de EU-instellingen ligt, en waarover het Comité zich in een ander advies zal moeten uitspreken. Bovendien is er op 27 april 2000 een voorstel gedaan voor de hervorming van de regelgeving inzake „horizontale overeenkomsten”⁽¹⁾. Die hervorming zou een plaats moeten krijgen tussen de andere hervormingen, zodat ook hiermee — vermits op adequate wijze ten uitvoer gelegd — een steentje wordt bijgedragen aan de totstandbrenging van het nieuwe, gewenste referentiekader.

⁽¹⁾ cf. „Mededingingsregels betreffende horizontale samenwerkingsovereenkomsten — Bekendmaking overeenkomstig artikel 5 van Verordening (EEG) nr. 2821/71 van de Raad van 20 december 1971 betreffende de toepassing van artikel 81, lid 3, van het Verdrag op groepen van overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen, gewijzigd bij Verordening (EEG) nr. 2743/72” waarbij als bijlagen zijn gevoegd een „Ontwerp van een verordening van de Commissie betreffende de toepassing van artikel 81, lid 3, van het EG-Verdrag op groepen onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten”, een „Ontwerp van een verordening van de Commissie betreffende de toepassing van artikel 81, lid 3, van het EG-Verdrag op groepen specialisatieovereenkomsten” en „Ontwerprichtsnoeren inzake de toepasselijkheid van artikel 81 op horizontale samenwerking” — PB C 118 van 27.4.2000.

3. Afschaffing van de exclusieve bevoegdheid van de Commissie voor het beheer van het EU-mededingingsbeleid

3.1. Uit het hervormingsprogramma blijkt ook hoe essentieel het voor het nieuwe referentiekader voor het toekomstige EU-mededingingsbeleid is dat de totstandbrenging van het nieuwe systeem, het resultaat moet zijn van een gezamenlijke inspanning. De in het Witboek uiteengezette hervorming impliceert immers dat ook aan de nationale rechters en mededingingsautoriteiten de bevoegdheid zal worden toegekend om een van de belangrijkste mededingingsbepalingen toe te passen, te weten: artikel 81, lid 3.

3.1.1. In het nieuwe systeem hangt de mogelijkheid om het in het eerste lid van artikel 81 omschreven verbod op restrictieve overeenkomsten buiten toepassing te verklaren, niet langer af van een bestuurlijke handeling (vrijstelling van dat verbod) waarvoor de Commissie momenteel de exclusieve bevoegdheid heeft. Na de modernisering zal die verbodsbepaling niet van toepassing zijn als, volgens het uitsluitende oordeel van de instantie die met de interpretatie van de situatie is belast, aan de economische voorwaarden van artikel 81, lid 3, is voldaan.

3.1.2. Als gevolg daarvan zullen voortaan niet alleen de Commissie, maar ook de mededingingsautoriteit en rechters van iedere lidstaat waar door betrokken ondernemingen om ontheffing van het verbod van artikel 81, lid 1, wordt gevraagd (uitzondering op het verbodsbeginsel), bevoegd zijn voor de toepassing van dat artikel, dat één van de hoekstenen vormt van het EU-mededingingsrecht.

3.1.3. Het meest ingrijpende effect van de modernisering zal dus zijn dat de toepassing van de verbodsbepaling van artikel 81, lid 1, niet langer centraal wordt beheerd, maar onder de bevoegdheid gaat vallen van verschillende instanties, die niet gewend zijn om samen te werken en die uiteenlopende tradities, waarden en denkwijzen hebben. Een van de grootste, maar onontkoombare problemen bij de totstandbrenging van de regelgeving voor de tenuitvoerlegging van het Witboek over modernisering wordt dus dat er een regeling moet worden getroffen voor de onmisbare samenwerking tussen alle instanties die gezamenlijk een verantwoordelijkheid gaan dragen die tot dusver tot de exclusieve bevoegdheid van de Commissie behoorde.

3.1.4. Gezien het belang van het hele proces van modernisering van de mededingingsregels, is het begrip „samenwerking” óók voor de manier waarop het XXIXe Verslag moet worden gelezen, een significante invalshoek. Een van de fundamentele redenen waarom de hervorming moet worden ondernomen, is immers dat de EU zich niet langer de luxe kan veroorloven om een van hogerhand geregeld mededingingsbeleid te voeren waarin alle andere partijen dan de Commissie een rol spelen waarvoor ze slechts tot op zekere hoogte zelf de verantwoordelijkheid dragen. Een dergelijk centraal beheer is overigens ook niet langer nodig, laat staan mogelijk in het licht van de grote evolutie die de EU momenteel doormaakt en waarvan de hervormingen een bewijs zijn.

3.2. De spilfunctie die in het nieuwe referentiekader voor het EU-mededingingsbeleid voor „samenwerking” is weggelegd, wordt nog bevestigd door andere overwegingen die ten grondslag liggen aan de in het XXIXe Verslag geschetste modernisering.

3.2.1. Onder de gezamenlijke inspanning die nodig is om de onontbeerlijke voorwaarden voor de hervorming te creëren, valt ook de samenwerking, onder de stimulerende leiding van de Commissie, tussen alle organen en instellingen van de lidstaten.

3.2.2. Samenwerking is inmiddels uitgegroeid tot een instrument voor het beheer van de toepassing van alle mededingingsregels, ook buiten het moderniseringsprogramma om. Zo is de actieve rol die, zoals in het Verslag is aangegeven, aan consumenten en hun organisaties moet worden toegekend, een recht waarop zij in hun hoedanigheid van burgers aanspraak kunnen maken, maar is aan dat recht ook een verplichting verbonden, nl. om samen te werken voor een zo efficiënt mogelijke behartiging van hun belangen. Ook het in het Verslag geschetste beleid op het gebied van staatssteun is ondenkbaar zonder een concrete, actieve samenwerking tussen Commissie, lidstaten en alle mogelijke andere belanghebbende partijen. Zelfs de liberalisering, die in het huidige mededingingsbeleid eveneens een centrale plaats innemen en waarvan ook gewag wordt gemaakt, vergen een vergaande vorm van samenwerking — tussen Commissie, nationale mededingingsautoriteiten en nationale regelgevende overheden — om de al bereikte resultaten doeltreffend te doen zijn.

3.2.3. Gezien het voorgaande moet in de komende jaarverslagen ook steeds worden aangegeven hoeveel vorderingen er in de verslagperiode op al deze gebieden zijn gemaakt. Zo blijft het niet bij algemene uitspraken waarbij op de noodzaak van samenwerking wordt gewezen, maar wordt daaraan ook daadwerkelijk vorm gegeven.

4. Belang van de doelstellingen van het moderniseringsprogramma

4.1. Als een rode draad door alle tot dusver gemaakte opmerkingen loopt de volledige instemming van het Comité met de voor genoemde projecten vastgestelde doelstellingen.

4.2. Het moderniseringsprogramma zou er om te beginnen toe moeten leiden dat veel strikter de hand worden gehouden aan de toepassing van de mededingingsregels, waarbij de Commissie meer mogelijkheden moet krijgen om in te grijpen en de voor haar beschikbare instrumenten efficiënter moeten worden gemaakt. Als de Commissie eenmaal is ontlast van taken die niet langer door haar behoeven te worden verricht, kan zij meer middelen gaan inzetten voor en meer aandacht gaan besteden aan taken die niet kunnen worden gedelegeerd en waarvan voor een groot deel het welslagen van haar mededingingsbeleid afhangt. Zo wordt in het Verslag gesteld dat er niet alleen voor concentratiecontrole, maar vooral ook voor de bestrijding van kartelvorming en van praktijken waarbij misbruik wordt gemaakt van machtsposities, meer middelen moeten worden ingezet.

4.2.1. Bovendien komen er dan voor de Commissie meer tijd en middelen vrij om het „rendement” van de nieuwe regelgeving niet langer incidenteel, maar op een continue basis te evalueren. Dankzij deze instrumenten kan de Commissie ook tijdig worden geattendeerd op problemen die door de bestaande regelgeving nog niet zijn opgelost. Daardoor wordt het voor de Commissie mogelijk na te gaan of er behoefte bestaat aan nieuwe mogelijkheden om te interveniëren of om het beleid bij te sturen, en om die veranderingen zonodig op korte termijn ten uitvoer te leggen. Dankzij de verlichting van haar takenpakket zou het voor de Commissie ook mogelijk moeten worden om op efficiënte wijze vorm te geven aan haar ondersteunende en sturende rol t.b.v. degenen die gezamenlijk ijveren voor de verwezenlijking van de doelstellingen van het mededingingsbeleid.

4.2.2. Volgens het Comité mag echter niet worden verwacht dat de hervorming dit alles vanzelf teweeg zal brengen. Hoe dan ook zullen de interne structuur van de Commissie, maar ook de methoden en instrumenten waarover zij voor haar optreden als gids en coördinator beschikt, moeten worden aangepast. Zo kan niet worden uitgesloten dat die structuren, methoden en procedures ingrijpende reorganisaties moeten ondergaan die in grote mate bepalend zullen zijn voor de doeltreffendheid van de hervorming.

4.2.3. Het Comité zou daarom van de Commissie willen weten welke maatregelen zij in dat opzicht van plan is te nemen en welke resultaten er al zijn bereikt.

4.3. Doordat aan de rechters en mededingingsautoriteiten van de lidstaten de in het Witboek over modernisering genoemde nieuwe taken worden opgelegd, zal de toepassing van het EU-mededingingsrecht daarenboven kunnen worden uitgebreid naar situaties die momenteel nog aan het toezicht van de Commissie ontsnappen. Als nationale rechters artikel 81 van het Verdrag onverkort kunnen gaan toepassen, zal met name vaker gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid om eisen tot schadeloosstelling of tot nietigverklaring van overeenkomsten in te dienen, waarvoor alleen nationale rechters bevoegd zijn.

4.3.1. Dat laatste is bedoeld om de efficiëntie en doelmatigheid van het systeem te vergroten, maar vormt tegelijkertijd één van de meest kwetsbare onderdelen van de hervorming. Daarom moet volgens het Comité nogmaals worden gewezen op het belang van een zorgvuldige analyse en voorbereiding waartoe de Commissie de aanzet moet geven, maar waarvoor de medewerking van alle partijen is vereist.

4.3.2. Die analyse zou betrekking moeten hebben op alle relevante regelingen. Zo zou bijvoorbeeld moeten worden nagegaan of daarin aan de minimale voorwaarden voor de uitvoering van de hervorming is voldaan en of in het kader daarvan maatregelen kunnen worden genomen om op efficiënte wijze aan die voorwaarden te voldoen. Ook moeten nu al mogelijke maatregelen worden bestudeerd om het nieuwe systeem transparant en controleerbaar te maken en ernstige vormen van discriminatie uit te bannen bij de werking daarvan.

4.3.3. Gezien het belang van dit onderwerp zou de Commissie bekendheid moeten geven aan de aldus verzamelde gegevens en de daarvoor doorlopen etappes. Zo zou er bijvoorbeeld ook al voordat er — als eenmaal met de hervorming is begonnen — échte repertoria en gemeenschappelijke jurisprudentiebundels worden samengesteld, in het komende mededingingsverslag of in aparte documenten informatie moeten worden verstrekt over de stand van de toepassing van het mededingingsrecht of van op dezelfde beginselen gebaseerde nationale regelingen, en over de problemen waarop de lidstaten daarbij zijn gestuit⁽¹⁾.

4.4. Ook de andere hervormingen die voor de modernisering van het EU-mededingingssysteem nodig zijn, kunnen over het geheel genomen de efficiëntie ervan zeker vergroten.

4.4.1. Met de nieuwe Verordening (EG) nr. 2790/1999 inzake vrijstelling voor verticale afspraken zullen meer vrijstellingen worden toegekend dan bij alle vorige vrijstellingsverordeningen. Hiermee wordt dus de grond weggehaald onder potentiële geschillen over de legitimiteit van overeenkomsten die geen enkel écht mededingingsrisico met zich mee brengen, maar waardoor de afhandeling daarvan wel onnodig moeizaam wordt. Ook de nieuwe economische benadering bij de interpretatie van het verbod op restrictieve overeenkomsten — waarop de hervorming op het gebied van verticale afspraken is gebaseerd, maar die ook voor horizontale overeenkomsten zal worden gevolgd en een noodzakelijk gevolg van het moderniseringsprogramma moet worden — zou tot datzelfde resultaat moeten leiden.

4.4.2. Het nieuwe systeem is gebaat bij de verwezenlijking van nog een ander doel dat de verschillende onderdelen van de hervorming gemeen hebben, nl. het streven om de regelgeving op het gebied van de mededinging eenvoudiger, overzichtelijker en begrijpelijker te maken, maar vooral ook om daaraan meer bekendheid te geven: op die manier wordt het systeem doeltreffender en neemt de invloed ervan toe. De betekenis daarvan blijkt ook uit het voorwoord bij het Verslag, waarin erop wordt gewezen hoe uiterst belangrijk het is dat „... de mededingingsregels helder en transparant zijn, en dat efficiënt op de naleving ervan wordt toegezien. De mededingingsregels moeten echter ook gelijke tred houden met het tempo van de economische en technologische ontwikkeling van de eenentwintigste eeuw.”

4.4.3. Dat tegenwoordig dikwijls naar de richtsnoeren wordt verwezen, strookt volgens het Comité ook met het streven naar een zo groot mogelijke transparantie van het systeem. Dit nieuwe instrument onderscheidt zich echter van de vrijstellingsverordeningen doordat met de richtsnoeren geen zekerheid wordt geboden dat bepaalde overeenkomsten onder bepaalde omstandigheden niet alsnog kunnen worden

verboden. De richtsnoeren mogen dus niet worden gezien als een alternatief voor de vrijstellingsverordeningen: die vrijstellingsverordeningen moeten telkens wanneer dat volgens de in het Witboek uitgezette lijnen mogelijk en wenselijk lijkt, in toepassing worden gebracht. Dat neemt niet weg dat ook met de richtsnoeren efficiënt kan worden opgetreden, al was het maar omdat daarmee de denkwijze van de Commissie transparanter wordt. Daardoor hebben deze een onvervangbare functie als hulpmiddel voor ondernemingen die moeten beoordelen of zij met de overeenkomsten die zij aangaan, beantwoorden aan de nieuwe verantwoordelijkheden die hun zijn opgelegd. Gezien het belang van dit hulpmiddel vindt het Comité dat de Commissie bedoelde richtsnoeren op gezette tijden zou moeten bijstellen. Op die manier wordt het voor ondernemingen mogelijk om hun overeenkomsten aan actuele maatstaven te toetsen.

4.4.4. Ook op het gebied van staatssteun is de bedoeling van het moderniseringsprogramma dat het hele systeem efficiënter wordt gemaakt. Transparantie is ook in dat verband onontbeerlijk. In zijn Voorwoord bij het Verslag benadrukt Mario Monti immers dat „Een grotere transparantie (ook nodig is) om de lidstaten bewuster te maken van de noodzaak tot een strikte controle op de staatssteun” en dat „Uitgebreidere informatie aan het publiek (voorts zal) leiden tot meer druk van de lidstaten op elkaar om de omvang van de staatssteun te verminderen.”⁽²⁾

4.4.5. Gezien het belang van dit streven naar transparantie van het hele systeem, verdient het volgens het Comité aanbeveling hiervan een algemeen beginsel te maken dat óók van toepassing is op aspecten die in dit Verslag buiten beschouwing zijn gelaten. Daarnaast is ook een zo groot mogelijke transparantie geboden in de samenwerking tussen de diverse organen en autoriteiten, omdat de betrokken ondernemingen dan hun verdediging zo efficiënt mogelijk kunnen voorbereiden. Het thema van transparantie moet om diezelfde redenen in het achterhoofd worden gehouden bij alle procedures waarin ondernemingen zich kunnen laten voorstaan op hun recht om zich efficiënt te kunnen verdedigen.

4.5. Een kenmerk van het huidige hervormingsproces is dat er ook naar wordt gestreefd om de toepassing van de mededingingsregels beter op de doelstellingen af te stemmen en om daarbij billijker te werk te gaan. Daar hebben alle, maar waarschijnlijk vooral de kleine en middelgrote ondernemingen baat bij.

⁽¹⁾ Inzet 2 van het Verslag („Samenwerking met de nationale autoriteiten en de nationale rechterlijke instanties”) geeft een indicatie van de activiteiten in de lidstaten met betrekking tot de toepassing van de EU-mededingingsregels. Desalniettemin vindt het Comité dat de voorlichting over het gedecentraliseerde en transparante systeem waarnaartoe wordt gewerkt, stelselmatiger moet worden gegeven en nauwkeuriger dient te zijn. Daarin ligt één van de gunstige resultaten die, zo mogelijk, van de nieuwe, op samenwerking gebaseerde betrekkingen mogen worden verwacht.

⁽²⁾ Verder wordt in dat Voorwoord ook de mogelijkheid geopperd van een register of scorebord voor staatssteun, met de volgende uitleg: „Het Register zou feitelijke informatie over alle besluiten inzake staatssteun bevatten, terwijl het Scorebord richtsnoeren voor de lidstaten zou kunnen bevatten om de kosten-batenconsequenties van hun staatssteunbeleid nauwkeuriger te kunnen beoordelen. Ook het jaarlijkse overzicht van de staatssteun in de EU zal verder worden verbeterd en het zal een gedetailleerdere beoordeling van de uitgaven aan staatssteun bieden.”

4.5.1. Zowel in de regelgeving betreffende overeenkomsten als betreffende staatssteun zullen kleine en middelgrote ondernemingen voortaan worden vrijgesteld van formaliteiten die in hun situatie onnodig zijn, en zullen zij niet langer worden onderworpen aan — dikwijls voor hen ongunstige — evaluaties. De nieuwe economische benadering houdt immers in dat bij de analyse van de mededingingssituatie vooral zal worden gekeken naar de restrictieve effecten van voorgenomen overeenkomsten: die effecten zijn voor een groot deel afhankelijk van de marktmacht van de onderneming in kwestie, terwijl in het geval van kleine en middelgrote ondernemingen van marktmacht nauwelijks sprake is. Voor door kleine of middelgrote ondernemingen gesloten overeenkomsten met restrictieve bepalingen zullen daarom voortaan andere maatstaven worden gehanteerd dan voor restrictieve overeenkomsten van ondernemingen met veel marktmacht. Zo luidt de regel die met de in het Witboek bepleite hervorming van kracht zal worden, dat aan kleine en middelgrote ondernemingen alle restrictieve bepalingen zijn toegestaan, behalve die welke uitdrukkelijk zijn verboden, terwijl het ondernemingen met veel marktmacht waarschijnlijk moeilijker zal worden gemaakt om overeenkomsten te sluiten met restrictieve bepalingen die in hun eigen voordeel spelen.

4.5.2. Die nieuwe, economische benadering bij de interpretatie van de mededingingsregels zou overigens niet nadelig zijn voor grote ondernemingen die overeenkomsten sluiten waarvan geen rechtstreekse of onmiddellijke invloed op de markt uitgaat, zoals ook blijkt uit de ontwerprichtsnooten inzake samenwerkingsovereenkomsten. Aan fundamenteel onderzoek — ook als dat wordt verricht door grote ondernemingen die elkaars concurrenten zijn — zouden noch inhoudelijke, noch procedurele beperkingen worden opgelegd. Ook zal in veel gevallen het risico dat overeenkomsten voor herstructurerings- of rationalisering van de productie onder de werkingssfeer van de mededingingsregels vallen, in beginsel veel kleiner worden. Grote ondernemingen zullen in ieder geval meer mogelijkheden hebben om zelf de mededingingssituatie te beoordelen en zich te bedienen van de nieuwe instrumenten die bedoeld zijn om het nieuwe systeem transparant, voldoende flexibel en ondernemersvriendelijk te maken.

5. Voorrang voor consumentenbelangen in het nieuwe mededingingsbeleid

5.1. Zoals gezegd is een andere invalshoek voor de analyse van het XXIXe Verslag de voorrang die in het mededingingsbeleid aan de belangen van de burger/consument moet worden gegeven.

5.1.1. Niet voor niets begint het voorwoord van Mario Monti met de volgende uitspraak: „Het mededingingsbeleid is niet alleen van belang voor mensen in het bedrijfsleven en hun adviseurs, maar ook voor de burgers van Europa, die een globaal beeld moeten hebben van de manier waarop het mededingingsbeleid ten uitvoer wordt gelegd, en van de relevantie van dit beleid voor de verbetering van hun dagelijks leven. Tot de essentiële functies van mededinging behoort het stimuleren van innovatie en het waarborgen dat goederen en diensten zo efficiënt mogelijk worden geproduceerd en dat deze efficiëntie ten goede komt van de consument (...).”

5.1.2. Welke rol daarbij voor de burger/consument is weggelegd, wordt verderop in dit Voorwoord en in het Verslag zelf nader toegelicht. Zo wordt in het Voorwoord de doelstelling om „Het besluitvormingsproces dichter bij de burger te brengen⁽¹⁾” omschreven als een „hoofddoelstelling” van de in het Witboek voorgestelde hervormingen, en beseffen veel burgers volgens het Verslag niet dat „het mededingingsbeleid een machtig en effectief instrument is voor de bescherming van hun belangen als consumenten, gebruikers van diensten, werknemers en belastingbetalers. Als ze zich daarvan bewust waren, zouden ze de Commissie waarschijnlijk krachtige politieke steun geven op dit gebied.” Ook „zou bij elke beschikking, die in het kader van het mededingingsbeleid wordt genomen, de vraag gesteld moeten worden naar de specifieke voordelen hiervan voor de burger, met name de consument” en „is de Commissie van plan de consumenten niet slechts te behandelen als mensen die profijt hebben van de resultaten van het mededingingsbeleid, maar ook als promotors van het mededingingsbeleid⁽²⁾”.

5.2. Met dit uitvoerige citaat uit het Verslag wil het Comité uiting geven aan zijn instemming met de daarin verwoorde gedachtegang van de Commissie. Het staat met name volledig achter het streven van de Commissie om de besluitvorming dicht bij de burger/consument te brengen. Het hecht dan ook groot belang aan alle maatregelen — waarvan er sommige overigens al worden uitgevoerd⁽³⁾ — die tot doel hebben om de burger/consument meer vertrouwd te maken met het mededingingsbeleid.

(1) De bijgevoegde tekst luidt als volgt: „In een Gemeenschap van 15 lidstaten met sterk geïntegreerde economieën zou het toepassen van het volledige stelsel van mededingingsregels niet langer moeten worden beperkt tot één instantie, niet alleen vanwege de hierboven geschetste overwegingen op het gebied van de efficiëntie, maar ook om te zorgen dat de burgers van Europa een positiever beeld krijgen van het mededingingsbeleid en begrijpen dat het een belangrijke rol speelt in hun dagelijks leven. De bescherming van de belangen van de consumenten, en daarmee van Europese burgers, staat in het communautaire mededingingsbeleid centraal, maar zo ervaart het publiek het lang niet altijd. Wanneer we consumenten de mogelijkheid bieden zich tot nationale mededingingsautoriteiten en rechtbanken te wenden die bevoegd zijn alle communautaire mededingingsregels toe te passen, zou dat een belangrijke stap zijn op weg naar een positiever beeld bij de Europese burgers van het mededingingsbeleid en de voordelen die dat voor hen heeft.”

(2) Het vervolg van deze tekst is: „Zoals gezegd kunnen consumenten en consumentenorganisaties een grote hulp zijn bij het vaststellen van concurrentieverstorende praktijken. (...) De zaak Volkswagen staat nog te veel op zichzelf. De Commissie is van plan de betrekkingen met de consumentenorganisaties en meer in het algemeen met de burgers van de Unie te intensiveren. Ten slotte onderzoekt de Commissie de opportuniteit van het organiseren van verschillende soorten bijeenkomsten met de burgers van de Unie.”

(3) Zie hiervoor het door de Commissie in juni 2000 gepubliceerde document over het mededingingsbeleid in Europa en de burger.

5.2.1. Ook alle maatregelen die bedoeld zijn om de rol van burgers als „promotors” van concurrentie te versterken, kunnen volgens het Comité van groot belang zijn. Dergelijke maatregelen kunnen namelijk de bestrijding van misbruik van machtsposities en andere illegale gedragingen efficiënter maken, omdat het daarbij gaat om zaken die, hoe ernstig ook, alleen door burgers aan de kaak kunnen worden gesteld, en op die manier het rendement van het systeem verhogen.

5.3. Kortom, het Comité is het helemaal met de Commissie eens dat de burger/consument in het mededingingsbeleid een spilfunctie moet krijgen. Voorwaarde is natuurlijk wel dat het belangenevenwicht niet wordt verstoord, waarvan de noodzaak in het Verdrag is vastgelegd (bv. in art. 81, lid 3) en waarnaar de Commissie tot dusver heeft gestreefd. Uit het Verslag valt niet af te leiden dat de wil bestaat om aan dat evenwicht voorbij te gaan; in het Verslag is juist vooral sprake van burgerparticipatie en wordt niet zozeer ingegaan op de interpretatie van een regelgeving die inmiddels haar sporen heeft verdiend door een jarenlange toepassing en jurisprudentie.

6. De in de EU bij concentratiecontrole gebruikelijke praktijk m.b.t. verbintenissen (garanties) als voorwaarde voor goedkeuringsbeschikkingen

6.1. Gezien het toenemende belang daarvan, acht het Comité het noodzakelijk enkele kanttekeningen te plaatsen bij het vraagstuk van de concentratiecontrole in EU-verband, waarvan dit jaar het tienjarige bestaan is gevierd.

6.2. Uit het Verslag wordt duidelijk dat de Commissie in tal van zaken waarbij grote belangen op het spel stonden, een vastberaden houding heeft aangenomen. Die vastberadenheid, die ook blijkt uit het feit dat steeds vaker van concentraties wordt afgezien omdat de betrokken partijen niet het risico van een verbod willen lopen, verdient volgens het Comité de nodige waardering.

6.2.1. Een andere bevinding uit het Verslag is dat de oplossingen die zijn gevonden om de mededingingsrisico's van een voorgenomen concentratie op te heffen zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de industriële kenmerken daarvan, van flexibiliteit getuigen. Die flexibiliteit hield over het algemeen in dat gebruik is gemaakt van de mogelijkheid om goedkeuringsbeschikkingen, na afloop van de eerste of de tweede fase van het onderzoek, afhankelijk te stellen van — door partijen voorgestelde en door de Commissie als adequate oplossingen voor de tijdens de procedure gerezen problemen aanvaarde —

verbintenissen. Dankzij dit vermogen van de Commissie om tegengestelde belangen met elkaar te verzoenen, konden in 1999 concentraties van groot economisch en industrieel belang die aanvankelijk, vanwege daarbij gesignaleerde mededingingsproblemen, verboden dreigden te worden, toch worden gerealiseerd.

6.2.2. Ook erg belangrijk is het grote aantal zaken dat dankzij door de partijen voorgestelde verbintenissen al in de eerste onderzoeksfase kon worden afgerond. Hiermee is het bewijs geleverd dat de wijziging van de Verordening waardoor een dergelijk oplossing mogelijk is geworden, echt nodig was. Bovendien blijkt uit dit hoge aantal dat de „Task force” inmiddels kan steunen op een rijke ervaring waardoor ook op zeer korte termijn kan worden beslist over toch zeer complexe maatregelen, zoals wel blijkt uit de beschrijvingen die daarvan in het Verslag zijn gegeven.

6.2.3. Juist omdat steeds vaker gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om een beschikking te laten afhangen van door de partijen voorgestelde verbintenissen (die er meestal in bestaan dat — soms zelfs aanzienlijke — activiteiten worden afgestoten, maar waarbij ook sprake kan zijn van andere, zeer complexe maatregelen), moeten er volgens het Comité dringend oplossingen worden gevonden voor enkele problemen die daarbij zijn gerezen. Die problemen zijn des te relevanter naarmate er meer zaken dankzij dergelijke maatregelen kunnen worden afgerond.

6.2.4. Eén van die problemen betreft de termijn waarbinnen de ondernemingen voorstellen moeten doen voor verbintenissen die dan in de uiteindelijke beslissing in aanmerking kunnen worden genomen. De discussies daarover tussen de Commissie (die er belang bij heeft dat die voorstellen in een zo vroeg mogelijk stadium worden ingediend, zodat er voldoende tijd overblijft voor de beoordeling van de geschiktheid en haalbaarheid daarvan) en de ondernemingen (die daarentegen belang hebben bij een lange termijn om hun voorgenomen concentratie tot het uiterste te kunnen blijven verdedigen) lopen vaak hoog op. Hoe heftig die discussies zijn, klinkt dikwijls ook door in de verklaringen die, na afloop van de procedure, door vertegenwoordigers van de ondernemingen die een uiteindelijk door de Commissie verboden concentratie hadden voorgenomen, worden afgelegd: hun klacht is meestal dat de Commissie geen rekening heeft willen houden met de verbintenissen die zij op de valreep van de procedure hadden voorgesteld en waarmee de verboden concentratie nog had kunnen worden gered.

6.2.5. Gezien het belang daarvan, is in de Verordening van de Commissie voor de tenuitvoerlegging van de Verordening inzake concentratiecontrole⁽¹⁾ een speciaal artikel opgenomen waarin de termijnen zijn vastgesteld waarbinnen in onderzoeksfases I en II de verbintenissen moeten zijn voorgesteld. Die termijnen zijn verplichtend; de voor fase II vastgelegde termijn kan — zoals uitdrukkelijk is aangegeven — alleen „in uitzonderlijke gevallen” worden verlengd. De noodzaak om strikt de hand te houden aan de naleving van deze termijnen krijgt extra de nadruk doordat daaraan in het Verslag een aparte Inzet is gewijd („Wettelijke termijnen voor het indienen van voorstellen van verbintenissen in fase-II-zaken”).

6.2.6. Het Comité kan zich alleen maar scharen achter de argumenten waarmee de Commissie haar standpunt verdedigt, omdat de Commissie inderdaad genoeg tijd moet hebben om, alvorens de voorgestelde verbintenissen te aanvaarden, alle onderdelen daarvan na te trekken en daarover met de lidstaten te overleggen. De redenen van de ondernemingen om zo lang mogelijk met hun voorstellen te kunnen wachten, leggen volgens het Comité echter ook gewicht in de schaal. Daarom zouden er volgens het Comité bij de momenteel in voorbereiding zijnde herziening van de regelgeving op dit gebied, wijzigingen moeten worden ingelast waardoor ondernemingen de mogelijkheid, maar ook het recht krijgen om de Commissie te vragen om al vóór de voor de formele aanmelding van een voorgenomen concentratie gestelde termijn, te beginnen met het onderzoek en de bespreking van onderdelen daarvan die om een nadere uitdieping kunnen vragen. Op die manier is er

(1) Artikel 18 van Verordening (EG) nr. 447/98 van de Commissie van 1 maart 1998 betreffende de aanmeldingen, de termijnen en het horen van de betrokkenen en derden overeenkomstig Verordening (EEG) nr. 4064/89 van de Raad betreffende de controle op concentraties van ondernemingen.

genoeg tijd om zich te bezinnen op de voorwaarden die moeten worden aanvaard om de voorgenomen concentratie te redden, maar ook om — en dat is even belangrijk! — zich al op voorhand van een goede verdediging van die concentratie te kunnen verzekeren.

6.2.7. Een belangrijke ontwikkeling is dat de Commissie in 1999 over dit controversiële vraagstuk van de verbintenissen een ontwerpmededeling heeft opgesteld. Dat ontwerp bevat erg nuttige verduidelijkingen over de omstandigheden waaronder dergelijke verbintenissen nodig kunnen zijn, de termijn die daarbij moet worden gesteld en de mogelijke inhoud daarvan naar gelang van de diverse scenario's. Het Comité hoopt daarom dat deze mededeling zo spoedig mogelijk kan worden goedgekeurd en dat de Commissie hoe dan ook doorgaat met haar inspanningen om haar eigen optreden zo transparant mogelijk te maken en om het contact te blijven onderhouden met alle ondernemingen die terecht het grote belang van deze problematiek inzien.

6.2.8. Daarnaast resteren er echter belangrijke vragen waarop deze mededeling maar moeilijk een antwoord kan bieden en waarvoor ook eventuele latere wijzigingen van de huidige regelgeving geen uitsluitel zullen geven. Zo blijft de grote vraag (waarop het Comité ook al in zijn advies over het vorige verslag heeft gewezen) in hoeverre deze maatregelen een effectieve en doeltreffende oplossing vormen voor de in de beschikkingen gesignaleerde problemen. Voorzover het Comité weet, zijn er nog geen resultaten bekend van studies naar het achteraf vastgestelde „rendement” van dergelijke maatregelen (en dus van de gevonden oplossingen) of naar de reële invloed van de beschikkingen van de Commissie op dit steeds belangrijker wordende gebied.

6.2.9. Het Comité heeft oog voor de moeilijkheid van die opgave, maar is er tegelijkertijd van overtuigd dat deze lacune, gezien het groeiende belang van de „oplossingen” bij concentratiecontrole, snel zal worden ingevuld. Het voorgaande laat onverlet dat dit Verslag over het mededingingsbeleid in 1999, óók als het gaat om concentratiecontrole, een rijke bron van inspiratie vormt en dat daarin getuigenis wordt afgelegd van grote activiteit op dit belangrijke werkterrein.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 97/24/EG betreffende bepaalde onderdelen of eigenschappen van motorvoertuigen op twee of drie wielen”

(2001/C 123/03)

De Raad heeft op 20 juli 2000 besloten, overeenkomstig artikel 95 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Interne markt, productie en consumptie”, die met de voorbereiding van de werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 8 december 2000 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Barros Vale.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 25 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 48 stemmen vóór en 15 stemmen tegen, bij 4 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Het advies gaat over het voorstel tot wijziging van de richtlijn betreffende bepaalde onderdelen of eigenschappen van motorvoertuigen op twee of drie wielen.

1.2. Het voorstel van de Commissie vloeit voort uit artikel 5 van Richtlijn 97/24/EG, waarin staat dat de Commissie binnen twee jaar na goedkeuring van de Richtlijn voorstellen moet doen voor een verdere aanscherping van de uitstootgrenzen voor motorfietsen. In dit verband dient onderzoek te worden gedaan naar de mate waarin de uitstoot met behulp van technische aanpassingen kan worden beperkt en moeten de kosten en baten van strengere grenswaarden beoordeeld worden.

1.3. Door in de voorgestelde richtlijn bovengrenzen vast te leggen voor de gassen die de betrokken voertuigen uitstoten, wil de Commissie in feite bijdragen aan een verbetering van de luchtkwaliteit.

1.4. Dit streven kan verwezenlijkt worden door middel van bepaalde technieken, zoals katalytische oxidatie (al dan niet met inspuiting van secundaire lucht), driewegkatalysators met gesloten circuit, en directe inspuiting van benzine.

2. Algemene opmerkingen

2.1. De Commissie geeft toe dat elektronische brandstofinspuiting en motormanagementsystemen nog maar net op de markt zijn geïntroduceerd, al wijst zij er ook op dat deze technieken al wel gebruikt kunnen worden voor viertaktmotoren en dat diverse fabrikanten van tweetaktmotoren bezig zijn met de ontwikkeling van deze technologie of al

een model op de markt hebben gebracht. Volgens het ESC kunnen deze nieuwe milieuvriendelijke technieken alleen verplicht worden gesteld als ze zich een plaats op de markt hebben verworven en alle fabrikanten er gebruik van kunnen maken. Hopelijk is dit laatste zo snel mogelijk het geval.

2.2. Door de geringe omvang en de prijzen van de productieseries van twee- of driewielige voertuigen loopt de mate waarin investeringen in onderzoek en ontwikkeling kunnen worden afgeschreven sterk uiteen. De ontwikkelingskosten vallen hoger uit als een verandering door de invoering van een bepaalde wettelijke grenswaarde op korte termijn haar beslag moet krijgen dan wanneer een verandering kan worden doorgevoerd als onderdeel van een toch al geplande wijziging van een model.

2.3. In verband met eventuele technologische oplossingen en de verschillende resultaten van de maatregelen voor de uitstoot van tweetakt- en viertaktmotoren komt de Commissie tot de conclusie dat het dankzij de voorgestelde technische oplossingen voor de eerste fase mogelijk is om voor alle motorfietsen ongeacht het type motor een reeks grenswaarden vast te stellen.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. De genoemde technologische oplossingen voor tweetakt- en viertaktmotoren zijn al wel beschikbaar, maar kunnen gezien de huidige stand van de techniek nog niet in de hele sector worden toegepast. Daarom zouden de data waarop de voorgestelde emissiegrenswaarden een verplicht karakter krijgen met enige omzichtigheid moeten worden gekozen, vooral wat technologische oplossingen betreft die op dit moment voor de industrie nog niet haalbaar zijn.

3.2. De reden hiervoor is vooral dat de afgelopen jaren bij pogingen om deze nieuwe technieken (b.v. directe insputting) in motoren met een kleine cilinderinhoud en een hoog toerental toe te passen de hiervoor benodigde specifieke onderdelen niet verkrijgbaar bleken te zijn op de markt. Dit kwam door technische problemen of doordat de ontwikkelingskosten voor fabrikanten van dergelijke onderdelen gezien de relatief geringe omvang van de potentiële markt te hoog zouden uitvallen.

3.3. Het uiteenlopende effect van een en ander op de uiteindelijke kosten van voertuigen met tweetakt- of viertaktmotoren dient de nodige aandacht te krijgen, aangezien dit weer gevolgen heeft voor de mate waarin de prijzen van deze voertuigen concurrerend zullen zijn.

3.4. Mochten er voor de industrie geen haalbare oplossingen kunnen worden gevonden, dan zouden andere grenswaarden of data moeten worden vastgesteld.

3.5. Er moet ook duidelijkheid komen over eventuele fiscale stimuleringsmaatregelen. Het is nl. van belang dat geen oneerlijke concurrentie de kop opsteekt tussen de lidstaten, tussen de diverse typen voertuigen of tussen de betrokken ondernemingen. Vooral de voorgestelde facultatieve grenswaarden in artikel 3.1. b) lijken geen haalbare kaart voor kleine en middelgrote bedrijven, die niet voldoende financiële middelen hebben voor onderzoek en ontwikkeling. De problemen van deze bedrijven zouden nog kunnen toenemen als zij niet in aanmerking komen voor bepaalde fiscale stimuleringsmaatregelen waar concurrenten met meer technische mogelijkheden en/of meer financiële armslag wel van kunnen profiteren.

4. Slotopmerkingen

4.1. Hoewel het een goede zaak is dat de Commissie met haar voorstel een bijdrage wil leveren aan de bescherming van het milieu, mag niet voorbij worden gegaan aan de te

verwachten technische en sectorale problemen. Anders bestaat het gevaar dat de richtlijn niet kan worden toegepast op bepaalde soorten voertuigen of zelfs dat sommige sectoren met een lange traditie op het gebied van deze soorten voertuigen (vooral voertuigen met tweetaktmotoren met een geringe cilinderinhoud) volledig uit de markt worden gestoten.

4.2. In het voorstel moet het volgende komen te staan:

4.2.1. Als de technologie industrieel haalbaar is en de hiervoor benodigde onderdelen — zoals katalytische oxidatie (OC) en/of driewegkatalysator met gesloten circuit (TWC) in tweetakt- en viertaktmotoren en injectie van secundaire lucht (SAL) in viertaktmotoren — voor alle fabrikanten van motoren en voertuigen op de markt te verkrijgen zijn, dan kunnen de voorgestelde energiegrenswaarden en data een bindend karakter krijgen.

4.2.2. Om de haalbaarheid te kunnen nagaan van emissiegrenswaarden en data die afhankelijk zijn van nog in onderzoek en ontwikkeling zijnde technologieën en van besluiten die alleen kunnen worden genomen op basis van tests waarvan de opzet en de betrouwbaarheid nog niet bekend zijn, is een tussentijdse deadline nodig. Na 2003 zullen hierop nl. regels van toepassing zijn die op de stand van de techniek van dat moment worden gebaseerd.

4.2.3. In dit verband vestigt het ESC de aandacht van de Commissie op de werkzaamheden van de Group on Pollution and Energy (GRPE) in Genève, die zich bezighoudt met een nieuwe reeks tests voor motorvoertuigen. De Commissie zou daarom beter even kunnen wachten met het vaststellen van facultatieve grenswaarden voor eventuele fiscale stimuleringsmaatregelen.

4.2.4. In artikel 2.3 van de voorgestelde richtlijn zou het verbod op het in het verkeer brengen van nieuwe voertuigen die niet overeenkomstig Richtlijn 92/61/EG van een certificaat van overeenstemming vergezeld gaan, pas op 1 januari 2005 mogen ingaan.

4.2.5. Ook voor crossmotoren zou de richtlijn een jaar later dan voorgesteld moeten ingaan. Dan krijgen de fabrikanten de tijd om technische oplossingen te ontwikkelen voor dit speciale type voertuigen, zodat zij aan de nieuwe eisen kunnen voldoen.

Brussel, 25 januari 2001.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

BIJLAGE

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

Het volgende tijdens de discussie verworpen wijzigingsvoorstel heeft meer dan een kwart van de uitgebrachte stemmen gekregen:

Paragraaf 2.1

De laatste twee zinnen door de volgende tekst vervangen:

„Strenge technische normen (bijvoorbeeld emissiegrenswaarden) zijn een beproefd middel van het milieubeleid. Daarbij moet natuurlijk wel worden nagegaan of deze normen technisch haalbaar zijn en of de hiervoor benodigde technologie op de markt verkrijgbaar zal zijn. Het is ook van belang dat zoveel mogelijk producenten van technologie zich aan deze normen houden.

Bij alle mogelijke bezwaren tegen de technische haalbaarheid van normen in afzonderlijke gevallen huldigt het ESC het beginsel dat met het milieubeleid strenge technische normen moeten worden afgedwongen om zo de ontwikkeling van milieutechnologie te stimuleren.”

Uitslag van de stemming

Vóór: 28, tegen: 32, onthoudingen: 6.

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende levensverzekering (omgewerkte versie)”

(2001/C 123/04)

De Raad heeft op 26 juli 2000 besloten, overeenkomstig artikel 262 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Interne markt, productie en consumptie”, die belast was met de voorbereiding van de werkzaamheden dienaangaande, heeft haar advies uitgebracht op 8 december 2000 (rapporteur: de heer Pelletier).

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 81 stemmen vóór, bij 2 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Basisteksten van de interne markt voor de levensverzekering, die gebaseerd is op het beginsel van een uniforme vergunning en wederzijdse erkenning van de gelijkwaardigheid van de controles, zijn de eerste richtlijn van 5 maart 1979⁽¹⁾, de tweede richtlijn van 8 november 1990⁽²⁾ en de derde

richtlijn van 10 november 1992⁽³⁾. De laatste dient tot wijziging en aanvulling van de twee voorgaande richtlijnen. Zij vervangt hen echter niet volledig; een groot aantal bepalingen van de eerste en de tweede richtlijn blijven van kracht. Genoemde richtlijnen zijn dan weer gewijzigd door een richtlijn van 29 juni 1995⁽⁴⁾, waarvan het doel was het bedrijfseconomisch toezicht te versterken.

⁽¹⁾ Richtlijn 79/267/EEG van de Raad van 5 maart 1979, PB L 63 van 13.3.1979, blz. 1.

⁽²⁾ Richtlijn 90/619/EEG van de Raad van 8 november 1979, PB L 330 van 29.11.1990, blz. 50.

⁽³⁾ Richtlijn 92/96/EEG van de Raad van 10 november 1992, PB L 360 van 9.12.1992, blz. 1.

⁽⁴⁾ Richtlijn 95/26/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 1995, PB L 168 van 7.7.1995, blz. 7.

1.2. Omwille van de duidelijkheid wil de Commissie nu deze verschillende, door elkaar heen lopende en complex gestructureerde teksten officieel codificeren.

1.3. Bij de officiële codificatie van de richtlijn m.b.t. levensverzekering vond de Commissie het noodzakelijk enkele wijzigingen voor te stellen die verder gaan dan codificatie, om een aantal punten te verduidelijken of bij te werken. Vandaar dat het Commissievoorstel, dat ter raadpleging aan het Comité is voorgelegd, in feite een voorstel tot omwerking van de richtlijnen is.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Onder voorbehoud van onderstaande opmerkingen staat het Comité in het algemeen positief tegenover het hem voorgelegde voorstel voor een omwerking van de richtlijnen. Doelstellingen als meer transparantie en duidelijkheid kunnen alleen maar worden ondersteund.

2.2. Overigens hebben de zes nieuwe bepalingen van de voorgestelde richtlijn een beperkte reikwijdte en vergen ze niet allemaal commentaar. Ze hebben betrekking op het volgende:

- definitie van een „gereguleerde markt”;
- data voor gecombineerde activiteiten;
- berekening van „toekomstige winsten”;
- presentatie van een programma van werkzaamheden wanneer filialen van ondernemingen uit derde landen in de EU worden gevestigd;
- afschaffing van afwijkingen;
- verkregen rechten van bestaande filialen.

2.3. Het voorstel herneemt grotendeels de levensverzekeringsrichtlijnen afgezien van een aantal artikelen die niet meer gegrond zijn. Wat betreft de artikelen waarin gewag gemaakt wordt van rapporten, vraagt het Comité zich af of deze al zijn opgesteld.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. M.b.t. de considerans

3.1.1. Vijfde „overweging”

In de derde considerans van Richtlijn 92/96/EG wordt het belang van de goedkeuring van deze richtlijn geschetst en

aangegeven dat „door middel van andere communautaire instrumenten verdere stappen op die weg moeten worden gezet”. Het Comité acht het wenselijk deze toevoeging te behouden in het voorstel voor een omgewerkte versie, omdat de Interne Markt nog communautaire initiatieven vergt.

3.1.2. Vierendertigste „overweging”

In de Franse versie ontbreekt in de marge de verwijzing naar „92/96/EEG nr. 13”⁽¹⁾.

3.1.3. Achterenvijftigste „overweging”

Gepreciseerd dient te worden dat de „bepalingen betreffende het bewijs van betrouwbaarheid en het bewijs dat geen faillissement heeft plaatsgevonden” van toepassing dienen te zijn op de verantwoordelijke bedrijfsleiding.

3.2. M.b.t. de artikelen

3.2.1. Artikel 1 — Definities

3.2.1.1. 1b) Bijkantoor

In de definitie van het woord „bijkantoor” ontbreekt de passage „Met een agentschap of bijkantoor wordt gelijkgesteld...” die voorafgaat aan de passage „elke duurzame aanwezigheid van een onderneming...”, die beide opgenomen waren in artikel 3 van de richtlijn van 8 november 1990 (90/619/EEG). Het Comité stelt daarom voor de definitie op te delen in twee streepjes, zodat duidelijk twee alinea's onderscheiden worden, waarbij de ene begint met „ieder agentschap” en de andere met „elke duurzame aanwezigheid...”.

3.2.1.2. 1c) Vestiging

Het Comité stelt vast dat het woord „vestiging”, dat in dit artikel gedefinieerd wordt, niet cursief is gedrukt in tegenstelling tot de andere woorden die in artikel 1 gedefinieerd worden (in de Franse versie althans). Logisch gezien zou het woord „vestiging” dus ook cursief gedrukt moeten worden⁽¹⁾.

Het Comité vraagt zich af waarom in artikel 1 geen definitie wordt gegeven van het begrip „lidstaat van de vestiging”, dat in artikel 2 f) van de tweede richtlijn van 8 november 1990 (90/619/EG) omschreven wordt als „de lidstaat waar de vestiging die de verbintenis aangaat, is gelegen”. Wordt dit misschien gezien als overbodig aangezien er al een definitie is van de „lidstaat van het bijkantoor”?

⁽¹⁾ Noot van de vertaler: niet van toepassing op de Nederlandse versie.

3.2.1.3. 1 m) Gereguleerde markt

In Richtlijn 92/96/EG is een voorlopige definitie opgenomen van de gereguleerde markt, in afwachting van de goedkeuring van een richtlijn betreffende het verrichten van diensten op het gebied van beleggingen in effecten in het kader waarvan dit concept op EU-niveau geharmoniseerd zal worden.

In Richtlijn 93/22/EG⁽¹⁾ van de Raad van 10 mei 1993 betreffende het verrichten van diensten op het gebied van beleggingen en effecten staat een definitie van de „gereguleerde markt”, waarbij echter de activiteiten in de levensverzekeringssector van de werkingssfeer uitgesloten zijn. Het Comité acht het juist dat deze definitie nu ook wordt toegepast op de levensverzekering en is van mening dat dit de samenhang van het communautair recht ten goede komt.

Wat de gereguleerde markten in derde landen betreft, stelt de Commissie voor dat de lidstaten beslissen of deze markten voldoen aan de eisen die gelden in de Europese Unie. De vraag is of daartoe de coördinatie en samenwerking tussen de controle instanties niet versterkt zouden moeten worden ter vaststelling van een aantal criteria en voorwaarden op basis waarvan de gereguleerde markten in de EU en derde landen beter met elkaar vergeleken kunnen worden⁽²⁾.

3.2.2. Artikel 18, lid 6 — Gelijktijdige uitoefening van het levens- en het schadeverzekeringsbedrijf

De uitzonderingen die in onderhavig artikel worden ingevoerd op het beginsel van de gescheiden uitoefening van het levens- en het schadeverzekeringsbedrijf mogen niet te ruim opgevat worden. Het aantal uitzonderingen op dit beginsel dreigt overigens door de komende uitbreiding te zullen toenemen. Het Comité vraagt zich daarom af of de mogelijkheden om van het beginsel af te wijken niet duidelijker zouden moeten worden afgebakend.

3.2.3. Artikel 23, lid 1, C — Categorieën van toegestane activa

In artikel 23, lid 1, C met betrekking tot de toegestane categorieën activa die als wiskundige voorzieningen gelden, ontbreekt in het omgewerkte voorstel punt „p) zakelijke rechten waarvan het genot is uitgesteld” uit artikel 21 van de derde levensverzekeringsrichtlijn 92/96/EG. Het gaat hier waarschijnlijk om een omissie⁽³⁾.

⁽¹⁾ Richtlijn 93/22/EG van de Raad van 10 mei 1993, PB L 141 van 11 juni 1993, blz. 27.

⁽²⁾ „Uitdagingen van de EMU voor de financiële markten”, PB C 367 van 20.12.2000.

⁽³⁾ Noot van de vertaler: niet van toepassing op de Nederlandse versie.

3.2.4. Artikel 25 — Aan icbe's of aan een aandelenindex gekoppelde overeenkomsten

Er is een fout geslopen in de verwijzing in de marge. Het betreft artikel 23 (92/96/EEG) en niet artikel 2 zoals aangeduid in de Franse versie⁽³⁾.

3.2.5. Artikel 27, 3, a) — Regels betreffende de solvabiliteitsmarge en het garantiefonds

3.2.5.1. Berekening van toekomstige winsten

In het voorstel is bepaald dat de berekeningsgrondslagen voor de vermenigvuldigingsfactor van de geschatte jaarwinst en de bestanddelen van de gemaakte winst in onderlinge overeenstemming worden vastgesteld door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, in samenwerking met de Commissie. Tot op het tijdstip dat deze overeenstemming wordt bereikt, worden deze bestanddelen bepaald overeenkomstig de wetgeving van de lidstaat van herkomst, en niet langer door „de lidstaat op wiens grondgebied de onderneming (hoofdkantoor, agentschap of bijkantoor) haar werkzaamheid uitoefent”. Volgens het Comité ligt deze wijziging geheel in de lijn van de EU-richtlijnen, die de verantwoordelijkheid voor de controle op de transacties leggen bij de lidstaat op wiens grondgebied het hoofdkantoor van de onderneming is gevestigd.

3.2.5.2. Het Comité vraagt zich overigens af of bij de berekening van de toekomstige winsten de prognoses niet meer aandacht zouden moeten krijgen. Dit punt dient aan de orde te komen bij wijziging van de teksten met betrekking tot de solvabiliteitsmarge.

3.2.6. Artikel 28 — Minimumsolvabiliteitsmarge

3.2.6.1. Vierde alinea als volgt te lezen (in de Franse versie):

„Le nombre représentant une fraction de 4 % des provisions mathématiques, relative aux opérations directes sans déduction des cessions à réassurance et aux acceptations en réassurance, est ...” in plaats van „et”⁽⁴⁾.”

3.2.7. Artikel 49, leden 2, 3 en 4) — Programma van werkzaamheden voor bijkantoren

Hier is de tekst overgenomen uit artikel 11 van de eerste richtlijn voor het programma van werkzaamheden voor bijkantoren van ondernemingen waarvan het hoofdkantoor buiten de EU is gevestigd. De vraag is of de hier vereiste informatie van de bijkantoren uit derde landen voldoende is. Dient er meer informatie verstrekt te worden om inzicht te

⁽⁴⁾ „Een component van 4 % van de wiskundige voorzieningen voor directe verrichtingen zonder aftrek van de overdrachten over hoofde van herverzekering alsmede voor de geaccepteerde herverzekeringen wordt vermenigvuldigd met het getal dat de voor het laatste boekjaar bestaande verhouding aangeeft ...”.

krijgen in de positie van een in een derde land gevestigd bijkantoor in een groep of in de transacties binnen een groep in de zin van de richtlijn betreffende het aanvullend toezicht op verzekeringsondernemingen in een verzekeringsgroep (98/78/EG) (1)?

Het Comité acht deze vragen gerechtvaardigd, met name in verband met de komende uitbreiding van de Unie en de activiteiten van criminele organisaties overal ter wereld.

3.2.8. Artikel 57 — Behandeling van verzekeringsondernemingen van de Gemeenschap door derde landen

3.2.8.1. Lid 2

In plaat van te bepalen dat de Commissie „periodiek” een verslag opstelt waarin de behandeling van verzekeringsondernemingen van de Gemeenschap in derde landen wordt onderzocht, zou het beter zijn hier een nauwkeurig tijdsbestek aan te geven, bijv. om de vijf jaar.

Is het rapport dat ten laatste zes maanden vóór het in artikel 30, lid 2, van Richtlijn 90/619/EEG genoemde datum moet worden voorgelegd, zoals bepaald in artikel 9 van dezelfde richtlijn, overigens al opgesteld?

3.2.8.2. Leden 4 en 5

Artikel 57 van het voorstel neemt artikel 32ter van Richtlijn 79/267/EEG over, dat ook terug te vinden is artikel 9 van Richtlijn 90/619/EEG.

De laatste alinea van lid 4 en de eerste alinea van lid 5 zijn echter weggefallen in de Franse versie. Het Comité stelt voor om deze alsnog op te nemen. De tekst daarvan luidt als volgt:

„Een dergelijke beperking of opschorting geldt niet voor de oprichting van dochterondernemingen door verzekeringsondernemingen of dochterondernemingen daarvan die een vergunning hebben gekregen in de Gemeenschap, noch voor het verwerven van deelnemingen door dergelijke ondernemingen of dochterondernemingen in een verzekeringsonderneming van de Gemeenschap.

5. Indien de Commissie één van de in de leden 3 en 4 genoemde vaststellingen doet, stellen de lidstaten haar desgevraagd in kennis van:”

3.2.9. Artikel 59, lid 2 — Afwijkingen en afschaffing van beperkende maatregelen

Het Comité plaatst vraagtekens bij de handhaving van de afwijking voor de uit hoofde van de „Friendly Societies Acts” in het Verenigd Koninkrijk geregistreerde maatschappijen, terwijl de afwijkingen die ingesteld waren voor maatschappijen van Belgische en Italiaanse oorsprong niet meer noodzakelijk worden geacht.

3.2.10. Artikel 61 — Overgangsbepalingen voor investeringen in terreinen en gebouwen; artikel 62 — Overgangsbepalingen voor Zweden; artikel 67 — Door bestaande bijkantoren en verzekeringsondernemingen verkregen rechten; artikel 69 — Herziening van in euro luidende bedragen

Onderhavige artikelen, waarin overgangsbepalingen worden vastgesteld, dienen ofwel te worden aangepast door bijwerking van de termijnen ofwel te worden geschrapt omdat zij achterhaald zijn.

3.3. Bijlagen

3.3.1. Bijlage III m.b.t. de aan de verzekeringnemer te verstrekken inlichtingen

Het Comité stelt m.b.t. punt a.14 voor het volgende te wijzigen: „het type polis” dient te worden vervangen door „het type contract”, aangezien dit meer overeenkomt met de in de richtlijn gebruikte terminologie.

4. Conclusies

4.1. Onverminderd zijn kanttekeningen in par. 2.2 kan gesteld worden dat met het voor advies aan het Comité voorgelegde voorstel voornamelijk beoogd wordt de verschillende EU-bepalingen m.b.t. de levensverzekering te codificeren, om aldus de burger één duidelijke en leesbare tekst te kunnen voorleggen. Het Comité juicht dit initiatief toe. Het draagt ertoe bij verzekeringsmaatschappijen en consumenten een samenhangend en gestructureerd algemeen regelgevend kader te verschaffen m.b.t. de activiteiten in de levensverzekeringssector in de Europese Unie. Tevens bevordert het de ontwikkeling van grensoverschrijdende transacties. Het initiatief draagt eveneens bij tot een grotere rechtszekerheid voor de betrokken operatoren.

4.2. Het Comité spoort de Commissie er met klem toe aan zo spoedig mogelijk dezelfde stappen te nemen voor het schadeverzekeringsbedrijf, aangezien de wirwar aan EU-rechtsbepalingen op dit gebied nodig verheldering vergt. Een en ander wordt geregeld in niet minder dan negen richtlijnen m.b.t. de toegang en de uitoefening van activiteiten in de

(1) Richtlijn 98/78/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 oktober 1998, PB L 330 van 5.12.1998, blz. 1.

schadeverzekeringssector, waarnaast er nog specifieke richtlijnen zijn m.b.t. automobielverzekering, kredietverzekering, reisbijstandsverzekering en rechtsbijstandverzekering, allemaal vastgesteld tussen 1973 en 1999.

Brussel, 24 januari 2001.

4.3. Volgens het Comité moet er overigens voor gewaakt worden dat de voorgestelde richtlijn aanleiding vormt om de in de gecodificeerde richtlijnen opgenomen beginselen en modaliteiten op de helling te zetten.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over „De uitputting van aan een ingeschreven merk verbonden rechten”

(2001/C 123/05)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 13 juli 2000 besloten, overeenkomstig artikel 23, lid 3 van het reglement van orde, een advies op te stellen over „De uitputting van aan een ingeschreven merk verbonden rechten”.

De afdeling „Interne markt, productie en consumptie”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 januari 2001 goedgekeurd; rapporteur was mevrouw Sánchez Miguel.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 378e zitting, van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met eenparigheid van stemmen werd goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Met dit advies schaaft het Comité zich achter het besluit van de Commissie van mei 2000 om niet te tornen aan de EG-uitputtingsregeling voor ingeschreven merken. Dit besluit werd deels ingegeven door de overweging dat de bescherming van door een merk geïndividualiseerde Europese goederen en diensten moet worden gehandhaafd.

1.2. Merkschrijving is geregeld in de wetgeving inzake industriële- en intellectuele-eigendomsrechten. Op Europees niveau werd deze inschrijving vooral besproken in verband met de toetreding van de Gemeenschap tot het Protocol van Madrid en in het kader van de discussie over het communautaire uitputtingsstelsel.

1.3. De huidige EG-wetgeving⁽¹⁾ inzake industriële-eigendomsrechten (betreffende modellen, ingeschreven merken, auteurs- en naburige rechten) stoelt op het uitputtingsbeginsel. Dit beginsel strekt ertoe het intracommunautaire vrije verkeer van goederen te garanderen en houdt onder meer in dat de merkhouders invoer van zijn producten in een lidstaat uitsluitend kan verbieden wanneer deze voor het eerst buiten de Unie in het verkeer zijn gebracht.

⁽¹⁾ Richtlijn 89/104/EEG van de Raad van 21 december 1988 betreffende de aanpassing van het merkenrecht der lidstaten; Verordening (EG) nr. 40/94 van de Raad van 20 december 1993 inzake het Gemeenschapsmerk; Richtlijn 87/54/EEG van de Raad van 16 december 1986 betreffende de rechtsbescherming van topografieën van halfgeleiderproducten; Richtlijn 91/250/EEG van de Raad van 14 mei 1991 betreffende de rechtsbescherming van computerprogramma's; Richtlijn 92/100/EEG van de Raad van 19 november 1992 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom; Verordening nr. 2100/94/EG van de Raad van 27 juli 1994 inzake het communautaire kwekersrecht; en Richtlijn 96/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken.

1.4. De Commissie heeft in november 1999 een werkdokument uitgebracht, dat als basis moest dienen voor een latere en meer gedetailleerde gedachtewisseling binnen de op verzoek van de Raad door de lidstaten opgerichte groep van nationale deskundigen, over de mogelijke standpunten van de EU ten aanzien van eventuele wijzigingen in de huidige uitputtingsregeling.

1.5. Verder heeft de Raad „Interne markt” op 25 mei 2000 deze materie op basis van de resultaten van recente discussies binnen de groep behandeld. Bij die gelegenheid heeft commissaris Bolkestein medegedeeld dat de Commissie heeft besloten geen voorstellen tot stelselwijziging te doen.

1.6. Op verzoek van het Europees Parlement werd de uitputtingsregeling opgenomen in artikel 13 van Verordening (EG) nr. 40/94 van de Raad en in artikel 7 van Richtlijn 89/104/EEG van de Raad.

2. Algemene opmerkingen: voor- en nadelen van een stelselwijziging

2.1. De studie van NERA

2.1.1. De Commissie heeft in november 1998 National Economic Research Associates (NERA), SJ Berwin & Co en IFF Research verzocht om een studie op te stellen over de voor- en nadelen van de keuze voor het EG- dan wel het internationale-uitputtingsstelsel voor ingeschreven merken.

2.1.2. Met de studie werd in de eerste plaats beoogd, de economische impact van een eventuele stelselwijziging op de EU in kaart te brengen. Onderzocht werden de gevolgen van de twee bovengenoemde regelingen voor prijzen, handelsvolume, product- en marktstructuren, consumenten en macro-economische grootheden als werkgelegenheid.

2.1.3. Geconcludeerd werd dat uitsluitend de parallelimport en het vervoer duidelijk gebaat zouden zijn bij een overstap naar de internationale regeling. Verder bleek dat de Europese im-, exporteurs en fabrikanten het meest onder een overschakeling te lijden zouden hebben.

2.1.4. Voorts zou de consument nauwelijks iets van die overstap merken: prijzen zouden slechts op korte termijn met maximaal 2 % dalen en waarschijnlijk op lange termijn weer gaan stijgen.

2.1.5. De studie bevat geen cijfers over mogelijk banenverlies. Wel werd opgemerkt dat er bij de Europese leveranciers waarschijnlijk arbeidsplaatsen zullen verdwijnen, terwijl de werkgelegenheid in derde landen zou toenemen.

2.1.6. Daarnaast werd geconcludeerd dat een stelselwijziging wel eens negatieve gevolgen zou kunnen hebben voor de kwaliteit van producten, de beschikbaarheid ervan en service na verkoop.

2.2. De hoorzitting

2.2.1. De Commissie heeft op 28 april 1999 een hoorzitting gehouden, waaraan werd deelgenomen door 180 vertegenwoordigers van verschillende belangengroeperingen, waaronder houders van ingeschreven merken uit verscheidene takken van industrie, consumenten, parallel- en detailhandelaren.

2.2.2. Bij die gelegenheid werden zowel argumenten voor als tegen stelselwijziging aangevoerd:

- voorstanders van stelselhandhaving wezen erop dat de switch naar een internationale-uitputtingsregeling de economische waarde van de aan inschrijving verbonden rechten zou verminderen, met alle negatieve consequenties voor onderzoek en ontwikkeling van dien. Daarnaast zou er minder worden geïnvesteerd, hetgeen in meer werkloosheid resulteert;
- ook vestigden een aantal van hen de aandacht op de nauwe verwevenheid tussen enerzijds parallelhandel en anderzijds piraterij;
- voorstanders van stelselwijziging brachten voornamelijk het perspectief van lagere consumentenprijzen naar voren (0-2 % volgens de studie van NERA);
- verder voerden zij aan dat wereldwijde uitputting in een breder productassortiment zou resulteren.

2.3. De groep van nationale deskundigen binnen de Raad

2.3.1. De Commissie heeft meermaals vergaderd met lidstaten en belanghebbenden. Verder hebben de nationale deskundigen twee vergaderingen gehouden op basis van een door de diensten van de Commissie in november 1999 opgesteld werkdocument.

2.3.2. Het Comité kan zich met name in de volgende aangevoerde argumenten vinden:

- dank zij vruchten van nieuwe technologie als de elektronische handel heeft de consument nu reeds toegang tot een breder productgamma en dalen de prijzen. Daarom doet een stelselwijziging er uit prijsoogpunt alleen weinig toe;
- vaak zijn producten niet uitsluitend door ingeschreven merken maar ook door andere intellectuele-eigendomsrechten (op tekeningen en modellen) beschermd. Wordt uitsluitend voor merkrechten op internationale uitputting overgestapt, dan heeft dat slechts geringe gevolgen voor ook nog eens een beperkt aantal sectoren;
- in de EG is inschrijving geregeld bij Richtlijn 89/104/EEG (nationale merken) en Verordening (EG) nr. 40/94 (Gemeenschapsmerk). Beide regelingen dienen dezelfde uitputtingsregels te bevatten. Coëxistentie van twee verschillende systemen wekt namelijk zowel bij aanbieders als bij consumenten verwarring. Laatstgenoemden zullen vooral met onzekerheid worden geconfronteerd over de vraag of een merkproduct al dan niet legaal op de markt is gebracht.

2.4. Gevolgen van een eventuele stelselwijziging

2.4.1. Voor de EG-wetgeving

2.4.1.1. Het Comité stelt zich in de eerste plaats op het standpunt dat ingeschreven nationale merken én Gemeenschapsmerken hoe dan ook onder hetzelfde uitputtingsregime dienen te vallen. In dit verband kunnen evenwel moeilijkheden rijzen wegens verschillen in de goedkeuringsprocedures voor bovengenoemde richtlijn en verordening: voor wijziging van de richtlijn kan binnen de Raad met gekwalificeerde meerderheid worden volstaan, terwijl in het geval van de verordening eenparigheid is vereist.

2.4.1.2. Waarschijnlijk zullen een aantal lidstaten zich tegen wijziging van de verordening verzetten, met twee uiteenlopende stelsels als gevolg. Een dergelijke situatie levert voor consumenten en aanbieders uitsluitend verwarring op. Anderzijds vormt de huidige regeling een bijdrage tot de

verwezenlijking van de interne markt. De overgang naar internationale uitputting dreigt dan ook afbreuk aan de concurrentiepositie van het Europese bedrijfsleven te doen, omdat een integratieproces als het Europese nu eenmaal niet op mondiaal niveau heeft plaatsgevonden. Daarnaast zou vooral het MKB te lijden krijgen omdat deze sector veelal op de, goedkopere, nationale inschrijvingsprocedures is aangewezen.

2.4.2. Voor de overige intellectuele-eigendomsrechten

2.4.2.1. Het ingeschreven merk vormt slechts één onderdeel van de intellectuele- en industriële-eigendomsrechten. In de praktijk worden producten meestal door een bundel van industriële-eigendomsrechten (ingeschreven merken, octrooien, tekeningen, modellen) en het auteursrecht beschermd. Zo wordt in het geval van een compact-disc de muziek door het auteursrecht, de toegepaste technologie door octrooien en het merk door de rechten die uit inschrijving ervan voortvloeien, beschermd.

2.4.2.2. Men moet ervan uitgaan dat het wetgevingsproces betreffende de industriële en intellectuele eigendom ingewikkeld is en traag verloopt. De discussie op Europees niveau over tekeningen en modellen werd bijv. in 1993 opgestart en is nog altijd niet beëindigd. Daarnaast zal, zoals de Commissie onlangs opmerkte⁽¹⁾, een stelselwijziging weinig doen veranderen voor de aanbieders omdat de meeste producten door een bundel rechten als bovengenoemd zijn beschermd. Verder staat de Commissie afkerig tegenover invoering van het stelsel van internationale uitputting voor alle intellectuele-eigendomsrechten.

2.4.3. Economische groei in Europa

2.4.3.1. Wijziging van het huidige stelsel kan er op de lange termijn toe leiden dat investeringen in nieuwe producten achterwege blijven of dat fabrikanten door ingeschreven merken beschermde producten van de markt halen omdat deze de concurrentie met ingevoerde waar niet aankunnen.

2.4.3.2. Verder bestaat het risico dat houders van een geregistreerd merk de serviceverlening verminderen of de kwaliteit van hun producten verlagen omdat de parallelimporteurs, die niet aan de EG-regels zijn onderworpen, met hun producten en dienstverlening op een lager niveau zitten.

⁽¹⁾ Zie haar mededeling van 7 juni 2000.

2.4.3.3. Het huidige uitputtingsstelsel is bedoeld als bijdrage tot de verwezenlijking van de interne markt. Het Europese bedrijfsleven zal door een overstap naar een internationaal-uitputtingsregime in een nadelige concurrentiepositie worden gedrongen, omdat er op mondiaal niveau nu eenmaal geen interne markt bestaat. De voorwaarden waaronder producten uit derde landen op dat niveau toegang tot markten hebben verschillen onderling veel sterker dan binnen de EU het geval is.

2.4.3.4. De interne markt heeft economische integratie en prijsnivellering binnen de Unie mogelijk gemaakt. Op mondiaal niveau is daarvan echter geen sprake. De landen die bij de WTO zijn aangesloten hebben namelijk, in tegenstelling tot de lidstaten van de EU, geen douane- of economische unie dan wel een vrijhandelszone gevormd. Tussen deze landen bestaan nog altijd veel tarifaire en non-tarifaire handelsbelemmeringen. Verder verschillen hun economieën en rechtstelsels aanzienlijk en ook lopen zij qua rijkdom, ontwikkeling, toezicht en regelingen fors uiteen.

2.4.3.5. Afgezien van de mogelijke gevolgen van een stelselwijziging voor de Europese producenten, moet ook rekening worden gehouden met het effect op handel en distributie en vooral met de gevolgen voor de gespecialiseerde handel en franchise-ketens. Dankzij franchise-systemen zijn kwaliteitsproducten met duidelijke informatie beschikbaar voor de Europese consument. Een stelselwijziging kan de consument echter in verwarring brengen, omdat deze geconfronteerd wordt met een product dat hem qua merk bekend is, maar waarvan de kwaliteit niet aan zijn verwachtingen voldoet.

2.4.3.6. Het gevaar dat door namaak of piraterij verkregen producten uit derde landen hier worden geïmporteerd vormt een ander belangrijk onderwerp in verband met de interne markt. Zoals de Commissie terecht opmerkt in haar Groenboek „Bestrijding van namaak en piraterij in de interne markt”⁽¹⁾ en de vervolgedeling daarop moet in dit verband rekening worden gehouden met:

- de schadelijke impact van deze producten op de Europese economie;
- het risico dat de producten via parallelimport hier worden binnengebracht; en
- de noodzaak dat de maatregelen die de Commissie neemt ingevolge het Groenboek coherent zijn.

⁽¹⁾ Zie het desbetreffende advies van het Comité, PB C 116 van 28 april 1999; rapporteur de heer Malosse. Groenboek (COM(1998) 569 def. en „Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement en de Economisch en Sociaal Comité - Follow-up van het Groenboek over de bestrijding van namaak en piraterij in de interne markt” (COM(2000) 789 def.).

2.4.3.7. Ten slotte kunnen administratieve verschillen of uiteenlopende arbeidskosten de prijs van parallel verhandelde producten beïnvloeden. Dank zij gemeenschappelijk beleid bestaan dergelijke verschillen niet binnen de EU, maar wel op internationaal niveau.

3. Redenen om het huidige EG-uitputtingsstelsel te handhaven

3.1. Consumenten

3.1.1. De Europese consument eist momenteel niet alleen competitieve prijzen maar ook een bepaald kwaliteits- en serviceniveau. Dit vindt zijn weerslag in de desbetreffende Europese normen. Hij verwacht echter in de eerste plaats waar voor zijn geld te krijgen. Soms spelen fabrikanten van merkproducten met het ontwerp of de smaak daarvan in op de onderlinge verschillende voorkeuren van consumentengroepen. Zo smaken de populairste Europese tandpasta's naar pepermunt terwijl in Indonesië tandpasta met een kruidnagelsmaak het meest in trek is. Een ander voorbeeld is de verkoop van smeerolie voor motoren waarvan de componenten kunnen variëren in het licht van het klimaat waarin de motor wordt gebruikt.

3.1.2. Verkoop van producten die niet aan de hier heersende klimatologische en technische omstandigheden zijn aangepast, kan een veiligheidsrisico voor de Europese consument opleveren. In dit verband dient er ook op te worden gewezen dat parallelimport van geneesmiddelen een gevaar voor de volksgezondheid kan opleveren. In tegenstelling tot de concurrentie uit derde landen is de Europese farmaceutische industrie namelijk wél onderworpen aan talloze controles ter bescherming van de gezondheid van de consument.

3.1.3. Beschikbaarheid: dank zij het huidige uitputtingsregime zijn niet alleen de meest gewilde, maar allerlei soorten producten verkrijgbaar. Zo biedt de officiële verkoper van een bepaald merk spijkerbroeken deze niet alleen aan in de meest courante maten, maar in alle maten.

3.1.4. Serviceverlening: de Europese consument verwacht een bepaalde service van de fabrikant, maar bij parallelimport hoeft hij daar niet op te rekenen. Wordt bijv. een televisie buiten de officiële kanalen om gekocht, dan wordt er geen service bij inbedrijfstelling verleend of garantie voor wat voor gebrek dan ook gegeven. Ook is in geval van parallelimport de handleiding bij de producten vaak in de taal van het land van oorsprong en niet in die van de consument gesteld.

3.1.5. Namaak en piraterij: de kanalen die door parallelimporteurs worden gebruikt zijn veelal dezelfde als waardoor nagemaakte of door piraterij verkregen goederen worden gesluisd. Een stelselwijziging zou wel eens kunnen resulteren in een toename van de import van dergelijke goederen, terwijl deze in de reacties op het Groenboek juist werden aangemerkt als een belemmering voor de goede werking van de interne markt. Zoals in par. 2.4.3.6 opgemerkt, heeft de negatieve impact van deze waar op de economische groei in Europa ook zijn weerslag op de consument, omdat de importeurs ervan moeten bewijzen dat de producten aan de EG-normen voldoen en het nog maar de vraag is of het laatste altijd het geval is. Tevens moet de nadruk worden gelegd op het grote gevaar dat namaak en piraterij opleveren voor consumentenbescherming, volksgezondheid en openbare veiligheid. Sommige producten worden dagelijks gebruikt, waarmee het gevaar tot alarmerende hoogte stijgt. Tot de meest interessante ontdekkingen in 1999 waarover de Commissie verslag doet⁽¹⁾, behoren 530 000 nagemaakte tandenborstels, 21 ton van frauduleuze documenten voorziene rijst en partijen nagemaakte energiedrankjes. EG- en nationale autoriteiten hebben geen enkele vat op kwaliteit en oorsprong van dergelijke producten.

3.1.6. Prijzen: voorstanders van parallelhandel komen in wezen slechts met één argument: lagere prijzen. Zoals eerder vermeld, blijkt uit de studie van NERA echter dat verlagingen te verwaarlozen zijn (tussen 0 en 2 %) en de prijzen op de lange termijn toch weer stijgen. Verder blijkt uit de studie dat de Europese producenten een inkomstenverlies tot 35 % lijden, waardoor zij minder in onderzoek en ontwikkeling van hun producten investeren. Zij dienen echter wel voortdurend te innoveren om te kunnen concurreren en de consument meer toegevoegde waarde te bieden. Deze waarde wordt steeds vaker via de „intellectuele” component van het merk (een innovatie op het gebied van technologie of imago) aan het product toegevoegd, waarmee de bescherming van de intellectuele eigendom alleen maar aan gewicht wint.

3.2. EG-wetgeving

3.2.1. Wordt de uitputtingsregeling gehandhaafd, dan hoeft er geen enkele wijziging te worden aangebracht in de EG-wetgeving betreffende ingeschreven merken en andere industriële- en intellectuele-eigendomsrechten. Verordening 40/94 en Richtlijn 89/104 hoeven evenmin te worden gewijzigd.

⁽¹⁾ Verslag over de bestrijding van de namaak en piraterij door de EG-douane (1999).

3.3. Interne markt

3.3.1. Het communautaire-uitputtingsstelsel vormt een vanzelfsprekend onderdeel van de interne markt, waarop hindernissen voor het vrije verkeer van goederen en werknemers worden geëlimineerd en de economieën van de lidstaten convergeren.

3.3.2. Verder wordt met de mededingingsregels van de Unie beoogd, belemmeringen voor marktintegratie te voorkomen en daartoe horen ook beperkingen van de vrijheid van de consument om ongeacht waar binnen de Unie datgene te kopen wat hij wil. Daarnaast kunnen ondernemingen die zich door eventuele dominante posities bedreigd of gediscrimineerd voelen op basis van de concurrentiebepalingen een klacht indienen.

3.3.3. Het huidige uitputtingsstelsel verschaft producenten en leveranciers voorts zekerheid in verband met onderzoeksinvesteringen en ontwikkeling van nieuwe producten.

3.4. Handelsbetrekkingen met derde landen

3.4.1. Het Comité wijst er nogmaals op dat het systeem van communautaire uitputting in de eerste plaats een natuurlijk onderdeel vormt van de interne markt, waarop de economieën van de lidstaten convergeren en ernaar gestreefd wordt om obstakels voor het vrije verkeer van goederen uit de weg te ruimen.

3.4.2. Mondiaal gezien, vallen enerzijds de Europese integratie en anderzijds de pogingen die in het kader van de WTO worden ondernomen om belemmeringen voor het vrije verkeer op te heffen niet met elkaar te vergelijken. Evenmin bestaat er een politiek raamwerk voor het terugdringen van de bestaande verschillen tussen de Unie en derde landen.

3.4.3. Merken spelen een belangrijke rol in de internationale handel. De Europese ondernemingen die op de wereldmarkt concurreren, hebben te maken met bedrijven die aanzienlijk goedkoper produceren. De EU-ondernemingen, en ook bedrijven uit derde landen die op de interne markt actief zijn, ontlenen een bepaalde bescherming aan het EG-uitputtingsstelsel.

3.4.4. Verder zou een overstap naar een stelsel van internationale uitputting in wezen betekenen dat binnen de EG vervaardigde merkproducten niet in ontwikkelingslanden tegen de aldaar geldende substantieel lagere prijzen kunnen worden afgezet, omdat die producten vervolgens onmiddellijk naar hier zouden worden gereëxporteerd en de Europese markt zouden bederven. Het is dus beter dat de desbetreffende ondernemingen zich tot de thuismarkt beperken of hun productie verleggen naar derde landen waar de kosten lager liggen.

3.4.5. Verder kan parallelimport uit derde landen een significant ontmoedigings­effect hebben op productie, investeringen en innovatie binnen de EU. Daarmee bestaat gevaar dat de Europese export daalt en de EU-producenten sneller geneigd zijn om te gaan produceren in landen waar dat goedkoper kan.

3.4.6. Ten slotte vindt het Comité dat de mededingings­regels van de Unie⁽¹⁾ de beste mogelijkheden bieden om met misbruik af te rekenen.

⁽¹⁾ Met name artikel 82 van het EG-verdrag (betreffende misbruik van een machtspositie).

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 80/232/EEG wat de reeks van nominale gewichten voor extracten van koffie en extracten van cichorei betreft”

(2001/C 123/06)

De Raad heeft op 23 oktober 2000 besloten, overeenkomstig artikel 251 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Interne markt, productie en consumptie”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 januari 2001 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Liverani.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 378e zitting (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht.

Met het onderhavige voorstel komt de Commissie haar verplichting na om Richtlijn 80/232/EG te wijzigen door daaraan de verplichte reeks toe te voegen die eerder in de richtlijn inzake koffie- en cichorei-extracten stond. Het doel daarvan is ervoor te zorgen dat die reeks een rechtsgrondslag in het communautaire recht behoudt. De reeks zelf behoeft geen aanpassing, omdat daarmee nu al het vrije verkeer van goederen in deze sector wordt gegarandeerd.

De voorgestelde richtlijn treedt twintig dagen na de bekendmaking ervan in werking. Die termijn kan zo kort zijn, omdat de reeks reeds deel uitmaakt van het „acquis” en dus al door alle lidstaten is ingevoerd.

Het Comité stemt in met dit voorstel van de Commissie.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende steunverlening voor de coördinatie van het vervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren”

(2001/C 123/07)

De Raad heeft op 15 september 2000 besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig artikel 71 van het EG-Verdrag te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij”, die was belast met de voorbereidende werkzaamheden, heeft haar advies op 7 december 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Kielman.

Het Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 77 stemmen vóór, bij 1 onthouding, is goedgekeurd.

1. Het Commissievoorstel

1.1. 30 jaar geleden, op 15 juni 1970 werd Verordening (EEG) nr. 1107/70 betreffende steunmaatregelen op het gebied van vervoer over de weg, per spoor en over de binnenwateren door de Raad vastgesteld. Doelstelling van deze Verordening was aan te geven wat bedoeld werd met „coördinatie” in het kader van artikel 73 van het EG-Verdrag teneinde de grenzen tussen uitzondering (meestal beheer van met name spoorwegmaatschappijen) en de algemene regels duidelijk aan te geven.

1.2. Sindsdien hebben de modaliteiten in verschillende mate en in verschillend tempo een liberaliseringproces doorgemaakt. Bovengenoemde Verordening is hier en daar wel enigszins gewijzigd, bij stukjes en beetjes, maar de tijd lijkt nu gekomen om de bestaande Verordening (EEG) nr. 1107/70 te vervangen door een nieuwe Verordening waardoor gewonnen wordt aan helderheid en een eenvoudige tekst geschreven kan worden.

In de nieuwe Verordening wordt de ontwikkeling weergegeven die de vervoersmarkt de afgelopen tijd heeft doorgemaakt door toepassing van art. 73 van het EG-Verdrag. Dit artikel dient tevens een rol te spelen in het kader van de infrastructuurfinanciering.

In het Verordeningvoorstel wordt daarom voorzien in een uitgebreide uitzondering voor steunmaatregelen in de exploitatie en/of ontwikkeling van vervoersinfrastructuur t.b.v. de beheerders, terwijl deze vrijstelling in het goederenvervoer ook ten behoeve van gebruikers geldt als compensatie voor de niet betaalde kosten van concurrerende vervoerswijzen.

1.3. Omdat artikel 71 van het Verdrag eist dat voor de toegang tot de markt specifieke wetgeving nodig is heeft deze eis er toe geleid dat de liberalisering van het vervoer over land vertraagd is. Daardoor is de markt op vervoersgebied nog niet geheel vrijgemaakt.

1.4. Gesteld kan worden dat het internationale goederenvervoer en het personenvervoer over de weg, het vervoer over de binnenwateren en het gecombineerd vervoer respectievelijk op 1 juli 1998, 1 juni 1996, 1 januari 2000 en 1 juli 1993 volledig is geliberaliseerd. De liberalisering van de spoorwegen schrijdt voort, waarbij de discussie zich nu toespitst op het zogenaamde spoorweginfrastructuurpakket.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Steunmaatregelen van lidstaten die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of producten vervalsen of dreigen te vervalsen zijn onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt en zijn volgens het EG-Verdrag verboden, voor zover deze steunmaatregelen het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.

2.2. Staatsfinanciering van infrastructuur die openstaat voor alle potentiële gebruikers en door de Staat wordt beheerd valt gewoonlijk niet onder het EG-Verdrag omdat geen enkele onderneming wordt begunstigd. Een voorbeeld is de financiering van de vervoersinfrastructuur in de lidstaten. Derhalve valt de aanleg en beheer van vervoersinfrastructuur niet onder het toepassingsgebied van deze Verordening.

2.3. Staatssteun op vervoersgebied vergt een specifieke aanpak, omdat staatsbemoediging noodzakelijk is voor de instandhouding van vervoersdiensten in het kader van stadsplanning en ruimtelijke ordening en aan sociale en milieueisen moet beantwoorden.

2.4. De coördinatie van vervoer en de vergoeding voor openbare dienstverrichtingen mogen worden gesteund op grond van artikel 73 van het EG-Verdrag.

2.5. In feite heeft het concept van steunmaatregelen zoals bedoeld in deze verordening betrekking op de behoefte aan staatsbemoediging wanneer vrije en open concurrentie in de markt ontbreekt of als er marktproblemen zijn zoals negatieve externe gevolgen of openbare goederen.

2.6. De Commissie geeft aan dat het begrip „externe kosten” in het communautair recht nog niet is gedefinieerd, maar is kennelijk de mening toe gedaan dat niet-toerekening van deze kosten marktproblemen veroorzaakt.

2.7. Voor de financiering van openbare diensten wordt in het EG-Verdrag eveneens een uitzondering gemaakt voor steunmaatregelen. In dit verband wordt onder openbare dienstverplichtingen verstaan die een vervoeronderneming niet zou nemen als zij uitsluitend haar commerciële belang op het oog zou hebben. Verordening (EEG) nr. 1191/69 van de Raad van 26 juni 1969 bevat criteria voor de vaststelling van het bedrag waarmee de staat dergelijke openbare dienstverplichtingen mag compenseren op het gebied van spoorvervoer, over de weg en over binnenwateren.

2.8. Op grond van artikel 87, lid 3, c steunend op artikel 73 van het EG-Verdrag kan de Europese Commissie toestemming geven voor staatssteun om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid te bevorderen, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad. Ten einde de investeringen in intermodale vervoersmiddelen door vervoersbedrijven te bevorderen, zou vaart moeten worden gezet achter de discussie om de „de minimis”-regel voor vervoersbedrijven af te schaffen. Dit is de drempel waaronder het overheidsoptreden niet langer als staatssteun wordt beschouwd.

2.9. De voorgestelde Verordening heeft betrekking op de coördinatie van het vervoer per spoor, over de weg en via de binnenwateren. Installaties voor zeevervoer vallen niet onder de Verordening. Echter overslag tussen vervoerswijzen over land valt wel onder het toepassingsgebied van de Verordening, ongeacht de plaats van de desbetreffende overslaginstallatie. Alle overslag waarbij zeevervoer is betrokken, zelfs in combinatie met vervoerswijzen over land, valt buiten het toepassingsgebied van de Verordening.

2.10. Tot op heden waren uitsluitend wettelijke uitzonderingen krachtens Verordening (EEG) nr. 1107/70 van de Raad voor directe investeringen in terminals voor de binnenwateren en het gecombineerd vervoer toegestaan voor staatssteun. Dit waren echter specifieke uitzonderingen die niet leidden tot een geïntegreerde aanpak bij de infrastructuur voor het vervoer over land.

De Commissie is van mening dat deze specifieke uitzonderingen vervangen dienen te worden door een algemene uitzondering van infrastructuur.

2.11. In haar advies over het Witboek van de Commissie „Een eerlijke vergoeding voor het infrastructuurgebruik: Een gefaseerde aanpak van een gemeenschappelijk kader voor het in rekening brengen van het gebruik van vervoersinfrastructuur in de EU” (COM(1998) 466 def.), heeft het Comité vastgesteld dat het gewenst is met oog op een gelijke behandeling van de vervoerstakken tot een uniforme gelijktijdige doorvoering van de heffingsprincipes te komen, waarbij deze doorvoering zoveel mogelijk aan de bron dient plaats te vinden⁽¹⁾.

2.12. In werkelijkheid echter verhalen de lidstaten de infrastructuurkosten voor de vervoerswijzen over land nog steeds op verschillende manieren en in verschillende maten. Daarnaast is er ook nog geen communautaire wetgeving die de methode voor de berekening van de toegangsheffingen voor de infrastructuur voor bepaalde of alle vervoerswijzen over land harmoniseert.

2.13. Naar de opvatting van het Comité lijkt het gewenst dat de Commissie zich concentreert op vaststelling van de interne en externe kosten per vervoerstak in plaats van op voorhand zich te richten op staatssteun ter compensatie van niet-betaalde kosten van concurrerende vervoerswijzen.

2.14. Daar komt nog bij dat de procedure ter verkrijging van staatssteun volgens het Comité een ingewikkelde en arbeidsintensieve verslaggeving naar de Commissie met zich meebrengt en daarmee een aanzienlijke verzwaring van de administratieve lastendruk veroorzaakt, zoals de gehele kennisgeving- en informatieprocedure die is voorzien.

2.15. Uiteraard dienen de gevolgen van de verschuiving in de vervoerswijze die de Commissie wenst zeker getoetst te worden aan de sociaal-economische consequenties.

2.16. Naar het idee van het Comité bewandelt de Commissie de omgekeerde weg. Zij beargumenteert de voorgestelde Verordening met het feit dat het liberaliseringsproces in de spoorwegsector nog niet is afgesloten en dat er nog geen geharmoniseerd heffingsmechanisme ter compensatie van de niet-betaalde kosten van de vervoerswijzen is vastgesteld.

2.17. Het lijkt het Comité dan ook een logische manier om eerst de spoorwegmarkt, evenals de andere vervoerstakken over land, op een zelfde liberaliseringsniveau te brengen en zoals in 2.12. is vastgesteld eenduidige toerekeningscriteria van de doorbelasting van kosten aan de vervoerstakken te ontwikkelen in plaats van een ingewikkeld, tijdrovend en discutabel stelsel van steunverlening te ontwikkelen zoals in de Ontwerp-Verordening wordt voorgesteld.

⁽¹⁾ PB C 116 van 28.4.1999, blz. 28.

3. Conclusie

3.1. Het onderhavige voorstel voor een Verordening is naar de opvatting van het Comité te vroeg verschenen.

3.2. Het lijkt gewenst eerst het liberaliseringsproces van de verschillende vervoersmodaliteiten op een zelfde niveau te brengen om een gelijke behandeling van de vervoerstakken te garanderen.

3.3. Daarnaast zou de Commissie, gezien het advies van het Comité inzake het Witboek Transport, eerst de relatieve

zwaarte van de verschillende kostenelementen die deel uitmaken van de interne en externe kosten, in kaart moeten brengen alvorens te komen met een voorstel voor een Verordening dat steunverlening aan een specifieke vervoerstak baseert op niet-betaalde kosten van concurrerende vervoerwijzen.

3.4. Het Comité is van mening dat de sociaal-economische consequenties van het onderhavige voorstel niet in beeld zijn gebracht.

3.5. Tot slot is het Comité ervan overtuigd dat met een aanvaarding van deze Ontwerp Verordening een erg ingewikkeld en bureaucratisch controlesysteem in het leven wordt geroepen.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over „eEurope 2002 — Een informatiemaatschappij voor iedereen — Ontwerpactieplan”

(2001/C 123/08)

De Raad heeft op 29 mei 2000 besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig artikel 262 van het EG-Verdrag te raadplegen over „eEurope 2002 — Een informatiemaatschappij voor iedereen — Ontwerpactieplan”.

De afdeling „Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij”, die met de voorbereidende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 9 januari 2001 goedgekeurd; rapporteur was de heer Koryfidis.

Het Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 24 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met 80 stemmen vóór en 3 stemmen tegen, bij 1 onthouding, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. In december 1999 heeft de Europese Commissie met de goedkeuring van haar mededeling „eEurope — een informatiemaatschappij voor iedereen”⁽¹⁾ het eEurope-initiatief⁽²⁾ gelanceerd.

1.2. Het initiatief is ingegeven door het groeiende inzicht dat de toepassing van digitale technologieën van levensbelang is voor economische groei en werkgelegenheid, alsmede door

de vaststelling dat een „nieuwe⁽³⁾, elektronische economie” ingang heeft gevonden, dat het internet⁽⁴⁾ daarbij de drijvende kracht is, en dat ondanks Europa's leidende positie in bepaalde digitale technologieën, zoals mobiele communicatie en digitale TV, het gebruik van computers en het internet in Europa op een relatief laag peil blijft steken⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ http://europa.eu.int/comm/information_society/eeurope/index_nl.htm.

⁽²⁾ In de bijlage (punt 1) worden de verschillende etappes in de ontwikkeling van dit initiatief aangegeven.

⁽³⁾ Zie voor de term „nieuwe economie” en aanverwante begrippen: http://europa.eu.int/comm/information_society/eeurope/documentation/progprep/pr_annex2_nl.htm.

⁽⁴⁾ http://europa.eu.int/comm/information_society/eeurope/pdf/progprep_nl.pdf (inleiding).

⁽⁵⁾ Zie de desbetreffende grafiek in de bijlage bij het voortgangsverslag van de Commissie over het eEurope-initiatief: http://europa.eu.int/comm/information_society/eeurope/documentation/progprep/pr_annex2_nl.htm.

1.3. Met dit initiatief wordt beoogd de invoering van digitale technologieën in Europa te versnellen en ervoor te zorgen dat alle Europeanen over de noodzakelijke vaardigheden beschikken om ervan gebruik te maken⁽¹⁾.

1.4. Het eEurope-initiatief oogstte in het algemeen veel bijval in de lidstaten. Door de meeste van hen werden ondertussen nationale initiatieven ontplooid, zoals „Germ@ny goes online”⁽²⁾ in Duitsland, „Information age government”⁽³⁾ in het Verenigd Koninkrijk en een Frans initiatief dat gericht is op gemeenschappelijke regelgeving voor het internet⁽⁴⁾.

1.5. In ieder geval blijkt uit de cijfers dat Europa pas laat heeft gereageerd op de „internet”-uitdaging. De cijfers over de spreiding van gebruikers⁽⁵⁾, het gebruik van het internet in het onderwijs⁽⁶⁾, het ontbreken van nieuwe technologieën in een groot aantal ondernemingen, het ontwikkelingsniveau van de elektronische handel en andere gegevens tonen aan dat Europa op dit gebied zwak staat en een duidelijke achterstand heeft opgelopen. Het is dus zaak deze achterstand weg te werken. Gezien het tempo waarin een en ander zich in deze sector ontwikkelt, is dit allesbehalve een gemakkelijke opgave. Men kan zich dan ook geen enkele bijkomende vertraging of onachtzaamheid bij de ontwikkeling van het actieplan veroorloven.

2. Het Commissiedocument

2.1. Bij het onderhavige actieplan is uitgegaan van de doelstellingen van de Europese Raad van Lissabon (voorbereiding op de overgang naar de kennismaatschappij en -economie) en de verschillende reacties daarop van het Europees Parlement en de lidstaten (i.v.m. het gevaar van uitsluiting, bestrijding van armoede, ontbreken van de nodige vaardigheden, enz.).

2.2. Een en ander sluit aan bij de antwoorden die moeten worden gevonden op de vragen: wat moet worden gedaan, wie moet actie ondernemen en wanneer? Centrale doelstellingen zijn:

— doelstelling 1: goedkoper, sneller en veilig internet:

a) goedkopere en snellere toegang tot internet;

(1) http://europa.eu.int/comm/information_society/eeurope/background/index_nl.htm.

(2) Een particulier initiatief van Deutsche Telecom in samenwerking met de Duitse overheid. Zie het perscommuniqué van 11 februari 2000.

(3) [Http://www.iagchampions.gov.uk/strategy.htm](http://www.iagchampions.gov.uk/strategy.htm).

(4) <http://www.internet.gouv.fr/francais/textesref/pagsi2/lis/coregulation.htm>.

(5) Zie de desbetreffende grafiek in de bijlage bij het voortgangsverslag van de Commissie over het eEurope-initiatief: http://europa.eu.int/comm/information_society/eeurope/documentation/program/pr_annex2_nl.htm.

(6) Idem (blz. 40).

b) snellere internettoegang voor onderzoekers en studenten;
c) veilige netwerken en smartcards.

— doelstelling 2: investeren in mensen en vaardigheden:

a) Europese jongeren in het digitale tijdperk;

b) werken in de kenniseconomie;

c) deelneming van allen aan de kenniseconomie.

— doelstelling 3: intensiever gebruik van het internet:

a) versnelde ontwikkeling van de elektronische handel;

b) online-overheid: elektronische toegang tot openbare diensten;

c) online-gezondheidszorg;

d) digitale inhoud voor mondiale netwerken;

e) intelligente vervoersystemen.

2.3. Voor de verwezenlijking van deze doelstellingen dienen voornamelijk de volgende drie methodes te worden toegepast:

— er moet vaart worden gezet achter de totstandbrenging van een adequaat juridisch kader;

— nieuwe infrastructuur en diensten in heel Europa dienen te worden ondersteund;

— er dient gebruik te worden gemaakt van de „open methode” van coördinatie en benchmarking.

2.4. Wat het tijdschema betreft, wordt 2002 als streefdatum voor de verwezenlijking van de doelstellingen van het actieplan vooropgesteld. Tegelijk wordt erop gewezen hoe moeilijk het is de ambitieuze doelstellingen van Lissabon waar te maken.

2.5. Ten slotte zij nog opgemerkt dat in het kader van het eEurope-initiatief thans ook tal van studies worden gedaan⁽⁷⁾.

(7) O.m.

— COM(2000) 323: Voorstel voor een beschikking van de Raad tot vaststelling van een communautair meerjarenprogramma ter stimulering van de ontwikkeling en het gebruik van Europese digitale inhoud op de mondiale netten en ter bevordering van de taaldiversiteit in de informatiemaatschappij;

— COM(2000) 318: Mededeling van de Commissie: eLearning — Het onderwijs van morgen uitdenken;

— COM(2000) 237: Mededeling van de Commissie — Ontbundelde toegang tot het aansluitnet: de voorwaarden scheppen voor een volledig gamma elektronische communicatiediensten waaronder breedbandmultimediasdiensten en snelle internetdiensten.

Bron: http://europa.eu.int/eur-lex/nl/com/greffe_index.html. Voor meer inlichtingen zie: http://europa.eu.int/eur-lex/nl/com/reg/nl_register_132060.html.

3. Algemene opmerkingen

3.1. Het ESC is ingenomen met het eEurope-initiatief waarmee de Europese Unie naar zijn mening een zeer belangrijke en gedegen inspanning levert om haar burgers vertrouwd te maken met de nieuwe situatie die het digitale tijdperk en de „nieuwe economie” hebben gecreëerd, alsmede om de ondernemingen en openbare instanties in staat te stellen zich zo snel mogelijk daaraan aan te passen. Volgens het Comité geeft dit initiatief niet alleen de aanzet tot deze bewustmaking en aanpassing, maar ondersteunt het ook de projecten die nu reeds in dit verband — weliswaar zeer langzaam — op commercieel en maatschappelijk gebied worden ontplooid.

3.1.1. Bij het lanceren van het eEurope-initiatief hebben de Commissie en de lidstaten erkend dat de „markt” het internetgebruik in Europa niet snel genoeg bevordert. Er is misschien wel voldoende aanbod van producten en diensten, maar de vraag blijft achterwege. Het eEurope-initiatief versterkt en completeert de werking van de markt op drieërlei wijze. De drie hoofddoelstellingen daarbij zijn (volgens prioriteit, maar in omgekeerde volgorde ten opzichte van hun vermelding in het actieplan):

- stimuleren van het internetgebruik, m.a.w. vraagstimulering;
- investeren in menselijk potentieel en aanleren van vaardigheden;
- vergemakkelijken van de toegang tot een goedkoper en sneller internet, met als centraal aandachtspunt: de telefoontarieven en de veiligheid.

3.1.2. Het ESC is van mening dat de concrete aanpassing van Europa aan de nieuwe omstandigheden uiteindelijk zal worden bepaald door de dynamiek die o.m. dankzij het onderhavige initiatief op gang zal worden gebracht om commerciële en maatschappelijke aspecten op elkaar af te stemmen.

3.1.3. Met het oog op het voorgaande vindt het ESC het onderhavige actieplan van de Commissie voor de verwezenlijking van de door de Europese Raad van Lissabon vastgestelde doelstellingen een goede zaak. Onder bepaalde voorwaarden kan dit plan van Europa een hoofdrolspeler maken bij de totstandbrenging van de nieuwe realiteit van de 21e eeuw, niet alleen op economisch, maar ook op andere gebieden.

3.1.3.1. In de onderstaande beschouwingen en voorstellen wil het ESC erop wijzen dat sommige punten van het actieplan moeten worden verduidelijkt en andere moeten worden versterkt. Zij geven in ieder geval de algemene visie van het ESC ten aanzien van het eEurope-initiatief weer. Het standpunt van het Comité ten aanzien van specifieke doelstellingen van deze actie wordt in aparte desbetreffende adviezen naar voren gebracht.

3.1.4. Het ESC wijst erop dat de mens en zijn behoeften, de Europese burger en de Europese samenleving en economie centraal moeten staan bij alle acties die erop gericht zijn het gebruik van internet te bevorderen, de informatiemaatschappij tot stand te brengen en het nieuwe strategische doel van de Unie⁽¹⁾ te verwezenlijken. De totstandbrenging van de informatiemaatschappij — de aanloop naar de kennismaatschappij — krijgt concrete inhoud als dit principe in acht wordt genomen.

3.1.5. De belangrijkste doelstelling van het hele initiatief is de bevordering van het gebruik van het internet; het succes van het actieplan hangt dan ook af van:

- de vraag of en in hoeverre dit plan het internetgebruik in ondernemingen, overheidsdiensten en de Europese samenleving in haar geheel kan stimuleren, en
- de vraag of en in hoeverre dit plan een dynamiek en tendens op gang kan brengen die gericht zijn op een steeds intensiever gebruik van het internet in de toekomst.

3.2. Het ESC is zich bewust van de omvang van de problemen die met het actieplan gepaard gaan. Door het feit dat Europa niet snel genoeg heeft gereageerd op de uitdaging die van de nieuwe technologieën uitgaat, ondervindt het thans moeilijkheden om de opgelopen achterstand weg te werken en de lacunes op te vullen.

3.2.1. Ondanks deze en andere problemen gelooft het ESC dat het actieplan effect zal sorteren⁽²⁾, als het maar van politieke kant voldoende steun krijgt, er tijdig in de samenleving en bij het bedrijfsleven voldoende ruchtbaarheid aan wordt gegeven en er voldoende middelen voor worden uitgetrokken.

3.2.1.1. In de praktijk komt een en ander erop neer dat:

- het actieplan en het eEurope-initiatief in het algemeen, politieke prioriteit moeten krijgen op alle beleidsniveaus, via alle beleidsmaatregelen en op alle beleidsterreinen;

⁽¹⁾ Het in maart 2000 te Lissabon vastgestelde nieuwe strategische doel van de Europese Unie voor het volgende decennium luidt als volgt: „... de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie in de wereld te worden die in staat is tot duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang”.

⁽²⁾ De ontwikkelingen sterken het ESC tot dusver in zijn verwachtingen. In het perscommuniqué dat werd uitgegeven bij de presentatie van de — met het oog op de Europese Top van Nice opgestelde — mededeling van de Commissie over de „Vooruitgang van eEurope-acties” staat dat het internetgebruik in die mate is toegenomen dat in oktober 2000 28 % van de Europese gezinnen online was, tegen slechts 18 % in maart.

- iedere openbare of georganiseerde particuliere actie, op welk gebied ook, in het initiatief moet worden geïntegreerd en een (zij het klein) deel van de desbetreffende middelen daarvoor moet worden gebruikt.

3.2.2. Dat personen, groepen of zelfs hele regio's bij het initiatief uit de boot kunnen vallen, vindt het ESC een groot en complex probleem. Geleidelijk zal met de ontwikkeling van de elektronische dienstverlening immers vrijwel alleen nog via de computer toegang tot universele diensten kunnen worden verkregen. Het Comité staat er dan ook achter dat zowel in het programma als bij de concrete acties wordt voorzien in maatregelen om uitsluiting te voorkomen. Zo is het o.m. zaak:

- regio's die van nature uitgesloten dreigen te worden (bergstreken, dunbevolkte gebieden, eilandregio's), te ondersteunen;
- ook en vooral steun te geven aan personen met specifieke behoeften;
- steun te bieden aan individuen die geen boodschap hebben aan de nieuwe technologieën en om persoonlijke of louter economische redenen er niet mee in contact kunnen komen.

3.2.2.1. Ook de kandidaat-lidstaten dreigen uitgesloten te worden als gevolg van hun geringe concurrentievermogen en hun sociale samenhang. Het is dus zaak, in het actieplan ook met hen rekening te houden.

3.2.2.2. In deze context is het volgens het ESC vanuit sociaal oogpunt van het hoogste belang ernaar te streven de Europese burgers in de informatiemaatschappij te integreren en hen aan de kennismaatschappij te laten participeren. Dit is overigens ook een sociaal en individueel recht, dat in de slotfase van de bespreking en opstelling van het Handvest van grondrechten⁽¹⁾ moet worden meegenomen.

3.2.2.3. Het ESC wijst op het gevaar van uitsluiting: er moet voor gezorgd worden dat er na afloop van het programma geen enkele Europese burger, van welk opleidingsniveau ook, en geen enkele onderneming, van welke omvang ook, kan beweren dat de kans niet werd geboden om met de informatiemaatschappij kennis te maken.

3.2.2.4. Het ergste zou hoe dan ook zijn dat Europa, wat de informatie- en kennismaatschappij betreft, bij zijn

concurrenten achterblijft. Het ESC onderstreept dan ook met name de noodzaak de Europese economische actoren rechtstreeks bij de informatiemaatschappij te betrekken. Alleen op deze manier, en als tegelijk werk wordt gemaakt van specifieke maatregelen ter bestrijding van uitsluiting, zullen de Europese ondernemingen in de nieuwe mondiale economische omgeving kunnen meeconcurreren.

3.3. *Het organisatorische aspect*

3.3.1. Het al dan niet slagen van het onderhavige actieplan zal volgens het ESC uiteindelijk en grotendeels worden bepaald door de wijze waarop een en ander is georganiseerd. Op dat gebied valt het ESC de aanpak van de Commissie in grote lijnen bij. Het stemt in eerste instantie in met de doelstellingen, de wijze waarop deze aan de richtsnoeren van de buitengewone Europese Raad van Lissabon zijn gekoppeld, de vaststelling van de acties en de instanties die voor de tenuitvoerlegging ervan verantwoordelijk zijn, en de voorgestelde termijnen voor de verwezenlijking van een en ander. Met betrekking tot het operationele actieplan van de Commissie wil het ESC alleen nog de volgende aanvullende opmerkingen en suggesties formuleren:

3.3.2. Het organisatorisch aspect — opmerkingen

Opmerking 1: De door de Europese Raad van Lissabon voorgestelde aanpak voor de coördinatie en concrete invulling van het initiatief is volgens het ESC zeer belangrijk. Een „open coördinatiemethode die op benchmarking is gebaseerd” kan inderdaad, onder bepaalde voorwaarden, een drijvende kracht vormen in het streven naar verwezenlijking van de doelstellingen van het actieplan. Bij deze benadering wordt de term „benchmarking” echter niet concreet uitgewerkt en wordt er evenmin vermeld welke instantie of instanties de coördinatie van het hele initiatief op zich zullen nemen⁽²⁾.

Opmerking 2: Er is evenmin aangegeven op welke wijze het hele initiatief bij de burgers en het bedrijfsleven bekend zal worden gemaakt zodat iedereen er tijdig en volledig kennis van kan nemen.

Opmerking 3: Ten slotte ontbreekt ook een overzicht van de totale kostprijs van het programma en de wijze waarop de kosten over de verschillende niveaus zullen worden verdeeld.

⁽¹⁾ Zie ESC-advies over diensten van algemeen belang, PB C 368 van 20.12.1999.

⁽²⁾ Opgemerkt zij dat er ondertussen reeds enkele comités zijn opgericht. Dit valt zonder meer toe te juichen, maar het ESC onderstreept toch de noodzaak vaart te zetten achter de inspanningen om het belangrijke probleem van de coördinatie en de concrete invulling van het actieplan doeltreffend aan te pakken.

3.3.3. Het organisatorische aspect — aanbevelingen

Aanbeveling 1: Het ESC vindt in eerste instantie dat alle organisatorische problemen op nationaal niveau moeten kunnen worden opgelost. In aansluiting op wat hierboven werd opgemerkt, zouden de veelzijdige lokale leercentra waarover in de conclusies van de Europese Raad van Lissabon⁽¹⁾ sprake is, volgens het Comité het beste het hele initiatief op lokaal niveau kunnen coördineren. Wat de benchmarking betreft, attendeert het ESC de Commissie op het feit dat het hele systeem betrouwbaar moet zijn. Daarvoor zijn in eerste instantie doorzichtigheid en voortdurende gecentraliseerde politieke controle (Europees Parlement — Raad) van de werking van het systeem vereist. Voorts dienen ook alle nodige maatregelen te worden genomen om de geldigheid en vergelijkbaarheid van de benchmarks te verzekeren.

Aanbeveling 2: Volledige, betrouwbare en duidelijke voorlichting van de burgers over het *e*Europe-initiatief en het desbetreffende actieplan zijn een belangrijke factor voor het welslagen van de hele onderneming. Op lokaal niveau kunnen de veelzijdige leercentra met de coördinatie van de voorlichting van de burgers worden belast. Het ESC wijst hoe dan ook op de noodzaak van voortdurende uitwisseling van alle relevante informatie, in alle richtingen en met alle middelen. Om aan deze behoefte tegemoet te komen, is een bijzondere rol weggelegd voor de sociale partners en de maatschappelijke organisaties in het algemeen.

Aanbeveling 3: Het ESC zou graag zien dat een en ander grondig wordt onderzocht en dat er een concreet budget wordt voorgesteld. Zowel de studie als de begroting moeten bekend worden gemaakt; tevens moet duidelijk worden aangegeven wat er nu en in de toekomst op het spel staat.

3.4. Belangrijke specifieke problemen

3.4.1. Het tweede actiegebied waarvan de verwezenlijking van de doelstellingen van Lissabon ook in grote mate afhangt, houdt verband met de aanpak van specifieke problemen, die echter moeilijk oplosbaar kunnen blijken te zijn.

3.4.2. Specifieke problemen — opmerkingen

Opmerking 1: Het ESC wijst erop dat er, afgezien van enkele nationale verschillen, over het algemeen slechts een kleine — hoewel steeds toenemende — groep Europese burgers toegang heeft tot de informatiemaatschappij. Een groot deel burgers zowel binnen als buiten de beroepsbevolking moet wegens gebrek aan specifieke kennis machteloos toezien hoe een en

ander zich ontwikkelt. Een ander, eveneens aanzienlijk deel van de bevolking zal binnenkort aan het productieproces deelnemen en participeert aan de informatiemaatschappij onder voorwaarden die echter geheel door de markt en haar regels worden gedictieerd.

Opmerking 2: Volgens het ESC kan de markt een belangrijke en positieve bijdrage leveren tot de ontwikkeling van de informatiemaatschappij. Tot dusver heeft zij tal van ondernemingen en Europese werknemers ermee in contact gebracht en hen erin geïntegreerd. Het hele initiatief kan echter niet uitsluitend de markt worden overgelaten. Grote delen van de bevolking (werklozen, ouderen, personen met specifieke behoeften, regio's waar de interne markt nog niet bevredigend werkt) zouden immers aldus worden gemarginaliseerd. Een en ander zou tevens diepe breuklijnen doen ontstaan en onvermijdelijk tot conflicten binnen de samenleving leiden. Het ESC sluit zich dan ook uitdrukkelijk aan bij het standpunt van de Top van Lissabon waarbij meer prioriteit wordt gegeven aan levenslang leren als basiselement van het Europees sociaal model⁽²⁾.

Opmerking 3: Het grootste probleem ligt volgens het ESC in de wijze waarop de burgers nu en in de toekomst met de informatiemaatschappij vertrouwd moeten worden gemaakt. Belangrijk zijn ook de perspectieven die daarbij kunnen worden geopend. In de bovengeschetste context worden twee centrale actiegebieden aangegeven, waarop onmiddellijk en tegelijkertijd moet worden opgetreden:

- Het eerste actiegebied betreft het onderwijs en de eisen die de informatiemaatschappij in dit verband stelt. Een en ander is hierbij duidelijk gericht op doelstellingen voor de middellange tot lange termijn. Een belangrijke doelstelling is het voldoen aan de behoefte aan voldoende gekwalificeerd personeel (kwantitatief en kwalitatief). Europa moet haar eigen — kwalitatief hoogstaande — deskundigen op het gebied van de informatiemaatschappij voor haar eigen markt kunnen verwerven en behouden;
- het tweede actiegebied betreft de Europese burgers buiten het onderwijs, met hun economische en sociale bezigheden van welke aard ook. Een en ander moet tegemoet komen aan de behoefte de economische en andere krachten in Europa direct vertrouwd te maken met de nieuwe technologieën en de informatiemaatschappij⁽³⁾.

⁽¹⁾ Voor meer toelichting bij de aanbeveling, zie bijlage, punt 2.

⁽²⁾ Voor een grondiger behandeling van de vraag hoe het grote publiek met de technologieën van de informatiemaatschappij vertrouwd kan worden gemaakt, zie (hoofdstuk 5) PB C 117 van 26.4.2000.

⁽³⁾ Zie het desbetreffende ESC-advies (hoofdstuk 5 en 8) — PB C 117 van 26.4.2000.

3.4.3. Specifieke problemen — voorstellen

Voorstel 1: Het ESC stelt voor studies te laten verrichten om na te gaan hoe volwassenen op de initiatieven i.v.m. de informatiemaatschappij reageren. Deze studies zijn in eerste instantie bestemd voor leidinggevende instanties op politiek, sociaal en economisch gebied. Aan deze studies moet bijzondere aandacht worden geschonken, daar kinderen en jongeren voor het eerst in de geschiedenis op het gebied van communicatietechnologieën over meer kennis beschikken dan een groot deel van de volwassenen die het economisch leven dragen (en met name degenen die thans de leiding hebben over het productieproces).

Voorstel 2: Voor de doeltreffendheid van het actieplan is het van belang te weten op welk niveau de personen zich bevinden waarop de acties in eerste instantie gericht zijn, en welke stimulansen hen worden gegeven om van meet af aan positief op het actieplan te reageren. Zonder eventuele ondersteuning van desbetreffende initiatieven uit te sluiten, is het ESC van mening dat het actieplan het beste uitgevoerd en de doelstellingen ervan verwezenlijkt kunnen worden als gebruik gemaakt wordt van de bestaande organisatorische structuren in de Europese samenleving en er daarbij ook specifieke adequate stimulansen worden gegeven. Het Comité stelt daarom voor het plan te ontwikkelen:

- via het MKB;
- via het onderwijs;
- via maatschappelijke organisaties.

De stimulansen kunnen gericht zijn op:

- het MKB, nl. versterking van hun elektronische aanwezigheid (websites, intranet voor bedrijven, elektronische communicatie met de overheid, opsporen van klanten);
- het onderwijs, nl. totstandbrenging van de nodige infrastructuur in scholen, jeugdcentra, bibliotheken, enz. (In onderwijsvrije perioden zou de infrastructuur in scholen, die als lokale leercentra kunnen fungeren, ook ter beschikking gesteld kunnen worden van volwassenen.) Het voorstel om elektronische infrastructuur (PC's met vrije toegang tot het internet) gratis ter beschikking stellen van leerkrachten op alle niveaus zou zeker een goede zaak zijn⁽¹⁾;
- maatschappelijke organisaties en verenigingen van burgers, nl. alle vormen van ondersteuning voor installatie en modernisering van elektronische apparatuur.

⁽¹⁾ In Zweden heeft de regering reeds financiële middelen ter beschikking gesteld om 60 000 leerkrachten een pc ter beschikking te stellen. Bron: Europees verslag over de kwaliteit van het schoolonderwijs — 16 kwaliteitsindicatoren — mei 2000 (bijlage 1 — ICT — laatste alinea). <http://www.europa.eu.int/comm/education/indic/backen.html>.

Voorstel 3: Zodra er een begin wordt gemaakt met de tenuitvoerlegging van het actieplan, moet er in ieder geval een passend initiatief worden ontplooid om de maatschappelijke organisaties en het MKB bij een ander te betrekken. Het ESC is in dit verband bereid om de Commissie via de organisaties die in het Comité vertegenwoordigd zijn, de nodige bijstand te verlenen.

Voorstel 4: Een belangrijke stimulans om bij de doorsnee-Europese burger belangstelling te wekken voor de informatiemaatschappij is zonder twijfel de mogelijkheid die deze biedt tot verruiming van het democratische kader waarin deze burger kan optreden. Aldus worden ook de voorwaarden geschapen om op een directere manier betrokken te worden bij beslissingen die hem aanbelangen. Het ESC pleit ervoor studies te laten verrichten over de invloed van de informatiemaatschappij op de democratische werking van Europa op politiek, economisch en sociaal gebied. Een belangrijke rol is ook weggelegd voor elektronisch bestuur (*e-Government*) (o.m. in het kader van het openbaar bestuur, betrekkingen tussen de overheid en bedrijven en de burger — vergunningen, belastingen, sociale zekerheid, enz.⁽²⁾). Directere vormen van communicatie, bestuur en deelneming aan de besluitvorming, grotere doorzichtigheid en rechtstreekse op de gebruiker toegesneden voorlichting zijn zovele factoren die kunnen bijdragen tot de totstandkoming van een democratischer Europa op zowel politiek, sociaal als economisch gebied.

4. Bijzondere opmerkingen

4.1. Doelstelling 1: goedkoper, sneller en veilig internet

4.1.1. Het ESC valt de benadering van de Commissie in grote lijnen bij, maar wil in dit verband toch enkele opmerkingen en voorstellen formuleren.

4.1.1.1. Goedkoper, sneller en veilig internet — opmerkingen

Opmerking 1: Vrije en gezonde concurrentie op het gebied van telecommunicatiediensten⁽³⁾ draagt ongetwijfeld bij tot een vermindering van de kosten en een snellere toegang tot het internet. Het ESC juicht de voorstellen van de Commissie betreffende richtlijnen in die zin dan ook toe⁽⁴⁾. Er dient

⁽²⁾ Zie het ESC-advies over het Groenboek inzake overheidsinformatie in de informatiemaatschappij (PB C 169 van 16.6.1999) en het advies over „Digitale inhoud/mondiale netten”.

⁽³⁾ Voor toelichting: zie punt 3 van de bijlage.

⁽⁴⁾ Zie COM (2000) 384, 385, 386 en 393 def., alsmede het ESC-advies over het aansluitnet (PB C 14 van 16.1.2001).

evenwel te worden opgemerkt dat dit concurrentiekader thans niet in alle lidstaten gelijk is. De kosten voor toegang tot het internet⁽¹⁾ zijn (in vergelijking met de VS en Canada) hoog, terwijl er op dit gebied ook nog grote verschillen tussen de verschillende EU-lidstaten bestaan. De noodzaak om de achterstand van Europa op het gebied van het internetgebruik weg te werken laat zich dan ook steeds scherper voelen.

Opmerking 2: Europa heeft volgens het ESC het recht en de plicht zijn eigen trans-Europese netwerkstructuur te ontwikkelen. Doel is een kwalitatief hoogstaand netwerk met zeer hoge snelheid voor onderzoeks-, onderwijs- en ontwikkelingsdoeleinden tot stand te brengen. Het Comité onderschrijft bijgevolg het desbetreffende voorstel van de Commissie.

Opmerking 3: De veiligheid van het internet is een complex en moeilijk op te lossen probleem. Een en ander houdt verband met het feit dat het internet ook de mogelijkheid biedt economische en andere misdrijven te plegen, alsmede met de noodzaak de individuele rechten, met name van kinderen, te beschermen tegen alle vormen van openbaar of particulier machtsmisbruik. De aanpak van dit probleem mag volgens het ESC evenwel geen negatief effect hebben op:

- de ontwikkeling van het internet;
- de economische ontwikkeling;
- de vrije uitwisseling van ideeën, informatie, kennis en producten;
- de individuele en sociale rechten.

4.1.1.2. Goedkoper, sneller en veilig internet — voorstellen

Voorstel 1: Volgens het ESC is het voor Europa van doorslaggevend belang binnen een redelijke termijn een gezond concurrentiekader voor telecommunicatiediensten tot stand te brengen om de Europese achterstand op het gebied van het internetgebruik te kunnen wegwerken. In afwachting daarvan moeten de burgers zo spoedig mogelijk met het internet vertrouwd worden gemaakt. Daartoe hebben zij ondersteuning nodig⁽²⁾. Hierbij zij o.m. gedacht aan:

- de onderwijswereld (leerlingen, studenten, leerkrachten);
- het bedrijfsleven;

⁽¹⁾ Zie de desbetreffende grafiek in de bijlage bij het voortgangsverslag van de Commissie over het eEurope-initiatief: http://europa.eu.int/comm/information_society/eeurope/documentation/progrep/pr_annex2_nl.htm.

⁽²⁾ De ondersteuning betreft zowel het ter beschikking stellen van pc's als de aansluiting op het internet.

- maatschappelijke organisaties;
- specifieke groepen als werklozen en analfabeten.

Volgens het ESC moet tevens in het kader van de universele dienstverplichting de mogelijkheid worden nagegaan van snelle en goedkope internettoegang, naar Amerikaans model⁽³⁾, met name voor scholen, universiteiten, bibliotheken en gedecentraliseerde gezondheidsinstellingen⁽⁴⁾.

Voorstel 2: Een zeer snel trans-Europees netwerk dat rechtstreeks op het productieproces kan inwerken, zou de mogelijkheden tot duurzame ontwikkeling van Europa vergroten. In bovengenoemde context pleit het ESC ervoor de Europese ondernemingen niet van deelneming en toegang uit te sluiten. Het gaat daarbij om een kwalitatief hoogwaardig Europees netwerk met een welbepaalde inhoud, met duidelijk geïdentificeerde deelnemers en onder democratische controle.

Voorstel 3: Het ESC erkent dat cybermisdrijven niet alleen Europa treffen en bijgevolg ook niet alleen door Europa of op communautair niveau kunnen worden bestreden. Het stemt dan ook in beginsel in met de instelling van een internationale instantie voor de preventie van cybermisdrijven (preventie), alsmede met het principe dat de overheid haar burgers tegen deze criminaliteit moet beschermen (repressie). Het ESC wijst er evenwel op dat een en ander de ontwikkeling van het internet, met name op economisch gebied, niet mag belemmeren en dat evenmin mag leiden tot enigerlei onnodige beperking van de individuele of sociale rechten.

4.2. Doelstelling 2: investeren in mensen en vaardigheden

4.2.1. Het verwezenlijken van deze doelstelling is volgens het ESC het moeilijkste onderdeel van de hele onderneming. Met betrekking tot de afzonderlijke aspecten van deze doelstelling formuleert het ESC de onderstaande opmerkingen en voorstellen.

4.2.1.1. Investeren in mensen en vaardigheden — opmerkingen

Opmerking 1: Doelstelling 2 heeft betrekking op:

- zeer ambitieuze specifieke doelstellingen;

⁽³⁾ U.S. Telecom Act 1996.

⁽⁴⁾ Zie het voorstel van de Commissie over de universele dienst op telecommunicatiegebied, waarover het ESC een advies heeft uitgebracht.

- verscheidene actieniveaus waarmee verschillende eisen verbonden zijn (kinderen, volwassenen, specifieke bevolkingsgroepen, nationale niveaus);
- uitvoeringstermijnen die moeilijk haalbaar lijken;
- talrijke en zeer diverse voor de uitvoeringsinstanties.

Desalniettemin heeft het ESC niets aan te merken op het actiekader, en de aard en de inhoud van de desbetreffende voorstellen. Het initiatief is er immers volgens hem in de eerste plaats op gericht eenieder (voornamelijk de overheid) ervan bewust te maken dat het actieplan hoe dan ook ten uitvoer moet worden gelegd, hetgeen een zware inspanning zal vergen.

Opmerking 2: Het ESC is van mening dat in feite alleen maar kans op slagen heeft indien de nieuwe Europese strategische doelstelling een link wordt gelegd tussen onderwijs en nieuwe technologieën, tussen onderwijs en informatie- en kennismaatschappij. Het standpunt van het ESC over deze kwestie is in specifieke (reeds uitgebrachte en in voorbereiding zijnde) adviezen terug te vinden⁽¹⁾. Hoe dan ook dient te worden gewezen op de enorme aanpassingen die in het leerproces nodig zijn en op de verantwoordelijkheid van de onderwijswereld om de nieuwe onderwijsrealiteit richting en gestalte te geven. Voorts zij opgemerkt dat:

- vrijwel geen enkel nationaal onderwijssysteem klaar is om op de eisen van de informatie- en kennismaatschappij in te spelen;
- de noodzakelijke modernisering de traditionele school radicaal verandert. In wezen is er sprake van een kwalitatief andere school met ⁽²⁾:
 - ruimere doelstellingen (inspelen op de eisen die worden gesteld door de informatie- en kennismaatschappij, de nieuwe Europese realiteit en de globalisering van de economie);
 - een andere structuur (inspelen op de nieuwe omstandigheden die worden gecreëerd door het proces van levenslang leren);
 - een breder leerpúblic (inspelen op de behoefte tot uitbreiding van de leerplicht, alsmede op het proces van levenslang leren);

- moderne middelen, methoden en leerprogramma's (inspelen op en gebruik van nieuwe technologieën, met name informatietechnologie, tijdens het leerproces en in de onderwijspraktijk).

Opmerking 3: Het ESC valt het standpunt van de Commissie bij dat „kunnen omgaan met computers een essentieel element is voor de flexibiliteit en aanpasbaarheid van de arbeidskrachten en de mate waarin alle burgers aan het arbeidsleven kunnen deelnemen”⁽³⁾. Het wijst evenwel op het objectieve feit dat het vermogen tot verwerven van die kennis over het algemeen omgekeerd evenredig is met de leeftijd van de betrokkene. In de praktijk is er dan ook behoefte aan gedifferentieerde, op de leeftijd afgestemde aanpassingsmaatregelen⁽⁴⁾. Voor de aanpasbaarheid en inzetbaarheid van met name ouderen op de arbeidsmarkt is het daarom nodig:

- de opleidingssystemen opnieuw te bekijken en aan te passen;
- opleiding te verschaffen met het oog op het verwerven van computervaardigheden;
- stimulansen te bieden voor de volledige integratie van de burgers in de informatie- en kennismaatschappij (in werkverband, door gebruik van het internet, door het aangrijpen van de door de kenniseconomie geboden kansen).

Opmerking 4: In het digitale tijdperk hangen ontwikkeling en kwaliteit van de productie af van de werknemers, en van de vaardigheden en het concurrentievermogen waarover ze beschikken. Deze elementen zullen dan ook uiteindelijk bepalend zijn voor de keuze van de plaats waar nieuwe industrieën zich gaan ontwikkelen, de manier waarop arbeid georganiseerd moet worden, en het arbeidsleven in het algemeen.

4.2.1.2. Investeren in mensen en vaardigheden — voorstellen

Voorstel 1: In de EU heerst er volgens het ESC een gunstig klimaat om desbetreffende strategische maatregelen op onderwijsgebied te treffen. Hiertoe moet een goed voorbereide en diepgaande dialoog op gang worden gebracht. Een en ander is overigens reeds door de besluiten van Lissabon op de sporen gezet. Deze dialoog over het onderwijs en de Europese dimensie ervan mag volgens het ESC evenwel niet alleen op het niveau van de Raad en de ministers van onderwijs worden gevoerd, maar moet worden opengetrokken tot de hele samenleving en alle economische operatoren. Om overtuigend en doeltreffend te zijn, moet daarbij gebruik worden gemaakt van reeds beproefde goede praktijken. Het ESC wil graag aan een dergelijke dialoog deelnemen.

⁽¹⁾ Zie de ESC-adviezen (PB C 168 van 16.6.2000), (PB C 117 van 26.4.2000) en het advies dat wordt voorbereid over de Europese dimensie van het onderwijs.

⁽²⁾ Voor meer toelichting zie CES 1113/1999 (informatief rapport over de Europese dimensie in het onderwijs) en CES 788/2000 (advies over hetzelfde thema in voorbereiding).

⁽³⁾ eEurope: doelstelling 2, punt b.

⁽⁴⁾ Zie het uitvoeriger voorstel van het ESC om het grote publiek met de informatiemaatschappij vertrouwd te maken (PB C 117 van 26.4.2000).

Voorstel 2: Het ESC hecht veel belang aan levenslang leren. Daarbij moeten de Europese burgers — ongeacht hun leeftijd — vertrouwd worden gemaakt met de denk- en werkwijze van de informatiemaatschappij, en moeten zij kennis verwerven van en inzicht krijgen in de nieuwe realiteit die door de EU-uitbreiding, de globalisering en de toepassing van nieuwe technologieën ontstaat. Ten slotte moet dit proces ertoe bijdragen dat de Europese burgers en bedrijven in het arbeids- en productieproces zich bewust worden van de eisen die dit nieuwe tijdperk en de nieuwe economie stellen. Het ESC stelt dan ook voor, zo spoedig mogelijk en met de actieve medewerking van de maatschappelijke organisaties, in de structuren voor dit proces van levenslang leren te voorzien⁽¹⁾. Het ESC is ook hier bereid zijn medewerking te verlenen, o.m. door zijn standpunten terzake uiteen te zetten.

Voorstel 3: Het ESC dringt erop aan bij de keuzes die nu en in de toekomst moeten worden gemaakt, terdege rekening te houden met de gevolgen van het eEurope-initiatief voor de werknemers. Een en ander moet gebeuren onder bepaalde sociale voorwaarden en in het kader van het Europees sociaal model. Dit initiatief is immers ook een zaak van werknemers, daar zij bij de overgang van het industriële naar het digitale tijdperk een aanzienlijke bijdrage hebben geleverd tot de meerwaarde die aldus werd gecreëerd.

4.3. Doelstelling 3: stimuleren van het internetgebruik

4.3.1. Als instrument en medium voor de totstandbrenging van de informatie- en kennismaatschappij en de „nieuwe economie” heeft het internet slechts betekenis indien er bezoekers-gebruikers zijn. Hoe meer gebruikers van het internet, des te groter zijn waarde. Het stimuleren van het internetgebruik is dus ook noodzakelijk om de elektronische handel tot ontwikkeling te brengen, die op zijn beurt weer bijdraagt tot vermindering van productiekosten⁽²⁾ en bevordering van productiviteit en ontwikkeling. Een en ander leidt eveneens tot de oprichting van nieuwe ondernemingen⁽²⁾ en bijgevolg ook tot nieuwe banen. Het opvoeren van het internetgebruik is ten slotte ook een voorwaarde voor de uitwerking van geïntegreerde communicatieprogramma's en voor een gemakkelijke, snelle en vrijwel kosteloze toegang tot elke vorm van informatie en kennis. Problemen bij de communicatie tussen overheid en burgers, en het verstrekken van diensten op gezondheids-, onderwijs- of vervoergebied kunnen gemakkelijker worden opgelost via het internet, waarvan zo mogelijk alle Europese burgers gebruik moeten kunnen maken.

⁽¹⁾ Zie het memorandum SEC(2000) 1832 van de Commissie voor meer toelichting.

⁽²⁾ Zie de desbetreffende grafiek in de bijlage bij het voortgangsverslag van de Commissie over het eEurope-initiatief: http://europa.eu.int/comm/information_society/eeurope/documentation/program/pr_annex2_nl.htm.

4.3.1.1. Stimuleren van het internetgebruik — opmerkingen

Opmerking 1: Met betrekking tot de elektronische handel onderstreept het ESC dat de ontwikkeling van de elektronische handel⁽³⁾ in wezen een zaak van markt en consumenten is. De EU-instellingen en de lidstaten dienen de institutionele en juridische problemen i.v.m. e-handel op een zo snel en uniform mogelijke wijze op te lossen. Zij worden ook opgeroepen een Europees standpunt uit te werken ten behoeve van de dialoog die hierover op wereldvlak wordt gevoerd. Voorts worden zij — zoals hierboven wordt gezegd — ertoe aangezet het gebruik van het internet te stimuleren, door o.m. het vertrouwen van de consumenten erin via specifieke maatregelen te versterken.

Opmerking 2: Het is voor de invloed en het concurrentievermogen van Europa van groot belang dat de Unie voorziet in een gemeenschappelijke aanpak van de institutionele en juridische problemen die voortvloeien uit de ontwikkeling van het internet en het gebruik ervan in het handelsverkeer. De Unie moet tevens duidelijk haar stem laten horen in de wereldwijde dialoog die daarover wordt gevoerd. Voorts dient werk te worden gemaakt van de officiële erkenning en algemene toepassing van de domeinnaam „eu”, Europese digitale inhoud en de bevordering van meertaligheid op het internet⁽⁴⁾, digitale televisie, mobiele telefonie⁽²⁾ en draadloze aansluiting op het internet, smartcards, enz.

Opmerking 3: Volgens het ESC moeten overheden onverwijld online gaan werken. Dit betekent o.m. dat het betrokken personeel onmiddellijk daartoe moet worden opgeleid. Hoe sneller overheden hun diensten online beschikbaar stellen, des te sneller het systeem ook in de samenleving zal worden verspreid.

Opmerking 4: Gebruik van het internet in minder begunstigde regio's en met name de gebieden die onder doelstelling 1 van de structuurfondsen vallen, kan een belangrijke ontwikkelingsimpuls geven en tegemoet komen aan tot dusver onvervuld gebleven behoeften (telewerken, online gezondheidszorg, enz.).

4.3.1.2. Stimuleren van het internetgebruik — voorstellen

Voorstel 1: Het ESC dringt aan op een vergelijkende evaluatie, op gezette tijden, van de aanpak van de Unie ten aanzien van doelstelling 3 en met name de elektronische handel en de digitale inhoud. In dat verslag moet ook een overzicht worden opgenomen van de laatste technologische ontwikkelingen terzake.

⁽³⁾ Zie het ESC-advies over „Juridische aspecten van de elektronische handel in de interne markt” (PB C 169 van 16.6.2000).

⁽⁴⁾ Zie het ESC-advies over „Digitale inhoud/mondiale netten”.

Voorstel 2: Het ESC onderstreept de noodzaak het voorstel van de Europese Raad van Lissabon inzake benchmarking onmiddellijk ten uitvoer te leggen, omdat dit de overheden van de lidstaten onvermijdelijk onder druk zal zetten om het onderhavige actieplan ten uitvoer te leggen en zich op het digitale tijdperk af te stemmen. Daarbij is het zaak dat het initiatief voortdurend en blijvend door alle EU-organen wordt ondersteund.

Voorstel 3: De regio's die onder doelstelling 1 van de structuurfondsen vallen, komen volgens het ESC in aanmerking voor de tenuitvoerlegging van proefprojecten op dit gebied, die door de Europese Investeringsbank, met nationale en communautaire middelen en door de particuliere sector kunnen worden gefinancierd.

Voorstel 4: Het ESC hecht bijzonder belang aan de ontwikkeling van intelligente vervoersystemen. Het roept dan ook de nationale regeringen, de Commissie en het bedrijfsleven op de nieuwe technologieën aan te wenden om de veiligheid van het weg-, zee- en luchtvervoer te bevorderen.

5. Aanbevelingen

5.1. Het ESC is ingenomen met het actieplan eEurope. Op grond van

- de signalen die het heeft ontvangen van de organisaties die in het Comité zijn vertegenwoordigd, en
- de studies die het over het onderhavige onderwerp heeft verricht,
- formuleert het ten behoeve van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie de onderstaande aanbevelingen.

5.1.1. Het Comité is van mening dat het eEurope-initiatief tot dusver met succes is gelanceerd en goed is ontvangen. De leidinggevende actoren op economisch en sociaal gebied hebben de doelstellingen en het belang van het actieplan goed begrepen. Dit was evenwel pas het begin. Nu volgt een moeilijkere fase waarin het initiatief ook nog bij de basis, de economische en sociale achterban, ingang moet vinden. Het ESC dringt er daarbij op aan:

- het initiatief meer politieke ondersteuning te geven;
- de inspanningen op te voeren en het initiatief meer op de voorgrond te plaatsen;
- goede praktijken op te sporen en aan de op specifieke gebieden behaalde resultaten bekendheid te geven.

5.1.2. Stimulering van het internetgebruik is volgens het ESC de belangrijkste doelstelling van het actieplan. Het Comité

is van mening dat een en ander de Europese markt beduidend zal versterken, en de Europese burgers tegelijk beter vertrouwd zal maken met de informatiemaatschappij, onder Europese voorwaarden (zonder uitsluiting, via het onderwijs). Internetgebruik kan volgens hem uiteindelijk alleen maar voordelen opleveren, voor de markt en de consumenten, de overheid en de burgers, meerderheids- en minderheidsgroepen, en specifieke bevolkingsgroepen. Het gebruik van het internet kan volgens het ESC slechts worden bevorderd als er daartoe een maatschappelijke tendens, een maatschappelijke stroming bij de meerderheid van de bevolking aanwezig is. In dit verband beveelt het ESC aan:

- openbare instanties onmiddellijk op het internet aan te sluiten; te zorgen voor elektronische communicatie tussen de overheid en de burgers en tussen de overheid en het bedrijfsleven;
- de integratie van bepaalde groepen in de informatiemaatschappij onmiddellijk te versterken; daarbij zij gedacht aan:
 - de onderwijswereld;
 - het bedrijfsleven;
 - maatschappelijke organisaties;
 - specifieke groepen als werklozen en analfabeten.

5.1.3. Volgens het ESC is het gevaar reëel en niet onaanzienlijk dat bepaalde personen en groepen van de informatiemaatschappij en haar voordelen worden uitgesloten. Het Comité vraagt dan ook de bestrijding van dit gevaar in alle specifieke maatregelen mee te nemen. Zijn concrete aanbevelingen luiden als volgt:

- gebieden die van nature uitgesloten dreigen te worden (bergstreken, dun bevolkte en eilandregio's), dienen te worden ondersteund;
- er dient ook en met name steun te worden gegeven aan personen met specifieke behoeften (daarbij gaat het niet alleen om de noodzaak hen met de informatiemaatschappij vertrouwd te maken, maar ook om de wijze waarop dit gebeurt);
- ten slotte moet ook steun worden geboden aan personen die geen boodschap hebben aan de nieuwe technologieën of om persoonlijke of louter economische redenen er niet mee in contact kunnen komen.

5.1.4. Ook de kandidaat-lidstaten dreigen uitgesloten te worden als gevolg van hun geringe concurrentievermogen en hun sociale samenhang. Het is dus zaak in het actieplan ook met hen rekening te houden.

5.1.5. Het ESC onderstreept de noodzaak de Europese burgers nu en in de toekomst met de informatiemaatschappij vertrouwd te maken. Het wijst er ook op dat de mens en zijn behoeften, de Europese burger en de Europese samenleving centraal moeten worden geplaatst bij alle acties die erop gericht zijn het internetgebruik te bevorderen, de informatiemaatschappij tot stand te brengen en het nieuwe strategische doel van de Unie te verwezenlijken. De totstandbrenging van de informatiemaatschappij — in afwachting van de kennismaatschappij — krijgt concrete inhoud als van dit principe wordt uitgegaan. Volgens het ESC is het vanuit sociaal oogpunt niet alleen van het hoogste belang deze doelstelling te verwezenlijken, maar gaat het daarbij ook om een sociaal en individueel recht, dat in de definitieve versie van het Handvest van grondrechten moet worden meegenomen.

5.1.6. Het ESC is van mening dat de voorgestelde „open coördinatiemethode”, die op benchmarking is gebaseerd, zeer zeker de tenuitvoerlegging van het actieplan gunstig kan beïnvloeden en vooruithelpen. Het beveelt evenwel aan bijzondere aandacht te schenken aan beveiliging, juistheid en vergelijkbaarheid van de gegevens. Om de doeltreffendheid van de regeling te vergroten dringt het voorts aan op voortdurende politieke controle. In dit verband is een belangrijke rol weggelegd voor de instanties die voor de coördinatie op lokaal niveau moeten zorgen. Het ESC stelt voor de mogelijkheid na te gaan deze rol aan de door de Europese Raad van Lissabon voorgestelde lokale leercentra toe te bedelen, of aan soortgelijke instanties die reeds in sommige lidstaten werkzaam zijn. Het spreekt vanzelf dat deze instanties ten opzichte van de overheid onafhankelijk moeten zijn.

5.1.7. Volgens het ESC is het in ieder geval wenselijk en noodzakelijk tegelijk ook gebruik te maken van de structuurfondsen en onderzoeksprogramma's op dit gebied, alsmede van andere aanverwante communautaire samenwerkingsmaatregelen, met name die welke gericht zijn op de kandidaat-lidstaten en de partners in het Middellandse-Zeegebied⁽¹⁾.

5.1.8. Het ESC wijst erop dat de tenuitvoerlegging van het actieplan op het niveau van de lokale samenleving en economie op tal van specifieke, grote problemen zal stuiten. De verschil-

len tussen landen, generaties, diverse bevolkingsgroepen (werknemers en andere) en ten slotte ook tussen individuen maken het er niet gemakkelijker op. Het Comité dringt er dan ook op aan onmiddellijk studies te laten verrichten om de specifieke problemen die in dit verband kunnen opduiken, aan te pakken⁽²⁾. Het pleit tevens voor voortdurende uitwisseling van informatie in alle richtingen, met name over goede praktijken. Ten slotte beveelt het aan, gebruik te maken van alle beschikbare knowhow op Europees en nationaal niveau om een preventief beleid uit te werken.

5.1.9. Het ESC is van mening dat het actieplan, en in het algemeen de nieuwe Europese strategische doelstelling alleen maar kans op slagen zullen hebben indien er een link wordt gelegd tussen onderwijs en nieuwe technologieën, en tussen onderwijs en informatie- en kennismaatschappij. Het hecht dan ook veel belang aan de keuzes die zullen worden gemaakt met betrekking tot:

- de huidige leervormen (elearning en al wat dit betekent voor met name het universitaire onderwijs en het onderwijs ter voorbereiding op de universiteit);
- de nieuwe onderwijsinstellingen (levenslang leren, veelzijdige lokale leercentra);
- de Europese dimensie van het onderwijs.

Het ESC is van mening dat de EU het huidige gunstige klimaat moet aangrijpen om de nodige strategische maatregelen op onderwijsgebied te treffen. Deze maatregelen moeten worden vastgesteld op grond van een permanente, diepgaande en open dialoog tussen lidstaten, Europese instellingen en de Europese samenleving in haar geheel.

5.1.10. De sociale partners en de maatschappelijke organisaties in het algemeen moeten hun eigen en belangrijke rol spelen in het streven naar tenuitvoerlegging van het actieplan en de verwezenlijking van de nieuwe Europese strategische doelstelling. Het ESC pleit in dit verband voor nauwe samenwerking tussen de Europese instanties en de maatschappelijke organisaties en is zelf bereid hiertoe zijn volledige medewerking te verlenen.

⁽¹⁾ Regionaal fonds, Sociaal fonds, Cohesiefonds, Pretoetredingsfonds, vijfde kaderprogramma O&TO, Phare, Meda, Info 2000, Media, enz.

⁽²⁾ Zie b.v. de desbetreffende onderzoeksprogramma's in het VK (universiteit van Oxford), Duitsland en Italië, die door DG „Werkgelegenheid en sociale zaken” worden gefinancierd.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 2027/97 betreffende de aansprakelijkheid van luchtvervoerders bij ongevallen”

(2001/C 123/09)

De Raad heeft op 23 juni 2000 besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig artikel 80, lid 2, van het EG-Verdrag te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij”, die was belast met de voorbereiden- de werkzaamheden, heeft haar advies op 9 januari 2001 goedgekeurd; rapporteur was de heer Green.

Tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 24 januari 2001) heeft het Economisch en Sociaal Comité het volgende advies uitgebracht, dat met 79 stemmen vóór, bij 1 onthouding werd goedgekeurd.

1. Achtergrond

1.1. Bij Verordening (EG) nr. 2027/97⁽¹⁾ werd voorzien in een moderne, uniforme aansprakelijkheidsregeling voor luchtvaartmaatschappijen in de Europese Gemeenschap bij overlijden of lichamelijk letsel van passagiers, in afwachting van de destijds inmiddels aangevangen herziening van het Verdrag van Warschau van 1929 en de latere wijzigingen daarop. Het Economisch en Sociaal Comité sprak in zijn advies van 1996⁽²⁾ zijn steun uit voor het verordeningvoorstel van de Commissie. Bepaalde zaken, waaronder bagage en vertraging, konden destijds nog niet geregeld worden; dit gebeurt nu in het onderhavige voorstel tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2027/97.

1.2. Het Verdrag van Warschau⁽³⁾ vormde een belangrijke mijlpaal in de geschiedenis van de internationale luchtvaart. Het voorziet met name in regels voor de relatie tussen luchtvaartmaatschappij en passagiers bij ongevallen tijdens internationale vluchten. Normaal gesproken ligt de bewijslast bij de eiser, maar in het Verdrag van Warschau is deze bewijslast omgekeerd. Om de gevolgen hiervan te ondervangen is de aansprakelijkheid van de luchtvaartmaatschappij aan een limiet gebonden, tenzij eiser kan bewijzen dat er sprake is van grove nalatigheid.

1.3. Het Verdrag is sinds 1929 gewijzigd en uitgebreid door middel van diverse overeenkomsten, waaronder het Protocol van 's-Gravenhage (1955), het Verdrag van Guadalajara (1961),

het Protocol van Guatemala (1971) en de Protocollen van Montreal (1975). Terwijl het Verdrag van Warschau is ondertekend door meer dan 140 landen, zijn niet alle latere overeenkomsten van kracht geworden. In sommige gevallen komt dit omdat onvoldoende landen de overeenkomst hebben geratificeerd, in andere gevallen lopen de ondertekenende landen uiteen. Van de Protocollen van Montreal is alleen Protocol nr. 3 niet in werking getreden.

Momenteel telt het internationale recht 7 mogelijke systemen.

1.3.1. Binnen het luchtrecht heeft men dus te maken met landen die alleen het Verdrag van Warschau (1929) hebben ondertekend en landen die daarnaast ook een of meer van de daaropvolgende verdragen, overeenkomsten of protocollen hebben ondertekend. Wordt de aansprakelijkheidslimiet in het Verdrag van Warschau (1929) op 100 gesteld, dan levert het Protocol van 's-Gravenhage (1955) een indexcijfer van 200 op, Guatemala (1971) 1 200 en Protocol nr. 3 van Montreal (1975) 973; dit is in het nu aangenomen Verdrag van Montreal (1999) ook de grens van 100 000 BTR⁽⁴⁾ per passagier waaronder luchtvaartmaatschappijen hun aansprakelijkheid voor schade die onder de in het verdrag beschreven omstandigheden is ontstaan, niet kunnen afwijzen of beperken. In de betrokken periode steeg de consumentenprijsindex in de geïndustrialiseerde landen tot ongeveer 900 medio jaren '70.

1.3.2. Uitgedrukt in euro ligt de aansprakelijkheidslimiet van de luchtvaartmaatschappijen in het Verdrag van Warschau (1929) op ongeveer 15 000, terwijl het Verdrag van Montreal (1999) voorziet in een minimale aansprakelijkheid van bijna 150 000 euro.

⁽¹⁾ PB L 285 van 1997, blz. 1-3.

⁽²⁾ PB C 212 van 1996, blz. 38-40.

⁽³⁾ Over het Verdrag van Warschau en de latere wijzigingen daarvan, zie artikel 55 in bijlage A van het Voorstel voor een besluit van de Raad inzake de goedkeuring door de Europese Gemeenschappen van het Verdrag tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer (Verdrag van Montreal), COM(2000) 466 def. van 14 juli 2000.

⁽⁴⁾ Het bijzondere trekkingsrecht of BTR is een door het Internationaal Monetair Fonds gedefinieerde internationale valuta-eenheid. 1 BTR = 1,44 euro (koers vanaf 26 april 2000).

1.4. Indien het Verdrag van Montreal van 28 mei 1999 tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer⁽¹⁾ vlot door de lidstaten wordt geratificeerd en de voorgestelde wijziging van Verordening (EG) nr. 2027/97 wordt doorgevoerd, zal het Verdrag van Montreal mede daardoor spoedig in werking kunnen treden (daartoe moet het door ten minste 30 landen worden geratificeerd) en — een niet onbelangrijk aspect — de EG-regeling inzake de aansprakelijkheid van luchtvaartmaatschappijen bij dood of letsel van passagiers gemoderniseerd en geharmoniseerd kunnen worden. Op deze manier zou er op korte termijn een uniforme regeling voor luchtvaartmaatschappijen uit de EU in het passagiersvervoer binnen en tussen lidstaten komen. Op iets langere termijn zal dit onder invloed van de mededinging ook leiden tot een aanmerkelijke verbetering van de positie van passagiers die tussen de Gemeenschap en derde landen worden vervoerd door luchtvaartmaatschappijen die niet in de Gemeenschap zijn gevestigd.

1.4.1. Een dergelijke benadering is in overeenstemming met artikel 307 van het Verdrag en kan de lidstaten helpen zo nodig een gemeenschappelijk standpunt te bepalen. Bovendien is zij ook in overeenstemming met artikel 55 van het Verdrag van Montreal (1999), waarin wordt bepaald dat het verdrag primeert boven andere regels (o.a. het Verdrag van Warschau).

1.5. Met het Verdrag van Montreal (1999) wordt het verzekeringstechnische beginsel dat degene die rechtstreeks invloed heeft op de veiligheid, ook de rechtstreekse economische schade bij eventuele gebreken in dat opzicht voor zijn rekening dient te nemen, geconsolideerd — een beginsel dat binnen de vervoersector in de EG aan terrein heeft gewonnen.

2. Commissievoorstel

2.1. Met het Verdrag van Montreal wordt een modern en uniform juridisch kader gecreëerd dat de aansprakelijkheid van luchtvaartmaatschappijen regelt voor schade die door passagiers, bagage en vracht tijdens internationale reizen is opgelopen.

2.2. Het Verdrag van Montreal en Verordening (EG) nr. 2027/97 voorzien in dezelfde basisregeling inzake de aansprakelijkheid voor overlijden of letsel van passagiers. Wanneer de bepalingen van het Verdrag van Montreal binnen de Gemeenschap van toepassing worden, zal dit dus geen nadelig effect hebben op de Europese normen. Met betrekking

tot enkele detailkwesties moeten de communautaire voorschriften echter als volgt worden gewijzigd:

2.2.1. Naast de bestaande verwijzing naar het Verdrag van Warschau moet een verwijzing naar het Verdrag van Montreal worden opgenomen, zodat dit nieuwe verdrag eveneens een referentiepunt wordt en de verordening gelijke tred houdt met de ontwikkelingen.

2.2.2. De bepalingen inzake aansprakelijkheid, vrijstelling en schadeloosstelling bij overlijden of letsel dienen exact te worden afgestemd op de tekst van de corresponderende bepalingen in het Verdrag van Montreal, zodat voor alle luchtvaartmaatschappijen uit de Gemeenschap een uniforme regeling geldt, of het daarbij nu om internationale, intracommunautaire of binnenlandse trajecten gaat.

2.2.3. De formulering van de bepaling inzake het betalen van voorschotten op het bedrag dat bij overlijden van een passagier moet worden uitgekeerd, moet worden aangepast.

2.2.4. De bepalingen inzake informatieverstrekking aan passagiers moeten verbeterd en vereenvoudigd worden; daarbij moet het accent komen te liggen op onderwerpen die werkelijk van belang zijn voor de reizigers.

2.2.5. Nieuw in het voorstel is dat er een uniforme regeling voor alle vormen van aansprakelijkheid ten aanzien van passagiers en hun bezittingen op alle vluchten komt; aansprakelijkheid voor bagage en door vertraging veroorzaakte schade wordt wel geregeld in het Verdrag van Montreal, maar vooralsnog niet in Verordening (EG) nr. 2027/97.

3. Algemene opmerkingen

3.1. Verordening nr. 2027/97 en het onderhavige voorstel tot wijziging hiervan wijken in een aantal opzichten af van het Warschau-systeem: de verordening maakt onderscheid tussen luchtvaartmaatschappijen die binnen en luchtvaartmaatschappijen die buiten de Gemeenschap zijn gevestigd. Daarentegen wordt in het Warschau-systeem een operationeel onderscheid tussen binnenlands en internationaal luchtvervoer gemaakt. Aangezien de Gemeenschap geen partij is in het Warschau-systeem, kunnen Verordening (EG) nr. 2027/97 en de voorgestelde wijziging echter niet in strijd zijn met de internationale verplichtingen van de Gemeenschap.

3.1.1. Het Britse hooggerechtshof weigerde een bepaalde zaak te verwijzen naar het Europese Hof van Justitie, maar was wel van mening dat lidstaten die al verplichtingen hadden ten opzichte van andere bij het Verdrag van Warschau aangesloten landen door de Verordening in een lastig parket kwamen.

⁽¹⁾ Over het Verdrag van Warschau en de latere wijzigingen daarvan, zie artikel 55 in bijlage A van het Voorstel voor een besluit van de Raad inzake de goedkeuring door de Europese Gemeenschappen van het Verdrag tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer (Verdrag van Montreal), COM(2000) 466 def. van 14 juli 2000.

3.1.2. Bovendien is allerminst zeker of het Warschau-systeem en de verordening überhaupt met elkaar op gespannen voet staan, omdat geen enkel land dat tot het Warschau-systeem is toetreden, actie in dit opzicht heeft ondernomen.

3.1.3. Zelfs al zou worden vastgesteld dat de verordening strijdig is met het Warschau-systeem, dan nog zou dat niet betekenen dat de verordening nietig zou zijn. Mocht het Verdrag van Montreal niet binnen afzienbare tijd geratificeerd worden, dan zouden de lidstaten echter kunnen worden verplicht om het Verdrag van Warschau op te zeggen, maar alleen indien een dergelijk conflict zou kunnen worden vastgesteld op aandringen van een staat die het Verdrag van Warschau heeft geratificeerd.

3.1.4. De uitspraak van het Britse hooggerechtshof is dus alleen van juridische betekenis in het Verenigd Koninkrijk en kan alleen daar eventueel tot onzekerheid leiden. Met betrekking tot luchtvaartmaatschappijen en burgers in de EG lijkt geen reden te bestaan om de verordening niet te implementeren, omdat de daarin opgenomen aansprakelijkheidsregeling niet geldt voor luchtvaartmaatschappijen die buiten de Gemeenschap zijn gevestigd. Zij zijn alleen verplicht de passagiers te informeren en dit lijkt niet in strijd te zijn met het Verdrag van Warschau.

3.1.5. In dit licht sluit het Comité zich aan bij de opmerkingen van de Commissie.

3.2. De voorgestelde verordening verschaft passagiers meer zekerheid over hun rechten en zorgt ervoor dat de communautaire regeling naadloos aansluit bij de nieuwe mondiale regels van het Verdrag van Montreal.

3.3. Het Comité dringt erop aan dat internationaal druk wordt uitgeoefend om het Verdrag van Montreal (1999) vlot in werking te laten treden, onder meer door de lidstaten het Verdrag zo spoedig mogelijk te laten ratificeren. Daarbij dient wel te worden beseft dat vluchten tussen de Gemeenschap en derde landen enige tijd zowel onder de in het Verdrag van Warschau voorziene regeling als onder het Verdrag van Montreal zullen vallen.

3.4. Het Comité is het met de Commissie eens dat de herziene verordening zo spoedig mogelijk moet ingaan, zodra het communautaire wetgevingsproces en de noodzakelijke aanpassingen van de luchtvaartsector dit toelaten.

3.5. Wanneer de verordening echter vóór het Verdrag van Montreal van kracht zou worden, zou dit aanleiding kunnen geven tot verwarring omtrent de verplichtingen van de luchtvaartmaatschappijen van de Gemeenschap. Ook het Comité vindt daarom dat er zoveel mogelijk naar moet worden gestreefd beide instrumenten gelijktijdig in werking te laten treden.

4. Specifieke opmerkingen

4.1. Artikel 2, littera c

Het Comité steunt de voorgestelde herformulering van de tekst, waarmee wordt beoogd de begrippen te verduidelijken.

4.2. Artikel 2, littera f

Het Comité vindt dat ook relevante aanvullende protocollen van Montreal hier moeten worden vermeld, omdat het oorspronkelijke en het gewijzigde Verdrag van Warschau voor de landen die deze protocollen hebben ondertekend, hierdoor zijn veranderd.

4.3. Artikel 3, lid 2

De voorgestelde verduidelijking van de passage over de verzekeringsplicht van luchtvervoerders krachtens artikel 7 van Verordening (EEG) nr. 2407/92⁽¹⁾ is in overeenstemming met artikel 50 van het Verdrag van Montreal (1999). Toch acht het Comité het uit praktische verzekeringsoverwegingen wenselijk dat deze verplichting binnen de Gemeenschap nader wordt gepreciseerd.

4.4. Artikel 5, lid 3

Aangezien artikel 3, lid 3 wordt geschrapt, dient de verwijzing naar dit lid in artikel 5, lid 3, van Verordening (EG) nr. 2027/97 te worden aangepast.

4.5. Artikel 6

Het zou volstaan om alle luchtvaartmaatschappijen in de EG te verplichten tot het verstrekken van duidelijke en ondubbelzinnige informatie aan de consument over hun wettelijke aansprakelijkheid.

⁽¹⁾ PB L 240 van 1992, blz. 1-7.

4.6. Artikel 7 (in Verordening (EG) nr. 2027/97)

Er moet een dusdanige deadline voor het verslag van de Commissie worden vastgesteld dat de conclusies van het verslag kunnen worden gebruikt conform de termijnen die in artikel 24 van het Verdrag van Montreal (herziening van de aansprakelijkheidslimieten) zijn aangegeven.

4.7. De beperking van de aansprakelijkheid bij verlies, beschadiging of vertraging van bagage tot 1 000 BTR is volgens het Comité te laag. Het lijkt niet erg realistisch van gewone passagiers te verwachten dat zij bij het inchecken uitdrukkelijk te kennen geven er bijzonder belang bij te hebben dat de bagage ter bestemming wordt afgeleverd.

Het Comité heeft er evenwel begrip voor dat op dit punt in het voorstel slechts de corresponderende bepaling van het Verdrag van Montreal is overgenomen.

5. Conclusie

Onder voorbehoud van bovenstaande opmerkingen kan het Comité zich vinden in het voorstel van de Commissie. Het roept de lidstaten op het Verdrag van Montreal van 1999 zo spoedig mogelijk te ratificeren.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake toegang tot en interconnectie van elektronische communicatienetwerken en bijbehorende faciliteiten”

(2001/C 123/10)

De Raad heeft op 25 oktober 2000 besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig artikel 95 van het EG-Verdrag te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij”, die was belast met de voorbereidende werkzaamheden, heeft haar advies op 7 december 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Lagerholm.

Het Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 82 stemmen vóór bij 2 onthoudingen, werd goedgekeurd.

1. Commissievoorstel

1.1. Op basis van de voorgestelde richtlijn inzake een gemeenschappelijk regelgevingskader voor elektronische telecommunicatienetwerken en -diensten⁽¹⁾ wil de Commissie

met de onderhavige richtlijn de regels inzake de toegang tot en interconnectie van elektronische telecommunicatienetwerken en bijbehorende faciliteiten harmoniseren. Doel is een regelgevingskader voor de betrekkingen tussen aanbieders van netwerken en aanbieders van diensten tot stand te brengen dat leidt tot duurzame concurrentie, interoperabiliteit van diensten en voordelen voor de consument.

⁽¹⁾ COM(2000) 393 def.; TEN/058 — advies ESC in voorbereiding; zie ook ESC-advies CES 582/2000 van 24.5.2000 over het document „Naar een nieuw regelgevingskader voor elektronische communicatie-infrastructuur en bijbehorende diensten - Herziening van de communicatieregelgeving 1999” (COM(1999) 539 def.)

1.2. De richtlijn verschaft rechtszekerheid doordat zij in duidelijke criteria voor regelgevingsinitiatieven en in duidelijke beperkingen en voorwaarden ten aanzien van het opleggen van verplichtingen voorziet. Tegelijkertijd wordt wel voldoende ruimte voor flexibiliteit geboden.

1.3. Alle exploitanten van elektronische communicatienetwerken zijn gerechtigd en, op verzoek van daartoe gemachtigde ondernemingen, verplicht om onderling interconnectieovereenkomsten aan te gaan met het doel de betrokken diensten aan te bieden, zodat de verlening en interoperabiliteit van de diensten in de gehele Gemeenschap gewaarborgd kunnen worden.

1.4. De lidstaten handhaven alle verplichtingen van Richtlijn 97/33/EG⁽¹⁾, Richtlijn 98/10/EG⁽²⁾, Richtlijn 92/44/EG⁽³⁾ inzake toegang en interconnectie, alsmede van de voorgestelde verordening inzake ontbundelde toegang tot het aansluitnet⁽⁴⁾; deze verplichtingen worden gehandhaafd zolang uit een marktanalyse⁽⁵⁾ blijkt dat dit wenselijk is.

1.5. De nationale regelgevende instanties moeten passende netwerktoegang en interconnectie, alsook interoperabiliteit van diensten bevorderen en waarborgen. Op grond van een marktanalyse kunnen zij exploitanten met aanmerkelijke marktmacht verplichten tot transparantie, het voeren van gescheiden boekhoudingen en non-discriminatie en eisen dat zij een voldoende gespecificeerde referentieofferte publiceren. Voorts kunnen zij exploitanten de verplichting opleggen toegang te verlenen tot en het gebruik toe te staan van specifieke faciliteiten en/of bijbehorende diensten. Tot slot kunnen zij verplichtingen inzake prijscontrole opleggen, inclusief verplichtingen inzake kostenoriëntering van prijzen en kostentoekekeningssystemen; daarbij dienen zij rekening te houden met de door de exploitant gedane investeringen en de daaraan verbonden risico's.

2. Opmerkingen

2.1. Het Economisch en Sociaal Comité sprak zich in zijn advies over de Herziening van de communicatieregulering 1999 als volgt uit over de toegang tot en interconnectie van elektronische communicatiediensten: „... vindt dat er alleen

reden is voor regelgevende maatregelen in gevallen waar de markt tekort is geschoten bij het zorgen voor een doeltreffende en gezonde mededinging op infrastructuurgebied. Dergelijke regelgevende maatregelen moeten effectief, termijngebonden en op concrete gevallen toegespitst zijn.”

2.2. Het Comité stelde tevens het volgende: „Daar waar tijdelijke maatregelen ter regulering van toegangsvoorwaarden (bijv. bij ontbundeling van aansluitnetten) nodig worden geacht, dienen deze in de eerste plaats te leiden tot overeenkomsten tussen bedrijven onderling. Als dat niet mogelijk is, moet als aanpak voor ontbundelde toegang gebruik worden gemaakt van prijsstelling, die aanzet tot investeringen in de infrastructuur (bijv. door bepaalde kostenberekenningsmethoden aan termijnen te binden) en in alle lidstaten consequent wordt toegepast. De ontwikkeling van andere toegangsopties moet zeer nauwlettend in het oog worden gehouden, en in de aanbevelingen inzake toegang die de nationale regelgevingsinstanties ontvangen, dient te worden opgenomen dat telkens als er alternatieve toegangsmogelijkheden ter beschikking staan, van regelgevende maatregelen moet worden afgezien.”

2.3. Het Commissievoorstel komt in hoofdlijnen overeen met de standpunten die het Comité in bovengenoemd advies heeft verwoord.

2.4. De onderhavige richtlijn is vermoedelijk het meest ingrijpende voorstel wat mededinging en investeringsbereidheid betreft. Ook hier geeft de Commissie blijk van een fundamenteel vertrouwen in mededingingsregels, waardoor waarschijnlijk een goede balans tussen regulering en marktcondities, voor zowel klanten als aanbieders, tot stand gebracht zal kunnen worden.

2.5. De Commissie stelt dat de uiteindelijke vorm van het concept „interconnectie” waarschijnlijk sterk per toepassing zal verschillen en dat traditionele wetgevingsmaatregelen daarom wellicht niet zo geschikt zijn. Van dit algemene standpunt is het echter een grote stap tot praktische conclusies over de vraag wanneer interconnectie nog vereist is en wanneer regulering nodig is.

2.5.1. Het Comité wijst er in zijn advies over de voorgestelde kaderrichtlijn (par. 4.10.5) op dat een snelle ontwikkeling van parallelle, concurrerende moderne communicatienetwerken te verwachten valt. Daarbij zal transparantie waarschijnlijk een doorslaggevende rol spelen, omdat de netwerken op die manier zoveel mogelijk verkeer naar zich kunnen toetrekken. Zoals nu in de internetwereld reeds het geval is, zullen eventuele praktische problemen tussen de betrokken partijen zelf worden opgelost; zo niet, dan zal het verkeer een

(1) Richtlijn 97/33/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 juni 1997 inzake interconnectie op telecommunicatiegebied, wat betreft de waarborging van de universele dienst en van de interoperabiliteit door toepassing van de beginselen van Open Network Provision (ONP) (PB L 199 van 26.7.1997), gewijzigd bij Richtlijn 98/61/EG van 24 september 1998 wat betreft nummerportabiliteit en carriërvorkeuze (PB L 268 van 3.10.1998).

(2) Richtlijn 98/10/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 1998 inzake de toepassing van Open Network Provision (ONP) op spraaktelefonie en inzake de universele telecommunicatiedienst in een door concurrentie gekenmerkt klimaat (PB L 101 van 1.4.1998).

(3) Richtlijn 92/44/EG van 5 juni 1992 betreffende de toepassing van Open Network Provision (ONP) op huurlijnen (PB L 165 van 19.6.1992), gewijzigd bij Richtlijn 97/51/EG (PB L 295 van 29.10.1997) en Beschikking nr. 80/98/EG van de Commissie van 7 januari 1998.

(4) COM(2000) 394 def.; TEN/060 - advies ESC in voorbereiding

(5) Overeenkomstig artikel 14 van richtlijnvoorstel COM(2000) 393 def.

andere weg zoeken. Doordat deze uitwijkmogelijkheid in de traditionele telefonie vrijwel niet bestond, was er reden tot een potentieel ingrijpende regulering van de interconnectie. Het Comité vindt dat met soortgelijke pogingen om de nieuwe netwerken te reguleren, beter gewacht kan worden totdat blijkt dat de alternatieve oplossingen van deze netten niet voldoen. Daarbij komt nog dat regulering op IP-gebied aanzienlijk ingewikkelder zou zijn dan op het vlak van telefonie en daardoor de markt in ernstige mate zou kunnen verstoren. In tegenstelling tot de traditionele telefonie kent de IP-wereld geen vaste reeks diensten die aan nauw afgebakende kwaliteitscriteria kunnen worden onderworpen.

2.6. De grondliggende gedachte achter internet is dat het altijd toegankelijk hoort te zijn voor iedereen die over de vereiste apparatuur beschikt. Indien een internetaanbieder niet aan deze eis kan voldoen, krijgt hij geen klanten of kan hij geen reclameruimte verkopen. Er is dan ook geen goede reden om internet aan interconnectieregels te onderwerpen. Mensen kunnen bovendien op andere manieren — in eigen land of via andere landen — goedkoop toegang tot internet krijgen. De meest gebruikelijke manier van toegang tot internet is immers via de universele dienstverlening per telefoon plus een modem.

2.7. Het Comité had graag gezien dat de Commissie meer gedetailleerde voorbeelden had gegeven om duidelijker te maken in welke situaties de nieuwe interconnectieregels toegepast zouden kunnen worden.

2.8. Het Comité twijfelt er niet aan dat de Commissie zelf in principe volledig staat achter de nieuwe strategie om zo min mogelijk specifieke regels voor sectoren vast te stellen en erop te vertrouwen dat de algemene mededingingsregels meer zullen worden toegepast. Bepaalde punten in de voorgestelde richtlijn zijn echter zodanig geformuleerd dat het zou kunnen lijken alsof de Commissie niet helemaal op deze strategie wil vertrouwen.

2.8.1. Zo staat in de toelichting onder het kopje „Benadering” dat bepaalde monopolievoordelen de mededinging nog steeds negatief kunnen beïnvloeden. Terwijl dit door weinigen zal worden tegengesproken, pleit de Commissie in de volgende zin op basis van soortgelijke veronderstellingen voor ex ante-regels voor mobiele markten met slechts vier of vijf aanbieders. Het Comité vindt dat dit soort algemene veronderstellingen pas gemaakt mogen worden na evaluatie van de mededingings-situatie in het licht van de nieuwe regels. Verder wijst het erop dat het beperkte aantal licenties in sommige landen waarschijnlijk meer te wijten is aan tekortkomingen op bestuurlijk niveau dan aan schaarste van het spectrum.

2.8.2. Daarnaast lijkt de rechtszekerheid te kunnen worden ondermijnd door de formulering van artikel 8, waarin wordt gesteld dat de Commissie er bij wijze van uitzondering mee kan instemmen dat de nationale regelgevende instanties exploitanten verplichtingen opleggen die verder gaan dan die welke zijn vermeld in de artikelen 9 tot en met 13, mits alle „verplichtingen stroken met de doelstellingen van artikel 1 van deze richtlijn”. Het Comité betwijfelt of het wel gerechtvaardigd is om zoveel onzekerheid over mogelijke ex ante-regels te creëren. Indien een exploitant met een machtspositie hiervan misbruik maakt, kunnen immers ook de algemene mededingingsregels worden toegepast.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie”

(2001/C 123/11)

De Raad heeft op 25 oktober 2000 besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig artikel 95 van het EG-Verdrag te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij”, die was belast met de voorbereidende werkzaamheden, heeft haar advies op 7 december 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Lagerholm.

Het Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari (vergadering van 24 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met 76 stemmen vóór en bij 2 onthoudingen werd goedgekeurd.

1. Commissievoorstel

1.1. De voorgestelde richtlijn maakt deel uit van een nieuw regelgevingskader voor alle transmissienetwerken en -diensten dat het concurrentievermogen op de markt voor elektronische communicatie moet waarborgen. Uitgaande van de voorgestelde richtlijn inzake een gemeenschappelijk regelgevingskader voor elektronische communicatienetwerken en -diensten⁽¹⁾ wil de Commissie er met haar voorstel voor zorgen dat Richtlijn 97/66/EG⁽²⁾ betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de telecommunicatiesector door een aangepaste en bijgewerkte versie wordt vervangen. De richtlijn moet worden aangepast aan de technologische en marktontwikkelingen, zodat gebruikers van algemeen beschikbare elektronische communicatiediensten een gelijkwaardige bescherming van hun persoonsgegevens en persoonlijke levenssfeer wordt geboden, ongeacht de technologie waarvan gebruik wordt gemaakt.

1.2. Er moeten specifieke wettelijke, bestuursrechtelijke en technische bepalingen worden vastgesteld om de fundamentele rechten en vrijheden te beschermen, vooral gezien de steeds grotere mogelijkheden in verband met de geautomatiseerde opslag en verwerking van persoonsgegevens. De door de lidstaten vastgestelde bepalingen moeten worden geharmoniseerd, zodat het functioneren van interne markt niet wordt belemmerd.

1.3. Aanbieders van algemeen beschikbare elektronische communicatiediensten dienen adequate maatregelen te treffen om de veiligheid van hun diensten te garanderen. De lidstaten moeten het vertrouwelijk karakter van communicatie waarborgen, met name door het afluisteren, aftappen en opslaan van berichten te verbieden. Verkeers- en locatiegegevens mogen slechts worden verwerkt wanneer de betrokkenen anoniem worden gemaakt en hun toestemming hebben gegeven.

1.4. Abonnees hebben het recht om niet-gespecificeerde facturen te ontvangen. Bellers moeten hun nummerweergave kunnen blokkeren. Abonnees die worden gebeld, moeten gesprekken kunnen weigeren wanneer de nummerweergave is geblokkeerd. Er wordt een uitzondering gemaakt voor noodoproepen en, op verzoek, voor telefoontjes waarbij iemand wordt lastiggevallen.

1.5. Elke abonnee moet kunnen voorkomen dat oproepen door een derde naar zijn eindtoestel worden doorgeschakeld. Hij moet ook kunnen beslissen of, en zo ja welke, persoonsgegevens in openbare bestanden mogen worden opgenomen. Al dan niet automatische telemarketing wordt alleen toegestaan indien de abonnee daar op voorhand mee heeft ingestemd.

1.6. De lidstaten dragen er zorg voor dat aan het eindtoestel of aan andere elektronische communicatieapparatuur geen dwingende eisen voor specifieke technische voorzieningen worden gesteld. Zo nodig treft de Commissie maatregelen om ervoor te zorgen dat eindapparatuur de noodzakelijke beschermingsvoorzieningen bevat.

1.7. De lidstaten kunnen de reikwijdte van sommige bepalingen beperken indien dit noodzakelijk is in verband met de veiligheid van de staat, defensie, openbare veiligheid en strafbare feiten. De bij artikel 29 van Richtlijn 95/46/EG⁽³⁾ ingestelde Groep voor de bescherming van personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens voert de in deze richtlijn vermelde taken ook uit ten aanzien van de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden en van rechtmatige belangen.

⁽¹⁾ COM(2000) 393 def.— TEN/058.

⁽²⁾ Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 1997, PB L 24 van 30.1.1998

⁽³⁾ Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, PB L 281 van 23.11.1995.

2. Opmerkingen

2.1. Een goede elektronische communicatie vereist dat gebruikers hun persoonsgegevens kunnen beschermen. Een dergelijke bescherming dient echter in de eerste plaats te worden geboden door algemene privacywetgeving en niet door specifieke maatregelen voor bepaalde sectoren. Ook al is de bescherming van de privacy vooral binnen de telecommunicatiesector een belangrijke en dringende zaak, dan nog zouden deze kwesties op één en dezelfde manier geregeld moeten worden, of het nu om elektronische of „traditionele” communicatie gaat.

2.2. De onderhavige richtlijn zou zich daarom moeten concentreren op zaken die specifiek te maken hebben met elektronische communicatie. De vrees bestaat dat de huidige horizontale Richtlijn 95/46/EG inzake de bescherming van persoonsgegevens en Richtlijn 97/66/EG inzake de bescherming van persoonsgegevens binnen de telecommunicatiesector niet volledig zijn uitgevoerd c.q. niet op consequente wijze zijn toegepast. Ook de onlangs vastgestelde Richtlijn 2000/31/EG⁽¹⁾ inzake de elektronische handel en Richtlijn 99/93/EG⁽²⁾ over elektronische handtekeningen bevatten bepalingen ter bescherming van de privacy binnen de communicatiesector. Men zou zich kunnen afvragen of in ieder geval de eerstgenoemde richtlijn niet bepaalde toelichtingen en redeneringen bevat die in strijd zijn met het onderhavige richtlijnvoorstel. Het voorstel zou dan ook specifiek betrekking moeten hebben op bepaalde voor de sector elektronische communicatie kenmerkende zaken, om te voorkomen dat er problemen ontstaan bij de geplande herziening van Richtlijn 95/46/EG in 2001.

⁽¹⁾ PB L 178 van 17.7.2000.

⁽²⁾ PB L 13 van 19.1.2000.

2.3. Mogelijk brengt de nieuwe richtlijn inderdaad weinig veranderingen met zich mee, zoals de Commissie stelt. De nieuwe definities zouden echter een aanmerkelijk ruimer toepassingsgebied kunnen beslaan. In afwachting van de herziening van de horizontale richtlijn in 2001 zou het nu redelijk zijn om de richtlijn alleen aan de technische ontwikkelingen aan te passen; het toepassingsgebied kan beter niet verder worden verruimd dan voor de communicatie als zodanig noodzakelijk is.

2.4. Een voorbeeld van een dergelijke noodzakelijke wijziging wordt gegeven in de voorgestelde richtlijn over universele dienstverlening. De bepaling in dit voorstel dat bij 112-oproepen via mobiele telefoons zeer exacte locatiegegevens ter beschikking dienen te worden gesteld, roept niet alleen vragen op met betrekking tot kosten en technische overwegingen, maar ook met betrekking tot de bescherming van de privacy. Ieder systeem waarbij de controle over locatiegegevens met de eindgebruiker wordt gedeeld, houdt een groter risico op misbruik in. Ook al is het duidelijk van belang dat 112-bellers in bepaalde gevallen opgespoord kunnen worden, dan nog kan men zich afvragen of eindgebruikers niet geraadpleegd zouden moeten worden voordat een dergelijke ingrijpende maatregel wordt ingevoerd.

2.5. De Commissie wil voorts ook voor e-mail de regel laten gelden dat telemarketingboodschappen alleen verstuurd mogen worden aan abonnees die ermee op voorhand hebben ingestemd ongevraagde berichten te ontvangen. Ook dit voorstel roept een aantal belangrijke vragen op.

2.6. Het Comité steunt het voorstel inzake een dergelijk „opt in”-systeem voor commerciële e-mail. Het is zich ervan bewust dat dit systeem als groot minpunt heeft dat het de ontwikkeling van elektronische handel kan belemmeren en daarbij Europese ondernemingen kan benadelen. Vele internetdiensten zou geen lang leven beschoren zijn zonder dergelijke reclameboodschappen. Het Comité laat het belang van consumenten om geen ongevraagde reclame te krijgen, echter zwaarder wegen. „Opt in”-systemen bestaan bovendien al in verschillende lidstaten.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de machtiging voor elektronische communicatienetwerken en -diensten”

(2001/C 123/12)

De Raad heeft op 25 oktober 2000 besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig artikel 95 van het EG-verdrag te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij”, die was belast met de voorbereidende werkzaamheden, heeft haar advies op 7 december 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Lagerholm.

Het Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 79 stemmen vóór, bij 1 onthouding werd goedgekeurd.

1. Commissievoorstel

1.1. De voorgestelde richtlijn maakt deel uit van een nieuw, voor alle transmissienetwerken en -diensten geldend regelgevingskader dat het concurrentievermogen op de elektronische communicatiemarkt moet waarborgen. Op basis van de voorgestelde richtlijn inzake een gemeenschappelijk regelgevingskader voor elektronische communicatienetwerken en -diensten⁽¹⁾ zal Richtlijn 97/13/EG betreffende een gemeenschappelijk kader voor algemene machtigingen en individuele vergunningen op het gebied van telecommunicatiediensten⁽²⁾ door de onderhavige richtlijn worden vervangen. In haar mededeling over de herziening van de communicatiewetgeving 1999⁽³⁾ heeft de Commissie ernstige bezorgdheid geuit ten aanzien van de omzetting van Richtlijn 97/13/EG.

1.2. In de Gemeenschap bestaat momenteel geen uniform beleid voor het verlenen van markttoegang aan aanbieders van communicatiediensten, maar hanteert iedere lidstaat zijn eigen systeem. Bovendien moet de ontwikkeling van pan-Europese diensten actief worden aangemoedigd. Een goed functionerende interne markt kan tot stand worden gebracht door de nationale systemen sterk te vereenvoudigen.

1.3. Doel van de richtlijn is voor alle elektronische communicatiediensten en -netwerken een algemene machtiging in te voeren; specifieke rechten zijn dan alleen nog mogelijk in verband met de toewijzing van radiofrequenties en nummers. Dienstverleners mag voortaan slechts een beperkt aantal voorwaarden worden opgelegd en zij hoeven niet meer eerst allerlei gegevens te verstrekken om toegang tot de markt te krijgen. Op de naleving van de machtigingsvoorwaarden mag alleen systematische controle worden uitgeoefend wanneer dat objectief gerechtvaardigd is.

1.4. Met deze eenvoudigere procedure zouden de administratieve kosten aanzienlijk lager moeten worden. De lidstaten mogen dienstverleners alleen administratiekosten berekenen en moeten deze kosten bekendmaken en zonodig de hoogte van de vergoedingen aanpassen.

1.5. Heffingen voor het gebruik van spectrum en nummers zijn toegestaan, mits daarbij de beginselen van niet-discriminatie, transparantie, objectieve rechtvaardiging en proportionaliteit in acht worden genomen, alsmede de beleidsdoelstellingen met betrekking tot de mededinging en de ontwikkeling van innovatieve diensten. De CEPT blijft een belangrijke rol spelen bij de harmonisatie van de toewijzing van radiofrequenties.

2. Opmerkingen

2.1. In zijn advies over de herziening van de communicatieregelgeving 1999 stelde het Economisch en Sociaal Comité het volgende: „... het Comité vindt dat er behoefte bestaat aan harmonisering van de bepalingen voor vergunningen, zowel vanuit juridisch als praktisch oogpunt. Het stelsel dient gebaseerd te zijn op algemene machtigingen, tenzij het om toegang tot frequenties en nummers gaat. Bijgevolg mag harmonisering niet leiden tot nog strengere bepalingen in markten waar bijvoorbeeld algemene machtigingen niet van te voren hoeven te worden geregistreerd”.

2.2. Het Comité is ingenomen met dit weloverwogen richtlijnvoorstel.

⁽¹⁾ COM(2000) 393 def.; TEN/058.

⁽²⁾ Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 10 april 1997; PB L 117 van 7.5.1997.

⁽³⁾ „Naar een nieuw regelgevingskader voor elektronische communicatie-infrastructuur en bijbehorende diensten — herziening van de communicatieregelgeving 1999” (COM(1999) 539 def.); ESC-advies in PB C 204 van 18.7.2000.

2.3. Positief is dat de Commissie ingaat op de achterliggende motieven voor vergunningen en machtigingen. Zoals zij al aangeeft, zijn hieraan soms zeer hoge kosten verbonden, terwijl de eindgebruikers er geen voordeel van ondervinden. Een interne Europese markt is alleen mogelijk indien bij de harmonisatie naar zo min mogelijk interventie wordt gestreefd. Verscheidene lidstaten hebben hier al goede ervaringen mee opgedaan.

2.4. Het is van belang dat aan machtigingen alleen voorwaarden worden verbonden die specifiek zijn voor de sector. Het Comité is verheugd dat dit uitdrukkelijk in artikel 6 van de richtlijn staat. Terecht wordt ook expliciet gesteld dat er geen reden bestaat om te eisen dat aanbieders van diensten systematisch en regelmatig aantonen aan alle voorwaarden te voldoen (overweging 14). Dit is een stap op weg naar vermindering van de lasten die het regelgevingskader met zich mee brengt voor ondernemingen.

2.5. Het Comité is het met de Commissie eens dat een vergunningsregeling alleen mag worden ingevoerd bij schaarsheid van radiospectrum en telefoonnummers en dat de vergoedingen alleen die administratiekosten mogen omvatten die in de voorgestelde minimumregeling zijn opgenomen. Er lijkt een toenemende bezorgdheid te bestaan dat IT-gebruikers gedwongen zullen worden om bij te dragen tot kosten in verband met de gebruiksrechten van radiofrequenties, die aanzienlijk hoger kunnen uitvallen dan de exploitatiekosten en bovendien geen verband houden met het resultaat van veilingen.

2.6. In de voorgestelde richtlijn zou uitdrukkelijk moeten worden aangegeven dat eenmalige heffingen verboden zijn indien zij niet worden gebruikt voor doeleinden waarmee de efficiency van het spectrum kan worden verbeterd of indien zij geen deel uitmaken van een veilingprocedure of ander systeem waarbij de prijs wordt gehanteerd als middel om de frequenties op doeltreffende wijze te verdelen.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake een gemeenschappelijk regelgevingskader voor elektronische communicatienetwerken en -diensten”

(2001/C 123/13)

De Raad heeft op 16 oktober 2000 besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig art. 95 van het EG-Verdrag te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij”, die was belast met de voorbereidende werkzaamheden, heeft haar advies op 7 december 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Lagerholm.

Het Comité heeft tijdens zijn op 24 en 25 januari 2001 gehouden 378e zitting (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 77 stemmen vóór bij 1 onthouding, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Sinds 1990 heeft de Europese Commissie gefaseerd een omvangrijk regelgevingskader voor de liberalisering van de telecommunicatiemarkt ontwikkeld. Dit is van doorslaggevend belang geweest voor de concurrentiepositie van de EU in de

wereld. Een geavanceerde communicatie-industrie is daarnaast een onmisbare voorwaarde voor de overgang van Europa naar de informatiemaatschappij. De Europese Raad van Lissabon van 23 en 24 maart 2000 heeft gewezen op de potentiële mogelijkheden van de digitale kenniseconomie voor de groei, het concurrentievermogen en de werkgelegenheid. Daarbij werd vooral benadrukt dat het bedrijfsleven en de burgers in Europa toegang tot een goedkope communicatie-infrastructuur van wereldklasse en tot een breed dienstenassortiment moeten krijgen.

1.2. Het huidige regelgevingskader voor de telecommunicatiemarkt heeft het mogelijk gemaakt de voorwaarden te scheppen voor effectieve concurrentie in de telecommunicatiesector tijdens de overgang van een monopolistische situatie naar volledige mededinging. Het nieuwe regelgevingskader voor communicatie-infrastructuur en bijbehorende diensten is gericht op het bevorderen en ondersteunen van een open en competitieve Europese markt voor communicatiediensten, het behartigen van de belangen van de Europese burger en het consolideren van de interne markt.

2. Het Commissievoorstel

2.1. Als gevolg van de convergentie van de sectoren telecommunicatie, media en informatietechnologie⁽¹⁾ moeten alle transmissienetwerken en -diensten onder één regelgevingskader vallen. Dit regelgevingskader wordt gevormd door de onderhavige kaderrichtlijn en de volgende richtlijnen:

- Richtlijn betreffende de machtiging voor elektronische communicatienetwerken en -diensten;
- Richtlijn inzake toegang tot en interconnectie van elektronische communicatienetwerken en bijbehorende faciliteiten;
- Richtlijn inzake de universele dienst en gebruikersrechten met betrekking tot elektronische communicatienetwerken en -diensten;
- Richtlijn betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie;
- Verordening inzake ontbundelde toegang tot het aansluitnet.

2.1.1. Naast dit pakket maatregelen heeft de Commissie ook een voorstel voor een beschikking inzake een regelgevingskader voor het radiospectrumbeleid in de EG ingediend.

2.1.2. Deze voorstellen zijn gebaseerd op een uitgebreide openbare raadpleging over het Groenboek over de convergentie van de sectoren telecommunicatie, media en informatietechnologie, het Groenboek over het radiospectrumbeleid⁽²⁾ en de herziening van de telecommunicatieregelgeving 1999⁽³⁾.

(1) „Groenboek over de convergentie van de sectoren telecommunicatie, media en informatietechnologie en de implicaties daarvan voor de regelgeving – Naar een aanpak voor de informatiemaatschappij” (COM(1997) 623 def.); ESC-advies in PB C 214 van 10.7.1998.

nologie, het Groenboek over het radiospectrumbeleid⁽²⁾ en de herziening van de telecommunicatieregelgeving 1999⁽³⁾.

2.2. In artikel 1 worden de doelstelling en het toepassingsgebied van het nieuwe kader beschreven: het tot stand brengen van een geharmoniseerd kader voor de regelgeving inzake elektronische communicatienetwerken en -diensten, d.w.z. dat alle satellietnetwerken en aardse netwerken, zowel vaste als draadloze, hieronder vallen.

2.3. In hoofdstuk II worden de gewijzigde principes en procedures in verband met de nationale regelgevende instanties (NRI's) uiteengezet. De lidstaten waarborgen de onafhankelijkheid van deze instanties en maken hun taken bekend. De richtlijn schrijft voor dat er recht van beroep moet zijn en dat elk beroep moet worden behandeld door een lichaam dat onafhankelijk is van de regering. De NRI's hebben het recht om informatie van marktdeelnemers te verzamelen indien dit noodzakelijk is om hun taken naar behoren te vervullen. Zij moeten alle betrokken partijen raadplegen over voorgestelde besluiten en hun taken op onpartijdige en open wijze uitvoeren.

2.4. De NRI's dienen op technologisch neutrale wijze tot een open, concurrerende markt en tot ontwikkeling van de interne markt bij te dragen en het algemeen belang te behartigen (hoofdstuk III). Zij bevorderen de harmonisatie van het gebruik van het radiospectrum in de Gemeenschap en zorgen voor een efficiënt beheer van het radiospectrum en voor een aanbod van nummers en nummerreeksen op grond van transparante, objectieve en niet-discriminerende criteria. Er moeten vlotte, niet-discriminerende procedures voor het verlenen van doorgangsrechten komen. Ook kan het onder bepaalde omstandigheden zinvol zijn het gedeeld gebruik van faciliteiten verplicht te stellen.

2.5. De algemene bepalingen in hoofdstuk IV gelden voor meerdere richtlijnen van het nieuwe regelgevingskader. Er wordt gesteld dat een onderneming wordt geacht een aanmerkelijke marktmacht te hebben indien zij, alleen of samen met anderen, een economische kracht bezit die haar in staat stelt zich in belangrijke mate onafhankelijk van haar concurrenten, klanten en uiteindelijk consumenten te gedragen.

(2) „Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's — Verdere stappen in het radiospectrumbeleid — Resultaten van de openbare raadpleging over het Groenboek” (COM(1999) 538 def.); advies ESC over het groenboek in PB C 169 van 16.6.1999.

(3) „Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's — Naar een nieuw regelgevingskader voor elektronische communicatie-infrastructuur en bijbehorende diensten — herziening van de communicatieregelgeving 1999” (COM(1999) 539 def.); advies ESC in PB C 204 van 18.7.2000. „Mededeling van de Commissie — De resultaten van de openbare raadpleging over de herziening van de communicatiewetgeving 1999 en uitgangspunten voor het nieuwe regelgevingskader” (COM(2000) 239 def.); advies ESC in PB C 14 van 16.1.2001.

2.6. Met betrekking tot transnationale markten die door de Commissie in haar (nog niet gegeven) beschikking inzake relevante markten voor producten en diensten worden genoemd, moet regelmatig een marktanalyse worden uitgevoerd. Stelt een NRI na een dergelijke analyse vast dat een markt binnen een bepaald geografisch gebied niet daadwerkelijk concurrerend is, dan legt zij sectorspecifieke verplichtingen op c.q. handhaaft zij dergelijke verplichtingen.

2.7. Voorts bevat de kaderrichtlijn nog bepalingen inzake normalisatie en de beslechting van geschillen. Met het oog op de harmonisatie van de interne markt beschikt de Commissie over de mogelijkheid aanbevelingen te doen of via de comité-procedure bindende harmonisatiemaatregelen vast te stellen. Zij wordt bijgestaan door het Comité voor communicatie. Bovendien voorziet de kaderrichtlijn in een onafhankelijke Groep op hoog niveau voor communicatie, die een adviesfunctie heeft.

3. Algemene opmerkingen

3.1. De IT-sector en de telecommunicatiesector hebben de afgelopen tien jaar een indrukwekkende ontwikkeling doorgemaakt. De consumenten in Europa profiteren nog niet altijd van de laagste prijzen, maar in de meeste lidstaten beschikken zij wellicht over een ruimer dienstenaanbod dan waar dan ook in de wereld. In de meeste landen van de EU dalen de prijzen snel.

Dit is in de eerste plaats te danken aan de technologische veranderingen. Eindgebruikers hadden echter niet van de mogelijkheden kunnen profiteren als de telecommunicatiewetgeving van de EU de weg niet had gebaad voor concurrentie door diepgewortelde monopolies en andere bijzondere rechten af te schaffen.

Ook al is de overgang van monopolie naar concurrentie nog niet in alle lidstaten en op alle relevante markten voltooid, toch wordt het steeds duidelijker dat het regelgevingskader van de jaren '90 onvoldoende flexibiliteit biedt voor de huidige snelle veranderingen op de markt — veranderingen waardoor bestaande goederen en diensten worden verbeterd en er weer nieuwe goederen en diensten bij komen, deels als gevolg van de convergentie van technologieën.

3.2. In zijn advies over de herziening van de communicatiewetgeving 1999⁽¹⁾ sprak het Economisch en Sociaal

(1) „Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's — Naar een nieuw regelgevingskader voor elektronische communicatie-infrastructuur en bijbehorende diensten — herziening van de communicatiewetgeving 1999” (COM(1999) 539 def.); advies ESC in PB C 204 van 18.7.2000. „Mededeling van de Commissie — De resultaten van de openbare raadpleging over de herziening van de communicatiewetgeving 1999 en uitgangspunten voor het nieuwe regelgevingskader” (COM(2000) 239 def.); advies ESC in PB C 14 van 16.1.2001.

Comité zijn algemene steun uit voor het voorstel inzake een nieuw regelgevingskader voor elektronische communicatie.

3.2.1. Het Comité zei in dit advies het volgende:

„Het Comité is vooral te spreken over het feit dat de Commissie bij het opstellen van het nieuwe regelgevingskader wil uitgaan van de volgende beginselen:

- bevordering en instandhouding van een open en competitieve markt;
- een geconsolideerde interne markt;
- frequentere toepassing van mededingingsbepalingen, gepaard aan vereenvoudiging en inperking van sectorspecifieke regelgeving, zulks in combinatie met aanbevelingen, richtsnoeren en zelfregulering door de industrie. Tenzij de toegang tot schaarse middelen in het geding is, mag sectorspecifieke regelgeving alleen worden toegepast in sectoren met onvoldoende mededinging en gedurende een overgangperiode;
- technologie-neutraliteit (dus ook geen aparte regelgeving voor het Internet). Een technologisch neutrale regelgeving mag echter niet betekenen dat nieuwe diensten worden onderworpen aan striktere bepalingen. Het dient eerder zo te zijn dat bestaande specifieke bepalingen voor traditionele diensten worden ingeperkt”.

3.2.2. Het Comité beklemtoonde tevens het volgende: „Er dient op te worden toegezien dat deze beginselen, ook in een later stadium als de Commissie details gaat aanbrengen in haar voorstellen, centraal blijven staan. Ook dient te worden voorkomen dat het tempo waarin de voorstellen ten uitvoer worden gelegd, wordt bepaald door de langzaamste lidstaten. Veeleer is het zaak de sectorspecifieke regelgeving te vervangen door algemene mededingingsregels voor verschillende markten (zowel geografische als dienstenmarkten), hetgeen de concurrentie ten goede komt. Het tempo van de tenuitvoerlegging kan nog meer in het gedrang komen als de EU zich uitbreidt. Dan zou steun aan bepaalde nieuwe actoren onvermijdelijk kunnen zijn.”

3.2.3. Voorts wees het op „de globale dimensie van een convergerende communicatiemarkt. De voorgestelde Europese regelgeving mag niet worden gezien als een geïsoleerd geheel. Het concurrentievermogen van de Europese actoren moet worden veilig gesteld en zich verder kunnen ontwikkelen. Het risico bestaat dat de Europese markt zich door regionale voorschriften isoleert van de wereldmarkt, vooral als een al te uitgebreide regelgeving ontplooiing van de marktkrachten in de weg zou staan. Het Comité dringt er daarom bij de Commissie op aan, na te gaan welke effecten de voorgestelde maatregelen kunnen hebben op het concurrentievermogen van de Europese industrie.”

3.3. Het Comité is ermee ingenomen dat de Commissie na de uitvoerige openbare raadpleging over de herziening van de communicatiewetgeving 1999 heeft vastgehouden aan de hoofdlijnen van het voorgestelde regelgevingskader.

3.3.1. Kenmerkend voor de richtlijn is dat als uitgangspunt is gekozen voor steeds flexibelere regels en een beperkt aantal voorzorgsmaatregelen. Het Comité meent dat daarmee op het juiste moment voor de juiste aanpak is gekozen. Positief is ook dat het nieuwe kader is gericht op voorspelbaarheid en een betere samenhang met horizontale EU-wetgeving inzake mededinging en consumentenbescherming.

3.4. Een snelle aanpassing aan de horizontale bepalingen is van groot belang. Het door de Commissie voorgestelde tijdschema kan om institutionele en praktische redenen niet verder worden verkort. In de praktijk zou echter kunnen blijken dat de feitelijke technologische en marktontwikkelingen met dit schema niet kunnen worden bijgehouden, hetgeen de concurrentiekracht die de sector elektronische communicatie in Europa momenteel laat zien, zou kunnen belemmeren.

3.5. De Commissie streeft er terecht naar een uniform rechtskader voor elektronische communicatienetwerken en -diensten in de EU in te voeren. Het Comité steunt de hoofdlijnen van het voorgestelde kader, maar kan met bepaalde onderdelen van de verschillende richtlijnvoorstellen echter niet akkoord gaan.

3.6. Er is namelijk sprake van tegenstrijdige formuleringen of formuleringen die niet geheel in overeenstemming zijn met de algemene richtsnoeren. Het Comité gaat hierop in zijn afzonderlijke adviezen over de respectieve richtlijnvoorstellen nader in.

4. De kaderrichtlijn

4.1. Het Comité is ermee ingenomen dat de kaderrichtlijn uitsluitend van toepassing is op die gevallen waar effectieve concurrentie op een relevante markt ontbreekt. Het is ook lovenswaardig dat het begrip „relevante markt” op dezelfde manier wordt gedefinieerd als in de EU-mededingingsregels. Hiermee is ruime ervaring opgedaan en de resultaten kunnen met vrij grote zekerheid worden voorspeld.

4.2. Of het resultaat van de marktanalyse reden is voor ex ante-regulering van de mededinging in plaats van de gebruikelijke achteraf opgelegde regels, is punt van discussie in de lidstaten. Velen vinden dat ex ante-voorschriften alleen opgelegd moeten worden bij ondernemingen die hun machts-

positie op de markt danken aan investeringen die zij als monopolist hebben kunnen doen. Ook de Commissie lijkt deze mening te zijn toegedaan (zie overweging 20). Het Comité vindt dat dit ook in de richtlijn zelf tot uitdrukking zou moeten komen.

4.3. Er valt zelfs voor te pleiten meer nadruk te leggen op de omgekeerde procedure voor reguleringsmaatregelen — d.w.z. dat bepaalde wettelijke voorschriften tijdelijk of definitief buiten toepassing worden verklaard wanneer het doel daarvan is bereikt. Voor zowel eindgebruikers als distributeurs is het minstens zo belangrijk dat voorschriften worden ingetrokken wanneer het doel ervan is bereikt. Daarbij moet wel voor een stabiele toepassing worden gezorgd, d.w.z. dat de voorschriften niet meteen weer van kracht worden zodra wordt geconstateerd dat van de doelstelling — wellicht tijdelijk — wordt afgeweken.

4.4. De Commissie stelt voor de huidige verplichtingen voor ondernemingen met aanmerkelijke marktmacht onder te brengen in een nieuwe regeling. In dat geval zou duidelijk moeten worden gesteld dat de vigerende wetgeving slechts wordt toegepast totdat de eerste marktanalyse conform de nieuwe richtlijn is uitgevoerd. Dit zou duidelijk in de voorgestelde kaderrichtlijn moeten worden aangegeven.

4.5. Belangrijk punt is de voorspelbaarheid van de wetgeving. Vertrouwen in mededingingsregels komt de voorspelbaarheid ten goede, maar de ervaring leert dat een gemeenschappelijk regelgevingskader toch op zeer verschillende wijze door de lidstaten kan worden toegepast, zoals in het geval van de mededeling inzake ondernemingen met aanzienlijke macht op de markten voor mobiele communicatie. Terwijl de telefonie zich hoofdzakelijk tot de thuismarkt beperkte, krijgen de nieuwe IT-diensten een steeds internationaler karakter. Daarom moet ervoor worden gezorgd dat het nieuwe kader op meer uniforme wijze wordt geïnterpreteerd.

4.6. Het Comité is dan ook voorstander van een lijst met aanvaardbare maatregelen van de NRI's en de verplichte aanmelding van geplande reguleringsmaatregelen in de lidstaten overeenkomstig artikel 6. Wel valt te betwijfelen of volledige raadpleging van alle lidstaten in de praktijk verenigbaar is met het hoge tempo dat regulering van de IT-markt vergt. Dit probleem kan een stuk nijpender worden met de uitbreiding van de Unie, waardoor de verschillen tussen de communicatiemarkten van de lidstaten nog groter zullen worden. Daarom zou moeten worden overwogen de gebruikelijke procedure voor harmonisatie van reguleringsmaatregelen zo op te zetten dat de Commissie alleen van een bepaalde maatregel in kennis gesteld hoeft te worden.

4.7. Het baart het Comité tevens zorgen dat Commissie op grond van bijv. artikel 14 formeel alleen verplicht is om met de NRI's te overleggen. Ook consumenten en bedrijfsleven zouden moeten worden geraadpleegd op een manier die verenigbaar is met de vereiste krappe tijdslimieten. Bovendien is het bevreemdend dat de Commissie op grond van artikel 14, lid 6 van de voorgestelde richtlijn elke maatregel van de NRI's wijzigen of ongedaan kan maken.

4.8. De kaderrichtlijn geeft de Commissie het recht om de uitvoering van besluiten van de NRI's inzake maatregelen uit hoofde van bovengenoemde artikelen c.q. in verband met het beheer van het radiospectrum — in ieder geval tijdelijk — te verhinderen. Deze beperking van de beslissingsbevoegdheid van de lidstaten wordt ingegeven door het doorslaggevende belang van marktdefinities en interconnectie voor het functioneren van de interne markt. Conform het subsidiariteitsbeginsel is het EU-niveau het laagste niveau waarop deze besluiten kunnen worden genomen. Uiteraard dient dit artikel op redelijke wijze en met inachtneming van het proportionaliteitsbeginsel te worden toegepast. De beperking van de beslissingsbevoegdheid mag niet worden uitgebreid tot andere reguleringsmaatregelen.

4.8.1. Indien bij de toewijzing van vergunningen voor het gebruik van het radiospectrum (artikel 8, lid 6) de procedure van artikel 6 moet worden toegepast, dan moet duidelijker worden aangegeven welk gedeelte hiervan zulke grensoverschrijdende consequenties heeft dat een en ander niet beter op nationaal niveau kan worden afgehandeld. De meeste frequentievergunningen zullen waarschijnlijk worden afgegeven voor de thuismarkt, zonder al te grote gevolgen voor de EU als geheel. Eventuele storingsproblemen in grensgebieden kunnen in de praktijk worden opgelost door middel van de internationale procedure die op het Radioreglement van de ITU is gebaseerd en goed blijkt te functioneren. Een art. 6-procedure zou daarom alleen toegepast moeten worden op essentiële gebieden voor de concurrentie binnen de IT als geheel, zoals GSM of UMTS.

4.9. De formulering in artikel 4 inzake het recht om beroep tegen een besluit van een NRI in te stellen, is in een belangrijk opzicht niet helemaal duidelijk. In artikel 4, lid 1, wordt onder meer gesteld dat hangende het beroep „het besluit van de nationale regelgevende instantie van kracht blijft”. Er zou expliciet moeten worden gesteld dat dit geen afbreuk doet aan de mogelijkheid voor een betrokkene om de uitvoering van een maatregel waartoe door een NRI is besloten, tijdens de toetsing door de rechtbank te laten opschorten in lidstaten waar dit mogelijk is.

4.10. Het door de Commissie nagestreefde beginsel van technologische neutraliteit is een lovenswaardige doelstelling, die echter op korte termijn niet gemakkelijk te verwezenlijken zal zijn.

4.10.1. „Technologische neutraliteit” mag niet worden uitgelegd in die zin dat regels voor traditionele diensten ook voor nieuwe terreinen moeten gelden. Op deze manier zou het voorstel inzake de regulering van interconnectie bijvoorbeeld verkeerd kunnen uitpakken.

4.10.2. De interconnectieregels hebben hun uitgangspunt in de telefonie, een gestandaardiseerde transmissiedienst met gestandaardiseerde eindtoestellen voor gebruikers. In dit geval is interconnectie gemakkelijk te definiëren: iedereen moet kunnen bellen en gebeld kunnen worden, ongeacht op welk netwerk hij is aangesloten. Met de ontwikkeling van nieuwe diensten die op telefonie zijn gebaseerd, vallen dus ook bijv. faxdiensten onder interconnectie.

4.10.3. Diensten die op het internetprotocol (IP) zijn gebaseerd, met name internet zelf, lijken helemaal niet op de uniforme, nauw afgebakende telefoniediensten die de klant geen keuzemogelijkheden bieden. Voor IP-diensten kunnen klanten uit verschillende toegangsvormen kiezen, afhankelijk van de manier waarop zij van deze diensten gebruik maken. Zo kunnen zij beschikken over UMTS of een PC om op het net te komen, of in het bezit zijn van een telefoonaansluiting + modem of een breedbandaansluiting met een capaciteit die 10 tot 20 keer hoger ligt. Klanten zullen bijvoorbeeld alleen voor dure breedbandnetwerken willen betalen indien zij ook bereid zijn voor het downloaden van diensten als bewegende beelden te betalen. „Normale surfers” kunnen zeker volstaan met een tiende van de capaciteit die voor bewegende beelden is vereist.

4.10.4. In de IP-wereld is dus geen sprake van fundamentele gelijkheid van alle netwerken zoals bij de telefonie, waarop het traditionele interconnectiebeprijing is gebaseerd. Niet alle IP-diensten kunnen via alle elektronische communicatienetwerken worden doorgegeven, omdat de capaciteit sterk kan verschillen. Mogelijk zouden netwerken met een lagere capaciteit helemaal plat komen te liggen indien interconnectie verplicht zou worden gesteld. Er kan natuurlijk worden gekozen voor upgrading, maar dat is een dure zaak.

4.10.5. Het ontbreken van interconnectierechten zal waarschijnlijk echter nauwelijks problemen opleveren. In de meeste lidstaten vindt een zeer snelle uitbouw van concurrerende breedbandinfrastructuur plaats. Gezien de grote economische belangen die op het spel staan, zijn de eigenaars hiervan gebaat bij transparantie om zoveel mogelijk verkeer naar zich toe te trekken — transparantie wordt ook door internetgebruikers geëist. Er lijkt niet zozeer gevaar te bestaan dat de elektronische informatiestroom wordt beperkt, maar eerder dat bepaalde nieuwe infrastructuren de concurrentie vervalsen doordat zij profiteren van traditionele bijzondere rechten binnen bijv. de elektriciteitsdistributie of fysieke communicatie.

4.10.6. Uiteraard kan de effectieve concurrentie op snel groeiende markten, zoals die voor breedbanddiensten, soms tekortschieten en zou dit — vanuit een statisch en zeer formalistisch oogpunt — reden kunnen zijn voor de status van „aanmerkelijke marktmacht”. Indien deze situatie dan weer aanleiding zou zijn om te eisen dat tarieven kostengeoriënteerd moeten zijn, zou dit echter ten koste kunnen gaan van de

investeringsbereidheid en de concurrentievoorwaarden op lange termijn. Het is belangrijk te onderkennen dat de verhoudingen op deze nieuwe markten sterk afwijken van het referentiekader van interconnectie — de traditionele vaste telefonie — aangezien de meeste netwerkinvesteringen reeds een feit zijn en regulering tot doel heeft historische waarden zo goed mogelijk te benutten.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité betreffende het „Voorstel voor een beschikking van het Europees Parlement en de Raad inzake een regelgevingskader voor het radiospectrumbeleid in de Europese Gemeenschap”

(2001/C 123/14)

De Raad heeft op 4 oktober 2000 besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig artikel 95 van het EG-Verdrag te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij”, die was belast met de voorbereidende werkzaamheden, heeft haar advies op 9 januari 2001 goedgekeurd; rapporteur was de heer Hernández Bataller.

Het Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 80 stemmen vóór en 1 stem tegen, bij 1 onthouding, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Gezien het intensieve gebruik van het radiospectrum, de ingewikkelde manier waarop besluiten over de indeling en toewijzing hiervan tot stand komen, de enorme, wereldwijde expansie als gevolg van de technologische convergentie van diverse diensten en de economische ontwikkeling, heeft dit onderwerp de volle aandacht van de EU-instellingen. Bovendien willen deze de belangen van de EU in de internationale arena beschermen en nagaan of de beginselen van de interne markt in dit verband wel worden nageleefd.

1.2. In het Groenboek over het radiospectrumbeleid in samenhang met verschillende beleidsterreinen van de Europese Gemeenschap zoals telecommunicatie, omroep, vervoer en O&O⁽¹⁾ kwamen vijf belangrijke onderwerpen aan de orde:

- de strategische planning van het gebruik van het radiospectrum;
- de harmonisatie van de toewijzing van radiofrequenties;
- de toewijzing van radiofrequenties en het verlenen van vergunningen;
- radio-apparatuur en -normen;
- het institutionele kader voor de coördinatie van het radiospectrumbeleid.

1.3. Het Groenboek kon op instemming van het ESC rekenen, dat erop wees dat het radiospectrum de ruggengraat vormt van een hele serie belangrijke industriële sectoren en dat voortaan niet alleen de technische aspecten, maar ook de economische, maatschappelijke en politieke aspecten van het gebruik van het radiospectrum in ogenschouw moeten worden genomen.

⁽¹⁾ COM(1998) 596 def.; ESC-advies van 16 juni 1999, PB C 169.

1.3.1. Verder was het ESC van mening dat de EU een grotere en beter gecoördineerde rol moest gaan spelen in het radiospectrumbeleid.

1.4. Vervolgens publiceerde de Commissie de mededeling „Verdere stappen in het radiospectrumbeleid — Resultaten van de openbare raadpleging over het Groenboek”, die op 30 november 1999⁽¹⁾ door de Raad telecommunicatie werd behandeld en waarin de volgende drie initiatieven werden voorgesteld:

- er wordt een groep van deskundigen voor het radiospectrumbeleid in het leven geroepen die zich zal bezighouden met de politieke problemen die zich in dit verband op EU-niveau voordoen;
- voor het radiospectrumbeleid moet een rechtskader tot stand worden gebracht dat in de plaats zal komen van sectorspecifieke besluiten, bijv. met betrekking tot persoonlijke communicatiediensten per satelliet (S-PCS) en het universele mobiele telecommunicatiesysteem (UMTS);
- uitgaande van de agenda van de Wereldradiocommunicatieconferentie (WRC) moet de Commissie mededelingen opstellen over de doelstellingen van het EU-beleid.

2. Commissievoorstel

2.1. Het voorstel is bedoeld om voor de uitvoering van het EU-beleid op gebieden als communicatie, vervoer, omroep, en onderzoek en ontwikkeling (O&O) waar nodig te zorgen voor een uniform en efficiënt gebruik van het radiospectrum.

2.2. De Commissie wil een EU-beleidskader creëren met behulp waarvan voor een uniform gebruik van het radiospectrum kan worden gezorgd. Voorwaarde is dat voldoende aandacht wordt geschonken aan de bestaande institutionele afspraken met betrekking tot het beheer van het radiospectrum en de bescherming van de EU-belangen in internationaal verband.

2.3. Het openbaar overleg heeft de Commissie doen inzien dat op gebieden waar harmonisatie nodig is ook behoefte bestaat aan rechtszekerheid en aan adequate procedures voor het verlenen van opdrachten aan de CEPT. Deze organisatie zou namelijk maatregelen voor een uniform spectrumgebruik in Europa moeten uitwerken en in dat verband voorstellen voor de ITU/WRC moeten opstellen. Rechtszekerheid is eveneens noodzakelijk om de uitvoering van de afgesproken harmonisatiemaatregelen door de lidstaten te waarborgen.

2.4. Tot nog toe is in de EU-wetgeving geen rekening gehouden met eventuele behoeften aan radiofrequenties op andere beleidsterreinen dan telecommunicatie (zoals terrestri-

sche en satelliettelevisie en -radio, vervoer over de weg, per spoor en over zee, plaatsbepaling, navigatie en tijdsbepaling, aardobservatie, radio-astronomie). Met het huidige voorstel moet een politieke en wettelijke basis worden gelegd om ervoor te zorgen dat de voor de uitvoering van het EU-beleid op al deze gebieden noodzakelijke radiofrequenties beschikbaar zijn en blijven.

2.5. Het voorstel is vooral bedoeld om:

- een beleidsplatform (de „spectrumbeleidsgroep van hoge ambtenaren”) op te richten dat kan inspelen op de technologische, markt- en regulatorische ontwikkelingen op radiocommunicatiegebied en dat rekening kan houden met de wensen van alle relevante radiospectrumgebruikers. Dit platform zal de Commissie adviseren over de manier waarop het spectrum het best kan worden verdeeld over de verschillende gebruikers van één en dezelfde gemeenschap en tussen verschillende gemeenschappen van gebruikers en landen;
- een regelgevingskader tot stand te brengen voor de harmonisatie van het radiospectrum, mocht dit nodig blijken;
- voor een gecoördineerde en tijdige verstrekking van informatie over het gebruik en de beschikbaarheid van het radiospectrum in de EU te zorgen;
- te zorgen voor behoorlijke afspraken over de standpunten van de EU en Europa ten behoeve van internationale onderhandelingen over het spectrum waarbij punten aan de orde komen die ook door het EU-beleid worden bestreken.

3. Algemene opmerkingen

3.1. Het ESC stemt in met het voorstel over een regelgevingskader dat bij de uitvoering van het EU-beleid op gebieden als communicatie, vervoer, omroep, en onderzoek en ontwikkeling (O&O) waar nodig moet zorgen voor een uniform en efficiënt gebruik van het radiospectrum. Met zo'n kader kan een rationeel, billijk, efficiënt en economisch gebruik van de frequenties door alle radiocommunicatiediensten gegarandeerd worden. Bovendien is het een waarborg dat men de volgende uitgangspunten erkent:

- een strategische indeling van het radiospectrum is van groot belang;
- frequenties moeten aan de hand van uniforme criteria worden toegewezen;
- het prijsmechanisme voldoet niet als middel voor de toewijzing van diensten van algemeen belang.

⁽¹⁾ zie COM(1999) 538 def., <http://www.ispo.cec.be/spectrumgp/>

3.1.1. Wel moet er, zoals de Commissie terecht opmerkt, voor gezorgd worden dat bij het uitstippelen van maatregelen met betrekking tot de schaarse radiofrequenties de technische aspecten enerzijds en de politieke, economische en sociale aspecten anderzijds evenveel aandacht krijgen.

3.2. De Commissie zou er ook op moeten wijzen dat het openbaar belang beschermd dient te worden tegen groepen of bedrijven die voor hun eigen doeleinden van een schaars goed zoals het radiospectrum gebruik willen maken (en zo bijvoorbeeld de territoriale samenhang schade toebrengen). Voor een efficiënt beheer van het radiospectrum is meer nodig dan de technisch neutrale aanpak die de Commissie voorstelt.

3.3. De EU moet er met haar radiospectrumbeleid voor zorgen dat de dienstverlening op de interne markt efficiënt is en geen concurrentiedistorsies met zich mee brengt. Het is verontrustend dat voor het gebruik van het radiospectrum in de EU monopolies of oligopolies dreigen te ontstaan. Bij de veiling van UMTS-vergunningen zou het bijvoorbeeld mogelijk zijn dat de deelnemers onderlinge afspraken maken, zich verenigen of fusies aangaan. Er moet worden gezorgd voor een evenwicht tussen de belangen op middellange termijn en de belangen op lange termijn. Ook bij de indeling van het spectrum en de toewijzing van frequenties is een evenwichtige aanpak nodig. Bovendien moet een gezonde concurrentie gehandhaafd blijven.

4. Bijzondere opmerkingen

4.1. Voor een betere indeling van het spectrum zouden de gebruiksvergoedingen en het gebruiksrecht gelijkgetrokken moeten worden. Dit is te verkiezen boven aanbesteding van de vergunningen, aangezien een dergelijke gelijkschakeling de concurrentie ten goede komt en leidt tot schaalvoordelen. Met de aldus verkregen middelen zou het spectrumbeheer verbeterd moeten worden.

4.2. Het geplande rechtskader zou de economische, sociale en geografische samenhang moeten versterken. Voorkomen moet worden dat door bepaalde systemen voor de toekenning van vergunningen sommige gebieden met een ontwikkelingsachterstand de infrastructuur van andere gebieden financieren via de tarieven die de gebruikers van de diensten moeten betalen ter compensatie van de licentiekosten.

4.3. Het veilen en verkopen van licenties voor het gebruik van het radiospectrum kan ongunstige gevolgen hebben voor

de werkgelegenheid en de consument op kosten jagen. Hogere kosten voor het gebruik van frequenties en een intensiever kapitaalgebruik leiden tot duurdere dienstverlening.

4.4. De gebruikers en ook de rest van de bevolking moeten zo goed mogelijk beschermd worden. Daarom dient meer onderzoek gedaan te worden naar de eventueel schadelijke gevolgen van elektromagnetische velden voor de gezondheid.

4.4.1. In de regeling voor de „groep van hoge ambtenaren” en van het „spectrumcomité” is niet voldoende voorzien in de structurele deelname van de georganiseerde samenleving.

4.4.2. Daarom zou er een Europees radiospectrumforum moeten worden opgericht met als standplaats het gebouw van het ESC, waarin de betrokken partijen, zoals de industrie, vakbonden, gebruikers, universiteiten, gemeenten en in het algemeen middenveldorganisaties, zitting dienen te hebben. Deze zouden bindende rapporten kunnen uitbrengen en op een duidelijke manier met hun eisen naar buiten kunnen treden zodat de groep en het comité de mogelijkheid hebben om van hun belangen kennis te nemen.

4.4.3. Zo'n forum biedt de garantie dat iedereen met een aan het radiospectrum gerelateerd probleem zijn kijk op de zaak kan toelichten. Dat vergroot de kans dat zulke problemen ook echt worden opgelost.

4.5. De door de lidstaten aangedragen informatie zou op een homogene manier en in zo breed mogelijke kring gepubliceerd moeten worden, zodat de verschillende manieren waarop het radiospectrum in de EU wordt gebruikt met elkaar vergeleken kunnen worden.

4.6. Alle lidstaten moeten over een centraal en openbaar toegankelijk informatiesysteem beschikken waar alle niet-geheime gegevens over frequentiegebruik beschikbaar zijn. Bovendien dienen de lidstaten alle vragen over de toewijzing van frequenties te beantwoorden.

4.7. Het is belangrijk dat informatie over frequenties gepubliceerd wordt. Dit kan pas echt iets opleveren als precies is aangegeven hoe deze informatie het best gebruikt kan worden.

4.8. Naast de verschillende soorten informatie in de bijlage zouden de lidstaten op verzoek van het forum aanvullende gegevens moeten aandragen. Bijvoorbeeld:

— over het gebruik van de toegewezen frequentiebanden: aantal gebruikers, verzadigingsgraad, enz.;

- over de economische en fiscale regelingen die van toepassing zijn op de licenties, hoelang ze geldig zijn en waarop ze precies betrekking hebben;
- over wie de licentiehouders zijn. Zo vergaart men informatie over concentraties van het radiospectrumgebruik en regionale en sociale onevenwichtigheden en is er nog voldoende tijd om deze eventueel te corrigeren;
- over geschillen inzake de toewijzing en het gebruik van radiofrequenties in elke lidstaat, de maatregelen om deze op te lossen en de vooruitzichten op een goede afloop van een en ander;
- over openlijke geschillen met andere lidstaten of derde landen over het gebruik van het radiospectrum;

4.9. Het radiospectrum is een natuurlijke hulpbron die niet door elke lidstaat apart mag worden gebruikt; er is een gecoördineerde EU-aanpak nodig die ook op nationaal niveau leidt tot een efficiënt beheer van het spectrum.

4.9.1. De voorgestelde regeling met derde landen en internationale organisaties zal ten goede komen aan de interne markt, het concurrentievermogen, de positie van Europa op de wereldmarkt en de positie van de EU op internationale fora.

4.9.2. De Commissie wijst er terecht op dat naar een gemeenschappelijk beleidsstandpunt moet worden toegewerkt en dat een EU-brede coördinatie nodig is.

4.9.3. Op de internationale fora (ITU, WRC en de CEPT) moeten de EU en de lidstaten zich zo open mogelijk blijven opstellen zonder afbreuk te doen aan het beginsel van wederkerigheid.

5. Conclusies

5.1. Voor een uniform gebruik van het radiospectrum en de vereiste rechtszekerheid is een stabiel en permanent EU-kader nodig.

5.2. Bij de uitvoering van dit beleid zouden er onder andere meer interactieve verbindingen kunnen komen, zodat de dienstverlening in achteropgeraakte of dunbevolkte gebieden op peil wordt gebracht en de bevolking in de hele EU toegang krijgt tot informatiediensten en webhandel. Dat komt de regionale samenhang en de informatiemaatschappij ten goede.

5.3. Als het om het radiospectrum gaat moet de politiek er altijd naar streven dat de maatschappelijke belangen worden beschermd en de dienstverlening aan de bevolking van hoge kwaliteit is. Het ESC maakt dan ook bezwaar tegen een puur commerciële benadering van dit onderwerp; de sociale en economische waarde van radiofrequenties hangt niet alleen af van de winstmogelijkheden voor de exploitanten, maar zeker ook van het belang van de geleverde diensten, het aantal gebruikers en het effect ervan op de kwaliteit van het bestaan.

5.4. De toewijzing van frequenties kan niet los worden gezien van het gebruik dat bijvoorbeeld het bedrijfsleven ervan maakt. De lidstaten zouden daarom één lijn moeten trekken (m.b.t. de tarifiering van het frequentiegebruik, de veiling van frequenties en de totstandbrenging van een secundaire frequentiemarkt) en hun winsten niet als belastbaar dienen te beschouwen, maar voor de verdere ontwikkeling van de informatiemaatschappij zoveel mogelijk moeten investeren in (onderzoek naar) nieuwe informatie- en communicatietechnologie.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité — Prijsstelling als beleidsinstrument voor een duurzamere benutting van de waterreserves”

(2001/C 123/15)

De Commissie heeft op 27 juli 2000 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 175 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de voornoemde mededeling.

De afdeling „Landbouw, plattelandontwikkeling, milieu”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 20 december 2000 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw Sánchez Miguel.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 378e zitting (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 82 stemmen vóór, bij 3 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De uitvoerige discussie over het waterbeleid in de EU, waaraan werd deelgenomen door wetenschappelijke kringen, milieuorganisaties, consumentenvertegenwoordigers en de sectoren landbouw en industrie, die meer dan wie ook bij deze problematiek betrokken zijn, heeft geleid tot de uitvaardiging van een kaderrichtlijn water⁽¹⁾, waarin de hoofdlijnen van een duurzaam waterbeleid worden uitgezet.

1.2. Het Comité heeft zowel ingestemd met de mededeling over het waterbeleid van de Europese Gemeenschap⁽²⁾ als met het voorstel voor een kaderrichtlijn⁽³⁾. Wel wees het erop dat met het oog op een duurzaam gebruik van de waterreserves een aantal concrete normen inzake de prijsstelling moeten worden vastgelegd.

1.3. Tevens erkent het Comité dat het voorstel voor een beschikking van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van de lijst van prioriteitsstoffen op het gebied van het waterbeleid⁽⁴⁾, voor de toepassing van de kaderrichtlijn van groot belang is.

2. Doelstellingen van de mededeling

2.1. De uitwerking van een waterprijsstellingsbeleid is op de eerste plaats bedoeld om een duurzaam gebruik van de waterreserves te bevorderen. Dit impliceert dat ten volle rekening wordt gehouden met de hoeveelheid aan het milieu onttrokken water en de mate van milieuverontreiniging.

2.2. De verschillende basisbegrippen waarop zowel de theorie als de praktijk van de prijsstelling steunen, dienen nader verklaard te worden en met name dient de volgende indeling te worden gemaakt van de kosten om tot een efficiënt beleid ter bevordering van een duurzaam waterverbruik te komen:

— de financiële kosten van de waterdiensten, met inbegrip van de kosten van het ter beschikking stellen en leveren van deze diensten, de exploitatie- en onderhoudskosten en de investeringskosten;

— de milieukosten, d.w.z. de kosten van de schade aan het milieu en de ecosystemen, en van de schade die wordt berokkend aan degenen die van deze ecosystemen gebruik maken;

— de kosten van de schade aan hulpbronnen, i.h.b. de uitputting van de waterreserves waardoor deze nog slechts in beperkte mate kunnen worden benut.

2.3. Een correct prijsstellingsbeleid, waarbij zowel milieubescherming als economische efficiëntie in aanmerking worden genomen, moet stoeien op de volgende uitgangspunten:

— de verbetering van kennis en informatie, inclusief een evaluatie van de vraag, de verbruikskosten en de kosten van de waterdiensten;

— de vaststelling van de juiste prijs, die de kosten in elke sector dekt (landbouw, huishoudens en industrie) en waarin niet alleen het verbruik van oppervlaktewater, maar ook van grondwater wordt verrekend;

— het fundamentele belang van het stroombekkenniveau bij de raming van de economische en milieukosten; dit is immers het niveau waarop de externe milieufactoren zich doen gevoelen.

3. Algemene opmerkingen

3.1. De Commissie gaat er in haar „kaderrichtlijn water” van uit dat prijsstelling van kapitaal belang kan zijn om duurzaam gebruik te stimuleren, de kosten van de desbetreffende diensten te dekken, en de doelstellingen van de richtlijn op een kosteneffectieve manier te realiseren.

(1) PB L 327 van 22.12.2000.

(2) PB C 30 van 30.1.1997.

(3) PB C 355 van 21.11.1997.

(4) PB C 268 van 19.9.2000.

3.2. Het Comité staat volledig achter de opvatting dat uit de prijs van water moet blijken dat het hier een schaars goed betreft, zodat een rem wordt gezet op verbruik en vervuiling. Toch wenst het hierbij een aantal kanttekeningen te plaatsen.

3.2.1. Hoewel het de productiesectoren (landbouw, industrie, toerisme, enz.) zijn die het meeste water verbruiken, en deze van fundamenteel economisch belang zijn, mag water niet louter worden beschouwd als een economisch goed. Integendeel, water is op de eerste plaats een elementaire hulpbron waar elke mens recht op heeft en die onmisbaar is voor de ecosystemen. Om te voorkomen dat de Commissie haars ondanks alleen de strikt economische aspecten in aanmerking zou nemen, moet duidelijk worden aangegeven hoe de verhoudingen liggen. Vandaar dat moet worden voorzien in een vitale hoeveelheid water voor iedereen, ook voor degenen die hun verbruik niet kunnen betalen.

3.2.2. Om via prijsstelling het beoogde effect te bereiken, moet duidelijk de link worden gelegd tussen een duurzaam gebruik en kostendekking, zoals bepaald in artikel 9 van de kaderrichtlijn. De Commissie gaat in haar mededeling evenwel voorbij aan een aantal variabelen, waardoor deze twee beginselen lijnrecht tegenover elkaar kunnen komen te staan. We denken dan aan de vraag wie eigenaar is van de waterreserves (met inachtneming van de bestaande eigendoms- en gebruiksrechten), of het beheer in handen is van de overheid of van een particulier bedrijf, enz.

3.3. Momenteel wordt getracht over te stappen van voorbijgestreefde beheers- en verbruiksmodellen op een duurzaam model. De uitwerking van beleidsmaatregelen om de vraag in goede banen te leiden wordt evenwel niet alleen bemoeilijkt door de gebruikelijke problemen waarmee elke koerswijziging gepaard gaat, maar ook door het gebrek aan kennis over de traditionele methoden en gewoontes.

3.4. Deze onwetendheid kan tot gevolg hebben dat bepaalde maatregelen, die zouden moeten aanzetten tot verandering, niet het gewenste effect hebben. In het geval van water kan de invoering van economische beginselen en instrumenten o.m. prijsspeculatie en niet-duurzaam gebruik in de hand werken. De traditionele kosten/baten-analyse zet hier geen zoden aan de dijk omdat de markt deze elementen niet erkent.

3.5. In hoofdstuk 2 geeft de Commissie een overzicht van het waterprijsbeleid in de lidstaten, de kandidaat-lidstaten en de ontwikkelingslanden. Zij zet de meest kenmerkende aspecten uiteen en gaat na hoe de prijzen de economie, het milieu en de maatschappij kunnen beïnvloeden.

3.5.1. Het Comité kan zich vinden in de stelling dat de zuivering van stedelijk afvalwater en de landbouw in de zuidelijke landen de twee sectoren zijn waar de scheve prijsverhoudingen het opvallendst zijn. Ook erkent het dat het afstemmen van de prijs op een aantal noodzakelijke grote

infrastructuurinvesteringen geen sinecure is. Het grootste probleem in ontwikkelingslanden is dat water betaalbaar moet blijven (relatief dure dienstverlening in verhouding tot de inkomsten).

3.5.2. Het Comité wenst echter ook dieper in te gaan op een aantal andere ongunstige gevolgen, waarnaar reeds werd verwezen in het begin van dit hoofdstuk, zoals een tegen de doelstellingen van de kaderrichtlijn indruisende verandering van eigenaar, prijsspeculatie, en bevordering of buitensporige uitbreiding van door de Unie gefinancierde infrastructuur zowel in lidstaten, kandidaat-lidstaten als ontwikkelingslanden; in bepaalde gevallen is er zelfs sprake van ongeoorloofde of illegale praktijken. Om dergelijke uitwassen van de economische activiteit te voorkomen en openbare en particuliere waterbeheerders in staat te stellen zich aan te passen aan de nieuwe realiteit, is het van belang dat deze gevallen worden beschreven.

4. Bijzondere opmerkingen

4.1. Het waterprijsbeleid moet worden afgestemd op de andere communautaire beleidslijnen, met name op het GLB zoals dat in Agenda 2000 werd herzien, en de beleidsmaatregelen inzake sociale samenhang, regionale ontwikkeling, milieu, enz., zodat de efficiëntie van de desbetreffende instrumenten nog wordt versterkt.

4.2. In paragraaf 1.3 van de mededeling verklaart de Commissie dat een doeltreffende waterprijsstelling een optimale „toewijzing van de beschikbare waterreserves aan de verschillende toepassingen” mogelijk maakt. Dit idee verdient evenwel verdere uitwerking.

4.2.1. Zo stelt het Comité voor de verschillende toepassingen aan de hand van zorgvuldig gekozen sociale en milieucriteria te rangschikken naar prioriteit, zodat niet alleen de prijs — m.a.w., de draagkracht van de gebruikers — doorslaggevend is voor duurzaam gebruik. In gebieden waar schaarste heerst kan bv. een heftige strijd om water ontstaan tussen de traditionele, duurzame landbouw en de vrijetijds- en toeristische industrie (golfbanen, themaparken, enz.), die meer geld op tafel kan leggen en de kosten kan verhalen op de consument; dit laatste kan de traditionele landbouwer maar ten dele doen.

4.2.2. Het Comité heeft de verschillende gebruiksvormen eerder al naar prioriteit gerangschikt⁽¹⁾:

- de behoeften van de mens;
- de bescherming van het milieu;
- de behoeften van landbouw en industrie;
- de behoefte aan water voor recreatief en ander niet-essentieel gebruik.

⁽¹⁾ PB C 30 van 30.1.1997.

4.2.3. Bij het streven naar duurzaam gebruik moet deze rangorde meewegen. Er dient dan ook te worden nagegaan hoe deze informatie kan worden verrekend in de prijzen, zodat aanbevelingen ten behoeve van de waterbeheerders kunnen worden opgesteld.

4.3. In paragraaf 2.1 geeft de Commissie een overzicht van de verschillende manieren waarop de waterreserves worden benut, en verwijst zij met name ook naar milieutoepassingen. Een definitie van dergelijke „milieutoepassingen”, of de vergelijking met andere gebruiksvormen, lijkt hier echter niet op zijn plaats. De instandhouding van de natuurlijke eigenschappen van de waterreserves, zowel kwalitatief (hoofddoelstelling van de kaderrichtlijn) als kwantitatief, met het oog op de instandhouding van het ecosysteem en zijn regulerende functie, is een eerste voorwaarde om verder gebruik van deze reserves mogelijk te maken.

4.3.1. Om alle misverstanden over de rol en het gebruik van water uit de wereld te helpen zou dit aspect in het Commissiedocument verder moeten worden toegelicht. Zoals de Commissie al stelt moet ook de natuurlijke watercyclus worden beschouwd als een element dat ongelimiteerd gebruik van de reserves verhindert en aldus een garantie vormt voor duurzaam gebruik.

4.4. In hoofdstuk 3 worden richtsnoeren aangereikt voor de ontwikkeling van een waterprijstellingsbeleid dat moet aanzetten tot duurzaam gebruik. Het Comité schaart zich ten volle achter de eerste twee stellingnames van de Commissie, nl. dat een uniforme waterprijs niet aan de orde is, daar rekening moet worden gehouden met de plaatselijke sociaal-economische en milieuomstandigheden, en dat regelgeving noodzakelijk blijft, en niet kan worden vervangen door economische instrumenten en prijsstelling.

4.4.1. We moeten vermijden dat de bevoegde autoriteiten bij de tenuitvoerlegging van de kaderrichtlijn voorrang geven aan prijsstelling, ten koste van duurdere maatregelen die geen onmiddellijke economische winst opleveren, zoals het verzamelen van informatie, het analyseren van de gebruiksmogelijkheden, de uitwerking van beheersplannen, enz.

4.5. In paragraaf 3.1.1 wijst de Commissie erop dat het belangrijk is na te gaan wie precies de verbruikers en de vervuilers van water zijn, omdat hierover nog relatief weinig bekend is. Zij stelt daarom voor de installatie van meetapparatuur aan te moedigen en methoden voor het verzamelen van gegevens uit te proberen.

4.5.1. Het is dus niet alleen zaak de noodzaak van informatie te onderstrepen, maar vooral ook meer meetapparatuur te installeren, met name in de landbouw en de industrie. Wat particulier verbruik aangaat zijn immers meer gegevens voorhanden. Het Comité is zich ervan bewust dat dergelijke maatregelen technisch gezien niet eenvoudig in praktijk te

brenge zijn, niet omdat de nodige middelen zouden ontbreken, maar vanwege de problemen die de selectie van meetpunten met zich meebrengt, de sociaal-historische structuur van de landbouw, het algemene gebrek aan transparantie in de industrie, met name in de sectoren die de grootste impact hebben op het milieu, en de veranderingen in de organisatie van de controlediensten.

4.6. De kosten van waterdiensten en gebruik kunnen worden opgesplitst in financiële kosten, milieukosten en de kosten die de uitputting van de hulpbronnen meebrengt.

4.6.1. In verband met de financiële kosten zijn twee punten van belang. Ten eerste dient rekening te worden gehouden met uitzonderlijke situaties — bijvoorbeeld droogte of andere problemen die normale dienstverlening onmogelijk maken — waarin de kosten niet langer worden gedekt. Vooral in het geval van particulier beheer is dat een heel netelige kwestie. Het is al eerder voorgevallen dat prijsstijgingen in de sectoren watervoorziening en -zuivering de vraag deden afnemen, wat dan weer tot gevolg had dat de waterbedrijven niet de verwachte omzetcijfers haalden en de prijzen nog meer moesten verhogen. Op die manier krijgt de bevolking een verkeerd signaal: een beperkt gebruik en waterzuivering leiden niet tot lagere, maar tot hogere prijzen! (Eurowasser, Duitsland, 1994).

4.6.1.1. De werking van de markt schiet hier dus tekort: wat goed is voor de gemeenschap — water besparen — schaadt de belangen van de privé-sector, die er baat bij heeft zoveel mogelijk te verkopen.

4.6.2. Ook het tweede punt houdt verband met kostendekking voor de particuliere sector. In het voorstel wordt de opbrengst van de investeringen (o.m. de winst), „in voorkomend geval”, eveneens tot de financiële kosten gerekend. De Commissie zou daarom moeten voorstellen de bevoegde autoriteiten te belasten met de controle op deze opbrengsten, om zo te voorkomen dat de hoofddoelstellingen van de kaderrichtlijn worden ontkracht.

4.6.3. Wat de milieukosten en de kosten die gepaard gaan met het gebruik van hulpbronnen betreft, beperkt de Commissie zich ertoe aan te geven waarom deze moeilijk in de prijzen kunnen worden meegenomen. Ook wijst zij erop dat de bestaande rekenmodellen vooral door wetenschappers worden gebruikt. Zonder geharmoniseerde structuur en criteria kunnen deze kosten onmogelijk juist worden ingeschat. Wordt deze lacune niet opgevuld, dan zou men de indruk kunnen krijgen dat de kaderrichtlijn enkel en alleen bedoeld is om dekking van de financiële kosten te realiseren.

4.6.3.1. Het is dus nodig om binnen afzienbare tijd een aantal richtsnoeren en criteria vast te leggen, en wel door de verschillende visies te analyseren en met elkaar te verenigen. Zo verdedigen sommigen het standpunt dat een geldwaarde moet worden toegekend aan deze goederen en kansen, terwijl anderen meer heil zien in een veelheid van criteria, waarbij steeds voor ogen moet worden gehouden dat ook milieu- en sociale doelstellingen bij het streven naar duurzaamheid horen.

4.6.4. In verband met de berekening van de kosten van gebruik en dienstverlening pleit het Comité dan ook voor de opstelling van een lijst van goede praktijkvoorbeelden, zodat de verschillende in de Commissiemededeling verwerkte begrippen niet verkeerd kunnen worden begrepen of toegepast, en de doelstellingen van het beginsel van integrale kostendekking niet kunnen worden vertekend.

4.7. Het correcte waterprijsniveau wordt door de Commissie als volgt bepaald: „In theorie wordt het optimale watergebruik bereikt wanneer de marginale baten van dat gebruik gelijk zijn aan de marginale kosten, met inbegrip van de kosten voor het milieu en de hulpbronnen”. De ideale prijsstructuur omvat niet alleen een variabel (volume, niveau van verontreiniging, jaargetijde, plaats) maar ook een vast element, zodat de kosten hoe dan ook worden gedekt.

4.7.1. Met het oog op de betaalbaarheid, de politieke acceptatie en de tijd die nodig is voor de aanpassing, stelt de Commissie voor het nieuwe systeem gefaseerd in te voeren. Ook wijst zij erop dat bij niet-duurzaam watergebruik, sociale doelstellingen niet de hoofdlijnen van het waterprijstellingsbeleid mogen uitmaken, al dienen zij wel in aanmerking te worden genomen.

4.7.2. Het Comité sluit zich daarbij aan, maar merkt nog op dat de aanvullende sociale maatregelen nauw moeten aansluiten bij het prijsstellingsbeleid, en dat niet alleen dient te worden gewaakt over een duurzaam gebruik van de waterreserves, maar van het hele ecosysteem. Zo is het niet de bedoeling dat zou worden geïnvesteerd in andere activiteiten met evenveel of een nog grotere impact.

4.8. De Commissie erkent dat een combinatie van belastingen en subsidies een belangrijk economisch instrument is, waarmee investeringen en economische activiteit in goede banen kunnen worden geleid. Wel dienen al deze waterheffingen en -belastingen doelgericht te worden besteed, zodat een aanzienlijk deel ervan ten goede komt aan de sectoren die het sterkst getroffen worden door eventuele omschakeling. Op die manier zou de afname van de winst of de inkomsten, veroorzaakt door de stijging van de waterprijs, geheel of gedeeltelijk worden opgevangen door investeringen, steun, subsidies of andere compensatiemechanismen. Daarbij valt bv. te denken aan modernisering van de watervoorziening in steden, irrigatiesystemen, zuiveringsinstallaties, enz.

4.9. De hierboven beschreven stappen moeten worden aangevuld met initiatieven op het gebied van onderwijs en opleiding, zodat de nieuwe watercultuur, i.h.b. het streven naar besparing en het voorkomen van verontreiniging, ingang vindt bij de Europese burgers.

4.10. Participatie van gebruikers en consumenten en informatieverstopping door de leveranciers zijn van kapitaal belang wil men tot een adequate prijsstelling komen, de maatschappelijke acceptatie ervan versterken en de prijzen probleemloos kunnen toepassen.

4.10.1. De begrippen gebruiker en consument moeten ruimer worden geïnterpreteerd. Traditioneel werd waterbeleid beschouwd als een zaak van beheerders, bestuursinstanties en technici, en, in sommige landen, ook wel van elektriciteits- en bouwbedrijven, of van landbouw- of irrigatieverenigingen, dit laatste dan vooral in het zuiden. Ondanks haar sterk traditionele karakter raakt deze belangengemeenschap stilaan doordrongen van het nut van de nieuwe sociale en milieueisen, die ten grondslag liggen aan een nieuwe watercultuur. Het is duidelijk dat het waterbeheer zich moet openstellen voor de nieuwe basisideeën en -begrippen van deze cultuur, zoals besparing, het voorkomen van vervuiling, hergebruik, e.d.

4.10.2. Het is zaak andere maatschappelijke actoren, die het accent kunnen leggen op innovatie en verandering, te betrekken bij de overgang naar een nieuwe watercultuur. Met name niet-gouvernementele milieuorganisaties, ondernemersverenigingen en vakverenigingen zijn onmisbaar bij het streven naar milieubescherming, een spaarzaam industrieel gebruik en de bestrijding van industriële verontreiniging. Bovendien zijn hun organisatorische basis en maatschappelijke invloed sterk genoeg om bewustmakings- en participatiecampagnes ter ondersteuning van het prijsbeleid op te zetten.

4.10.3. Vandaar dat de participatie van gebruikers en consumenten moet worden geïnstitutionaliseerd, zoals bepaald in artikel 9, lid 1, van de kaderrichtlijn, en dat een aantal rechten wettelijk moeten worden vastgelegd. Zonder een dergelijke basis zijn participatie en controle op de beheerders zo goed als onmogelijk, vooral in de in de mededeling beschreven gevallen waarin de leveranciers min of meer over een monopolie beschikken. Vandaar dit pleidooi om institutionele mechanismen in te voeren die onafhankelijke controle op zowel de openbare als de particuliere waterbeheerders mogelijk maken.

4.11. De correcte naleving van deze economische aanbevelingen moet uitdrukkelijk worden opgenomen in de doelstellingen van de communautaire programma's voor onderzoek en ontwikkeling. Het gaat daarbij zowel om rechtstreekse (onderzoek naar berekeningsmethoden voor milieukosten, kosten op het gebied van hulpbronnen, enz.) als om onrechtstreekse bepalingen om de negatieve sociaal-economische gevolgen af te zwakken (onderzoek naar plantensoorten die minder water verbruiken, waterbesparende technieken in industrie, landbouw en watervoorziening voor particulieren, tegengaan van lekken, enz.).

4.12. De Commissie wijst er in haar mededeling herhaaldelijk op dat correcte prijsstelling met name in de landbouwsector geen sinecure is: duurzame vraag en consumptie zijn moeilijk in te schatten, een aantal teelten wordt in sterke mate gesubsidieerd, de diffuse verontreiniging door nitraten en verdelgingsmiddelen is moeilijk te bepalen, er dient rekening te worden gehouden met het GLB en er bestaan geen exacte berekeningsmethoden voor de kosten en baten op

milieugebied. De Commissie zou zich dan ook grondig moeten beraden over prijsstelling in de landbouw, en daarover een specifiek document moeten opstellen. Daarbij dient bv. rekening te worden gehouden met de positieve impact van de irrigatie van graangewassen, waardoor bedreigde soorten in stand worden gehouden en de bodem wordt verbeterd, de bijdrage aan de opname van CO₂ (koolstofputten) tegen de achtergrond van klimaatverandering, enz.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van gemeenschappelijke maatregelen ter bestrijding van klassieke varkenspest”

(2001/C 123/16)

De Raad heeft op 2 oktober 2000 besloten om, overeenkomstig artikel 37 van het EG-Verdrag, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Landbouw, plattelandsontwikkeling, milieu”, die met de voorbereidende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 20 december 2000 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Scully.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 81 stemmen vóór, bij 2 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. *Klassieke varkenspest (KVP)*

1.1.1. Algemene kenmerken van de ziekte

- Varkenspest is een ziekte die (wilde en op landbouwbedrijven gehouden) varkens treft, en wordt veroorzaakt door een bekend pestivirus (voor zover bekend is dit virus niet gevaarlijk voor de mens).
- Klinische verschijnselen: koorts, verminderde eetlust, ademhalingsproblemen, onderhuidse bloedingen; aard en omvang van de symptomen lopen echter zeer uiteen.
- Het aantal varkens dat ten gevolge van de ziekte sterft, is wisselend (van een zeer laag sterftecijfer bij zeugen tot een zeer hoge sterfte bij biggen).
- Er geen remedie tegen de ziekte bekend. Bij sommige varkens kan zich een chronisch ziektebeeld ontwikkelen, met verschijnselen als groeiachterstand.

1.1.2. De klinische diagnose van varkenspest kan uiterst moeilijk zijn, met name wanneer de ziekte zich op een varkenshouderij nog in een beginstadium bevindt. Zelfs met laboratoriumonderzoek kan de ziekte moeilijk te diagnosticeren zijn.

- Incubatietijd: 7-10 dagen bij een individueel varken; de bedrijfsincubatietijd bedraagt 15-30 dagen.
- Het virus wordt hoofdzakelijk verspreid door direct of indirect contact met geïnfecteerde varkens (ook zgn. „buurtinfecties”, zonder duidelijk contact, zijn mogelijk); transport van geïnfecteerde dieren speelt een belangrijke rol bij de verspreiding van varkenspest.

1.1.3. Het virus kan in vlees lange tijd infectieus blijven. Het kan worden verspreid door illegaal voeren van besmette voedselresten (swill), de meest gebruikelijke oorzaak van ziekteverspreiding. Dit heeft gevolgen voor de handel in varkensvlees.

1.1.4. Het virus is zeer infectieus en kan worden overgedragen via veewagens, kleding enz. Om besmetting te voorkomen, dienen dan ook strikte regels voor quarantaine en een totaal vervoersverbod in acht te worden genomen.

1.2. Voornaamste problemen die samenhangen met varkenspest en consequenties

- In bepaalde gebieden is de varkensdichtheid uiterst hoog.
- Het virus blijft bij wilde zwijnen de kop opsteken.
- In 1997 en 1998 zijn miljoenen varkens geslacht en vernietigd.
- Varkenspest heeft enorme financiële gevolgen voor de Gemeenschapsbegroting, voor de lidstaten, landbouwers en de belastingbetalers.

1.3. De Commissievoorstellen voor varkens op veehouderijen

- De kennis over de ziekte moet worden verbeterd, zodat er beter op kan worden ingespeeld (zo kunnen effectieve rampenplannen worden opgesteld, die van essentieel belang zijn).
- Bij een ziekte-uitbraak moet snel en zorgvuldig worden opgetreden (preventieve slachting van dieren op contact-bedrijven).
- Verbetering van diagnosetechnieken om de ziekte eerder te kunnen vaststellen.
- Verbetering van epizoötiologisch onderzoek om de herkomst en mogelijke verspreiding van de ziekte te kunnen bepalen.

1.4. De Rekenkamer heeft zich enigszins kritisch uitgelaten over de recente varkenspestuitbraak in Nederland en de daaruit voortvloeiende slachting van 10 miljoen dieren en schadevergoeding voor Europese landbouwers.

2. Algemene opmerkingen

Onderhavige richtlijn is bedoeld tot wijziging van de voorgaande richtlijnen inzake klassieke varkenspest, waarover het Comité zich in 1987 en 1991⁽¹⁾ heeft uitgesproken. Het Comité onderschrijft deze wijzigingen.

2.1. In de toelichting wordt uiteengezet waarom regelgeving wordt ingevoerd voor „merkervaccins”, en onder welke voorwaarden een dergelijk vaccin zou mogen worden gebruikt.

Voorts wordt erop gewezen dat er momenteel nog geen betrouwbare diagnostische test bestaat om het merkervaccin te onderscheiden van het wilde virus. Het vaccin kan pas worden ingezet als er een adequate diagnostische techniek beschikbaar is die degelijk is getest.

2.2. Vaccins mogen pas worden gebruikt als de gevolgen binnen de Wereldhandelsorganisatie bekend zijn.

2.2.1. De consequenties van vaccins en het gebruik daarvan voor de handel met derde landen moeten nader worden onderzocht. Vóór het introduceren van vaccins moet er op internationaal niveau wetenschappelijke overeenstemming over zijn. Ook kandidaat-lidstaten uit Oost-Europa moeten weten hoe het toekomstig beleid van de EU op het gebied van varkenspest eruit ziet.

2.3. „Klassieke varkenspest bij wilde varkens”

2.3.1. In het Commissievoorstel wordt hieraan aandacht besteed. De lidstaten moeten gepaste voorlichtingscampagnes opzetten zodat er samenwerking vanuit de samenleving tot stand kan komen om de ziekte uit te roeien.

2.3.2. Uit de praktijk is gebleken dat varkenspest uiterst moeilijk onder controle kan worden gehouden als wilde varkens met de ziekte besmet zijn. Volledige uitroeiing van de ziekte blijkt dan zelfs vrijwel onmogelijk.

2.4. Het Comité stemt in principe met het Commissievoorstel in, maar wenst op de volgende punten te wijzen:

2.4.1. Diagnosehandboek: De Commissie zou vaart moeten zetten achter de goedkeuring van dit handboek. Het Comité is van mening dat het ontwerpdocument de goede richting uitwijst.

2.4.2. De toevoeging van bepalingen inzake sperma, eicellen en embryo's stemt tot voldoening.

2.4.3. Het Comité stemt in met het inzetten van verklikker-varkens of andere middelen om varkens opnieuw in de bedrijven binnen te brengen.

2.4.4. Bepalingen t.a.v. contactbedrijven en naburige bedrijven zijn een goede zaak.

2.4.5. De tekst is bedoeld ter aanvulling, en niet ter vervanging van de voorgaande richtlijnen; het Comité is dan ook te spreken over het onderstrepen van wijzigingen en/of toevoegingen in de tekst.

(1) PB C 83 van 30.3.1987, blz. 3 en PB C 40 van 17.2.1992, blz. 87.

3. Bijzondere opmerkingen bij het voorstel

3.1. Preambule (overweging 6)

Met betrekking tot uitbraken van varkenspest en het voorkómen van verdere verspreiding van de ziekte moet de mogelijkheid van het doden van varkens die met besmette dieren in contact zijn geweest, worden vermeld vóór vaccinatie.

3.2. Definitie van wilde varkens en gebieden met een hoge varkensdichtheid

3.2.1. In artikel 2, sub a) en b) wordt een definitie gegeven van „wilde varkens”. Aangenomen wordt dat deze wijziging ten opzichte van de voorgaande richtlijn is aangebracht om alle wilde varkens onder deze definitie te laten vallen. Het Comité is van mening dat alle niet door mensen gehouden varkens als „wild” moeten worden beschouwd.

3.2.2. In artikel 2, sub u) wordt een „gebied met een hoge varkensdichtheid” gedefinieerd als een gebied met een straal van 10 km rond een bedrijf met varkens die zijn besmet met of waarvan wordt verwacht dat zij zijn besmet met het klassieke varkenspestvirus, waar de varkensdichtheid meer bedraagt dan 800 varkens per km²; het betrokken bedrijf moet gelegen zijn in een regio met meer dan 300 varkens per km² (cf. Richtlijn 64/432/EEG inzake het handelsverkeer in runderen en varkens), dan wel op een afstand van minder dan 20 km van een dergelijke regio. Een eenvoudigere definitie van een „gebied met een hoge varkensdichtheid” is wenselijk.

3.3. Artikelen 2 en 7 en bijlage V — contactbedrijven

3.3.1. Een contactbedrijf wordt gedefinieerd als een bedrijf waar klassieke varkenspest kan zijn ingeslept als gevolg van de ligging, de verplaatsing van personen, varkens of voertuigen, en omdat het zich in de buurt bevindt van andere bedrijven binnen 20 km rond een gebied met een hoge varkensdichtheid. In bepaalde delen van de EU bestaan veel gebieden met een „hoge varkensdichtheid” waarvan de bedrijven onder deze definitie zouden vallen.

3.3.2. Krachtens artikel 7 (en bijlage V) kunnen varkens op contactbedrijven worden geslacht nog voordat bemetting met varkenspest officieel is aangetoond door de aanwezigheid van virussen of antilichamen. Dit is van belang om de verspreiding van de ziekte in een gebied (regio) tegen te gaan.

3.3.3. In bijlage V worden de belangrijkste criteria genoemd op grond waarvan kan besloten varkens op contactbedrijven al dan niet af te maken, waaronder „verplaatsingen van varkens van de uitbraak naar contactbedrijven na het tijdstip waarop

het virus waarschijnlijk op het besmette bedrijf is binnengebracht”. Andere vormen van direct contact, zoals het gezamenlijk gebruik van gereedschappen op de veehouderij e.d. zouden als criterium moeten gelden voor geleidelijke herbevolking van bedrijven.

3.3.4. De definitie van criteria voor het afmaken van varkens op contactbedrijven, inclusief „nabijgelegen bedrijven” was reeds onderdeel van de uitroeiingsstrategie. Niettemin zou de uitroeiingsstrategie in het lokale gebied rondom een bedrijf waar varkenspest is uitgebroken, extra moeten worden versterkt. De uitroeiingsstrategie zou dan ook altijd moeten bestaan uit het slachten van varkens binnen een straal van 1 kilometer van de varkenshouderij waar besmetting is vastgesteld, tenzij er speciale omstandigheden gelden.

3.4. Artikel 11 — toezichtsgebied (binnen een straal van ten minste 10 km)

3.4.1. Het toezichtsgebied kan worden opgeheven indien o.a. bij de varkens op alle bedrijven een klinisch onderzoek en, indien nodig, laboratoriumtests zijn uitgevoerd. Momenteel is bepaald dat serologisch onderzoek van een representatieve groep varkenspesthaarden vereist is voordat het toezichtsgebied kan worden opgeheven. Naar het oordeel van het Comité moet in de toekomst een screening van een representatief aantal haarden verplicht worden gesteld om het risico van ontbrekende besmette varkens zonder duidelijke ziekteverschijnselen tot een minimum te beperken.

3.4.2. Het Comité betuigt zijn instemming met artikelen 8, 9 en 10 met betrekking tot epizoötiologisch onderzoek, beschermingsgebieden en toezichtsgebieden.

3.5. Artikel 19 en bijlage VI — vaccinatie

3.5.1. In punt 2 wordt verwezen naar bijlage VI, waarin de belangrijkste criteria zijn beschreven op grond waarvan al dan niet wordt besloten tot noodvaccinatie op varkensbedrijven. Het is niet duidelijk of aan één of meerdere van deze criteria moet worden voldaan. Voorts zou duidelijk moeten worden gesteld dat „stamping out” altijd de voorkeur heeft boven vaccinatie, dat noodvaccinatie dient te worden voorkomen en dat eerst andere mogelijke maatregelen, zoals het afmaken van varkens op contactbedrijven, een totaal vervoersverbod van levende dieren (behalve in minimale gebieden e.d.) moeten worden genomen alvorens tot vaccinatie over te gaan.

3.5.2. Noodvaccinatie dient eerst te worden besproken door het Permanent Veterinair Comité (cf. artikel 26).

3.5.3. In punt 9 worden voorwaarden uiteengezet voor het gebruik van een merkervaccin. Dit vaccin kan alleen worden ingezet als het is goedgekeurd, internationaal wordt aanvaard en gebruiksvoorwaarden zijn vastgesteld. Dit is van levensbelang voor de Europese export: het gebruik van een merkevaccin in een bepaalde regio mag export uit andere EU-regio's niet in gevaar brengen.

4. Conclusies

4.1. Landbouwers die financiële verliezen hebben geleden door maatregelen ter bestrijding van varkenspest, moet een eerlijke en redelijke schadevergoeding worden geboden; dat is een wezenlijk onderdeel van een beleid om de ziekte een halt toe te roepen.

4.2. Een adequate tenuitvoerlegging van Richtlijn 92/102/EEG inzake de identificatie van varkens is noodzakelijk

om ervoor te zorgen dat alle betrokken overheden volledig geïnformeerd zijn over de locatie van varkenshouderijen en de varkensdichtheid.

4.3. Het Comité staat achter de voorstellen voor een mogelijke invoering van een merkervaccin tegen varkenspest onder zeer duidelijk afgebakende voorwaarden.

4.4. Het Comité is van mening dat de gevolgen voor de handel eerst moeten worden opgehelderd.

4.5. Het Comité wijst erop dat er tot nu toe nog geen enkel merkervaccin is goedgekeurd en dat er nog geen discriminatoire tests voorhanden zijn. Niettemin zou deze regelgeving als richtsnoer moeten dienen voor potentiële vaccinproducenten.

4.6. Het Permanent Veterinair Comité moet worden geraadpleegd alvorens gebruik wordt gemaakt van vaccins.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van de Raad houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 1258/1999 betreffende de financiering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en van verscheidene andere verordeningen betreffende het gemeenschappelijk landbouwbeleid”

(2001/C 123/17)

De Raad heeft op 12 september 2000 besloten, overeenkomstig artikel 37 van het EG-Verdrag, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De met de voorbereiding van de werkzaamheden belaste afdeling „Landbouw, plattelandsontwikkeling, milieu” heeft haar advies op 20 december 2000 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Strasser.

Het Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 74 stemmen vóór en één stem tegen, bij 6 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De Commissie heeft op 26 juli jl. een voorstel gepresenteerd om het Financieel Reglement van de EU verstrekkend aan te passen. Doel is hoofdzakelijk een vereenvoudiging en herstructurering van het bestaande Financieel Reglement, dat meer dan 20 jaar geleden werd opgesteld.

1.2. De versie van 1977 is in totaal 14 maal op een aantal punten aangepast in verband met institutionele veranderingen (Verdrag van Maastricht en Verdrag van Amsterdam, uitgaven ten gunste van de EVA-landen in het kader van de EER) en met het oog op een strikter begrotingsbeheer.

1.3. De Commissie wil de beginselen en belangrijkste voorschriften voor het begrotings- en financieel beheer in

één rechtsinstrument onderbrengen en nadere bepalingen en technische aspecten regelen via uitvoeringsverordeningen.

1.4. Omwille van de noodzakelijke transparantie in de boeking van uitgaven en ontvangsten⁽¹⁾ wordt in het ontwerp tot herziening van het Financieel Reglement voorgesteld de „negatieve uitgaven” in de landbouwbegroting als „toegewezen ontvangsten” aan te merken en navenant in de boeken te verantwoorden.

1.5. Het begrip „negatieve uitgaven” heeft betrekking op terugvorderingen van reeds gedane betalingen en op ontvangsten die bij het opstellen van de begroting nog niet als zodanig konden worden verantwoord. De „negatieve uitgaven” worden vastgesteld volgens een ingewikkeld begrotingsmechanisme en onderverdeeld in vijf categorieën:

- teruggevorderde bedragen i.v.m. fraude of onregelmatigheden;
- correcties op voorschotten op basis van artikel 13 van het Interinstitutioneel akkoord betreffende de begrotingsdiscipline;
- „winsten” die kunnen ontstaan bij verkoop in het kader van openbare opslag;
- extra heffing op te hoge productie van melk;
- financiële gevolgen van de beschikkingen inzake de goedkeuring van de rekeningen.

1.6. Om de „negatieve uitgaven” van het EOGFL, afdeling-Garantie, te kunnen verantwoorden als „toegewezen ontvangsten”, dient overeenkomstig het Commissievoorstel in de verordeningen met betrekking tot

(1) De Europese Rekenkamer heeft als kritiek geuit dat het vrijwel onmogelijk is om de „negatieve uitgaven” in de rekeningen terug te vinden (zie o.a. het jaarverslag over het begrotingsjaar 1998, pt. 2.39; PB C 349 van 3.12.1999).

- de financiering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid⁽²⁾;
- de inning van een extra heffing in de melksector⁽³⁾;
- de financiering van interventie maatregelen in de vorm van openbare opslag⁽⁴⁾;
- de toewijzing van in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid gestelde en verbeurde waarborgen, borgsommen en garanties⁽⁵⁾;
- te worden geregeld welke terugvorderingen, ontvangen of ingehouden bedragen in het kader van het GLB als „toegewezen ontvangsten” te beschouwen zijn.

2. Opmerkingen

2.1. Het Comité vindt dat het Commissievoorstel voor een gescheiden budgettering en verantwoording van „toegewezen ontvangsten” tegemoetkomt aan de voor de begroting nagestreefde transparantie en met name zorgt voor een beter overzicht van de verschillende geldstromen in de landbouwbegroting.

2.2. Het Comité ondersteunt derhalve het voorstel om „negatieve uitgaven” te vervangen door „toegewezen ontvangsten”. Dit brengt de nodige duidelijkheid in de begroting, iets waarop de Europese Rekenkamer meermaals heeft aangedrongen. Bovendien wordt hierdoor duidelijk gesteld dat de voorheen als „negatieve uitgaven” en nu als „toegewezen ontvangsten” te verantwoorden bedragen voor doeleinden in het kader van de afdeling Garantie van het EOGFL gebruikt kunnen worden. Tevens acht het Comité het een belangrijk aspect dat de voorgestelde wijziging geen consequenties heeft voor de EU-begroting.

2.3. Het Comité dringt er bij de Commissie op aan om inzake de uitvoeringsbepalingen ervoor zorg te dragen dat de lidstaten de desbetreffende instructies in acht nemen bij het verstrekken van de gevraagde gegevens.

(2) Verordening (EG) nr. 1258/99, PB L 160 van 26.6.1999.

(3) Verordening (EEG) nr. 3950/92, PB L 405 van 31.12.1992.

(4) Verordening (EEG) nr. 3492/90, PB L 337 van 4.12.1990.

(5) Verordening (EEG) nr. 352/78, PB L 50 van 22.2.1978.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHES

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van de Raad houdende zesde wijziging van Verordening (EG) nr. 850/98 voor de instandhouding van de visbestanden via technische maatregelen voor de bescherming van jonge exemplaren van mariene organismen”

(2001/C 123/18)

De Raad heeft op 26 september 2000 besloten, overeenkomstig artikel 37 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling „Landbouw, plattelandsontwikkeling en milieu”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 20 december 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Chagas.

Het Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 25 januari) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Bij Verordening (EG) nr. 850/98 zijn de technische maatregelen vastgesteld voor de bescherming van jonge exemplaren van mariene organismen.

1.2. Met dit voorstel voor een verordening wordt beoogd een aantal van de vastgestelde voorschriften te verduidelijken en verbeteren, waarmee Verordening (EG) nr. 850/98 voor de zesde maal wordt gewijzigd.

1.3. De voorstellen van de Commissie hebben betrekking op:

- a) de berekening van het percentage ten opzichte van het levend gewicht van de na sortering of bij aanvoer aan boord gehouden hoeveelheid mariene organismen, voor zover die gevangen zijn met netten met een maaswijdte van minder dan 16 mm;
- b) het aanbrengen van een paneel met vierkante mazen in sleepnetten met een maaswijdte tussen 70 en 79 mm en het aanbrengen van een sorteerrooster in sleepnetten met een maaswijdte tussen 32 en 54 mm;
- c) de visserij met dreggen;
- d) de aanvoer van delen van krabben of beschadigde krabben;
- e) de inachtneming van de specifieke minimummaat van krabben per gebied;
- f) de mededeling aan de bevoegde controleautoriteiten van de voorgeschreven informatie betreffende visserijactiviteit in een voor de bescherming van makreel afgebakend gebied;
- g) de vaststelling van gebieden en periodes waarin ter bescherming van heel bepaalde vismethoden niet mogen worden gebruikt;
- h) de maaswijdte van staand vistuig dat wordt gebruikt voor de visserij van verschillende soorten in de Noordzee en aangrenzende gebieden;

- i) het gebruik van combinaties van netten met maaswijdten van 16 tot 31 mm en groter dan of gelijk aan 100 mm of met maaswijdten van 80 tot 99 mm en groter dan of gelijk aan 100 mm in gebieden 1 en 2, met uitzondering van het Skagerrak en het Kattegat;
- j) minimummaten van langoesten, schol, strandschelpen en een soort horsmakreel;
- k) het meten van langoesten.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Economisch en Sociaal Comité stemt in met het onderhavige voorstel, mits de volgende suggesties in overweging worden genomen.

2.2. Het Comité wijst erop dat de technische maatregelen zoveel mogelijk moeten worden omgezet in een goed compromis tussen het beoogde doel en de visserijactiviteit, willen zij uitvoerbaar en doeltreffend zijn.

2.3. Het Comité beklemtoont voorts dat de technische instandhoudingsmaatregelen het resultaat moeten zijn van wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen en van een dialoog met de vissers.

2.4. De voorgestelde nieuwe tekst van artikel 18, lid 4, zal problemen opleveren voor de vangst van deze soort, de krab, omdat krabben nu slechts nog in hun geheel aan boord gehouden en aangevoerd mogen worden.

2.5. Aangezien in de Verordening t.a.v. krabben niet wordt omschreven wat wordt verstaan onder „in hun geheel”, is deze maatregel in de praktijk onuitvoerbaar. Men kan zich immers afvragen of een krab waaraan een schaarje ontbreekt, nog wel een hele krab is.

2.6. Het Comité heeft er dan ook zijn twijfels bij of de hier voorgestelde bepalingen voor de vissers in de praktijk wel uitvoerbaar zijn. Hetzelfde geldt voor de controle op deze regeling. Dergelijke voorstellen zijn niet bevorderlijk voor het vertrouwen van de sector in de beheersmaatregelen van het gemeenschappelijk visserijbeleid.

2.7. Deze kwestie moet worden gezien tegen de achtergrond van verschillende gewoonten en de culturele diversiteit in de Europese Unie. Er wordt dan ook op verschillende manieren aangekeken tegen de markt voor en de consumptie van dit product.

2.8. Deze kwestie kan worden opgelost door het subsidiariteitsbeginsel toe te passen, waarbij elke lidstaat al naar gelang van de plaatselijke praktijken en gewoonten naar een oplossing zoekt.

2.9. Het Comité wijst er nogmaals op dat technische maatregelen eenvoudig, uitvoerbaar en gemakkelijk controleerbaar moeten zijn, willen zij hun beoogde doel bereiken en effect sorteren.

2.9.1. Er moeten slechts wijzigingen in de basisverordening worden aangebracht indien deze werkelijk zijn gerechtvaardigd, aangezien zij de visvangst complexer maken en zowel de sector als consument op extra kosten jagen.

2.10. Geconstateerd wordt dat met alle aanpassingen, toelichtingen en correcties die middels dit voorstel in Verordening (EG) nr. 850/98 worden aangebracht, het totale aantal wijzigingen op meer dan veertig is gekomen.

2.11. Het Comité stelt daarom voor bij de volgende wijziging tot codificatie over te gaan.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. De onder 4 voorgestelde wijziging dient te worden geschrapt.

3.2. Het voorstel in punt 6 moet als bijlage worden toegevoegd, waarin de bevoegde controleautoriteiten in de lidstaten worden opgesomd.

3.3. Bijlage I blijkt een fout te bevatten. De maaswijdte 90-99 mm is niet uitsluitend van toepassing op de ICES-sectoren VIId en IIIa en op de Noordzee, zoals aangegeven, maar ook op de ICES-sector VIIe.

Brussel, 25 januari 2001.

De voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 96/53/EG van de Raad houdende vaststelling, voor bepaalde aan het verkeer binnen de Gemeenschap deelnemende wegvoertuigen, van de in het nationale en het internationale verkeer maximaal toegestane afmetingen, en van de in het internationale verkeer maximaal toegestane gewichten”

(2001/C 123/19)

Op 8 mei 2000 heeft de Raad besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig artikel 71 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap te raadplegen over de voornoemde richtlijn.

De afdeling „Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 7 december 2000 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Kielman.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 50 stemmen vóór en 2 stemmen tegen, bij 2 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Op 28 september 1995 besprak de Raad van Ministers een voorstel van de Commissie voor een Richtlijn van de Raad houdende vaststelling van maximaal toegestane afmetingen en gewichten voor aan het verkeer binnen de Gemeenschap deelnemende wegvoertuigen van meer dan 3,5 ton.

1.2. Dit voorstel bevatte onder meer de vaststelling van een geharmoniseerde maximale lengte van 12 meter voor alle motorvoertuigen in de Europese Unie.

1.3. Verschillende staten wilden echter een niet-gelede bus met een lengte van maximaal 15 meter. Derhalve kon noch voor een maximum van 12 meter voor alle niet-gelede voertuigen, noch voor een maximum van 15 meter voor niet-gelede bussen een meerderheid worden gevonden.

1.4. Delen van het voorstel van de Commissie werden goedgekeurd als Richtlijn 96/53/EG, maar voor de afmetingen van de bussen werden geen maxima vastgesteld.

1.5. Voor het internationale verkeer in de gehele EU is slechts gewaarborgd dat dit kan plaatsvinden met niet-gelede bussen van maximaal 12 meter en voor de zogenaamde gelede bussen met een lengte van maximaal 18 meter.

1.6. Voor het nationale verkeer bleven aldus verschillende maxima gelden. Reden waarom de Raad van mening was dat verder moest worden nagedacht over harmonisatie in de gehele Unie van een maximum lengte van meer dan 12 meter voor bussen en touringcars.

1.7. Op verzoek van de Raad stelde de Commissie daarom een verslag op over het gebruik van autobussen en touringcars met een maximale lengte van 15 meter, waarin alle aspecten die samenhangen met het gebruik van niet-gelede autobussen en touringcars van meer dan 12 meter werden bekeken.

1.8. Op basis van dit verslag heeft de Raad van Ministers op zijn vergadering van 29 maart 1999 de Commissie verzocht een voorstel te doen tot wijziging van Richtlijn 96/53/EG met het oog op een harmonisatie van de maximaal toegestane afmetingen voor niet-gelede autobussen en touringcars in het nationale en internationale vervoer.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Omdat Richtlijn 96/53/EG voor bussen slechts de lengte van de voertuigen voor het internationale verkeer harmoniseert, is het gevolg dat voor het nationale busvervoer slechts nationale regelgeving bestaat die zich onafhankelijk van elkaar verschillend heeft ontwikkeld. Dit impliceert dat het vrije verkeer van bussen met een lengte van meer dan 12 meter in de Gemeenschap niet is gewaarborgd, hoewel dergelijke bussen in diverse staten veelvuldig worden gebruikt.

2.2. Met betrekking tot de veiligheid van de passagiers dient te worden opgemerkt dat er geen aanwijzingen zijn dat niet-gelede bussen met een lengte van maximaal 15 meter minder veilig zouden zijn dan soortgelijke bussen van 12 meter lengte.

De Commissie stelt zelfs dat in bepaalde omstandigheden niet-gelede 15 meter lange bussen zelfs veiliger zijn dan 18 meter lange gelede bussen.

2.3. De Richtlijnen 96/53/EG en 97/27/EG betreffende afmetingen en gewichten, schrijven voor welke draaicirkels, welke buiten- en binnenstraal de voertuigen moeten kunnen beschrijven. Op basis daarvan kwam de Commissie tot de conclusie dat het ongerechtvaardigd zou zijn voor niet-gelede bussen van meer dan 12 meter lengte strengere voorschriften in te voeren.

Wel is de uitzwaai van niet-gelede bussen met een lengte van 15 meter groter dan die met een lengte van 12 meter en gelede bussen van 18 meter als ze een bocht moeten nemen. Enige voorzieningen bij de opstapplaatsen zijn bij gebruik noodzakelijk.

2.4. De Commissie stelt voor bussen die langer dan 12 meter zijn, gelet op het hogere maximum totaalgewicht, uit te rusten met 3 of meer assen. De lengte van bussen met twee assen zou dan effectief beperkt worden tot 12 meter.

2.5. De Commissie stelt tevens voor: een maximum lengte van niet-gelede bussen van 15 meter inclusief skibox voor het nationale en internationale verkeer.

2.6. Voor bussen met aanhangwagens is de huidige regelgeving onduidelijk.

Het Commissievoorstel beoogt deze onduidelijkheid weg te nemen door een maximumlengte op te nemen van 18,75 meter voor combinaties van bussen met aanhangwagens. Deze lengte komt overeen met de maximale lengte van combinaties van vrachtwagens met aanhangwagens die in de gehele Unie is toegestaan.

2.7. Het Comité wijst erop dat het reeds op 27 januari 1999 een advies⁽¹⁾ heeft uitgebracht over het „Verslag van de Commissie over het gebruik van autobussen en touringcars met een lengte van maximaal 15 meter”.

2.8. In zijn advies opteert het Comité voor het toestaan van een maximum lengte van niet-gelede voertuigen in de gehele Unie van 15 meter zonder dat er aanvullende eisen worden gesteld, zodat alle voertuigen met een lengte van 12,75 meter, 13,5 meter en 13,75 meter en met elk willekeurig aantal assen zijn toegestaan.

2.9. Het Comité kan zich vinden in het voorstel van de Commissie een overgangperiode tot en met 31 december 2009 in te stellen voor voertuigen die in het nationale verkeer worden gebruikt en niet voldoen aan de criteria, genoemd in het voorstel van de Richtlijn. Na 31 december 2009 zullen deze voertuigen niet meer mogen rijden.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Het Comité is, mede gezien zijn advies van 27 januari 1999, van mening dat het voorstel van de Commissie om

voertuigen van langer dan 12 meter te verplichten om 3 assen te hebben, dient te worden afgewezen. De argumentatie van de Commissie is dat deze eis is opgenomen om te bewerkstelligen dat de fabrikanten zich bij de voertuigontwerpen aan de gewichtslimieten houden en dat de voertuigen de bestaande wegen niet beschadigen.

3.2. Gewichtslimieten en aslasten van voertuigen voor het internationale verkeer zijn echter reeds communautair vastgesteld. Voor het nationale verkeer zijn afwijkingen in de gewichten toegestaan. De Commissie acht, onder verwijzing naar een goede werking van de cabotagemarkt, harmonisatie d.m.v. het verplicht stellen van een derde as voor voertuigen die langer zijn dan 12 meter, noodzakelijk.

3.3. Het Comité is van mening dat dit onderdeel van het Commissievoorstel overbodig is. Immers, landen die nationaal voertuigen toestaan die qua gewicht hoger zijn dan communautair overeengekomen, zullen zelf het nadeel ondervinden omdat cabotagevervoer in andere landen niet mogelijk zal zijn, terwijl landen die voertuigen toestaan die qua gewicht hetzelfde of lager zijn dan communautair overeengekomen wel cabotagevervoer in andere landen zullen verrichten. Dit probleem zal zich derhalve vanzelf oplossen.

3.4. Het Comité is van mening dat de visie van de Commissie dat alle bussen, ongeacht hun lengte, moeten voldoen aan het in Richtlijn 97/27/EG vastgestelde maximum voor de uitzwaai, wil de typegoedkeuring worden verleend, zich niet verdraagt met haar voorstel 15 meter-bussen toe te laten tot de binnenlandse markt.

3.5. Het is immers gebleken dat 15 meter-bussen niet kunnen voldoen aan de eisen t.a.v. de uitzwaai van bussen zoals vermeld in Richtlijn 97/27/EG. Slechts bussen met een maximumlengte van 14 meter 60 cm met inbegrip van de skibox voldoen eraan. Dit betekent dat alle momenteel in gebruik zijnde 15 meter-bussen van de markt zullen moeten verdwijnen. Het Comité pleit ervoor de Richtlijn 97/27/EG zodanig te amenderen t.a.v. de uitzwaai-eisen dat de 15 meter-bus kan blijven bestaan.

3.6. Tenslotte kan het Comité instemmen met de constatering van de Commissie dat door de vergroting van de maximumlengte van bussen in sommige lidstaten er minder bussen nodig zullen zijn om hetzelfde aantal passagiers te vervoeren, zodat de hiermee gepaard gaande vermindering van het aantal ritten zowel uit het oogpunt van het milieu als uit economisch oogpunt een goede zaak is.

⁽¹⁾ COM(1997) 499 def. - Advies van het ESC van 27 januari 1999, PB C 101 van 12.4.1999, blz. 22.

4. **Samenvatting en conclusies**

4.1. Het Comité is van mening dat het voorstel van de Commissie om te komen tot een geharmoniseerde lengte van niet-gelede bussen in zowel het nationale als internationale verkeer op zich een goed voorstel is.

4.2. Zo kan het Comité instemmen met de volgende aspecten:

- Uitbreiding van de werkingssfeer van Richtlijn 96/53/EG tot het binnenlandse passagiersvervoer.
- Vaststelling van de maximumlengte van niet-gelede bussen en touringcars van 15 meter met inbegrip van de skibox.
- Vaststelling van de maximum lengte van bussen met aanhangwagens op 18,75 meter.
- Vastlegging van een overgangstermijn van 9 jaar.

Brussel, 24 januari 2001.

4.3. Het Comité is van mening dat de volgende onderdelen van het Commissievoorstel zouden moeten worden aangepast:

- de verplichting van bussen langer dan 12 meter te voorzien van 3 assen. Rekening houdende met de internationaal overeengekomen gewichten zoals vastgesteld in Richtlijn 96/53 EG is deze verplichting onnodig. Indien de werkingssfeer van de Richtlijn zou worden uitgebreid tot het nationaal vervoer kunnen constructeurs/fabrikanten zelf — binnen de wettelijke eisen blijvend — bepalen of ze 2 of 3 assen willen monteren.
- de verplichting van 15 meter bussen om te voldoen aan de vereisten van de maximale uitzwaai zoals neergelegd in Richtlijn 97/27/EG. Het Comité is van oordeel dat, als de Commissie van mening is dat harmonisatie in de EU dient plaats te vinden van de 15 meter-bus, de Richtlijn 97/27/EG dan ook zou moeten worden geamendeerd t.a.v. de nationale uitzwaaivereisten, zodat de 15 meter-bus kan blijven bestaan.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Ontwerp voor een verordening (EURATOM, EGKS, EG) van de Commissie tot wijziging van Verordening (EG) nr. 3418/93 van de Commissie van 9 december 1993 houdende uitvoeringsvoorschriften betreffende een aantal bepalingen van het Financieel Reglement van 21 december 1977”

(2001/C 123/20)

De Raad heeft op 20 november 2000 besloten, overeenkomstig artikel 262 van het EG-Verdrag, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde ontwerp.

Het Comité heeft vervolgens besloten om de heer Donovan als algemeen rapporteur voor dit advies aan te wijzen.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 378e zitting van 24 en 25 januari 2001 (vergadering van 24 januari 2001) het volgende advies uitgebracht, dat met 67 stemmen vóór, bij 1 stem tegen werd goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Het Financieel Reglement van toepassing op de algemene begroting der Europese Gemeenschappen werd krachtens de integratieverdragen bij een Raadsverordening (EURATOM, EGKS en EG) (21 december 1977) vastgesteld.

1.2. Sindsdien is het Reglement verscheidene malen gewijzigd; verder nopen een aantal ontwikkelingen tot een algemene herziening, actualisering en consolidering van de tekst om deze aan moderne goede praktijken aan te passen. Verwacht wordt dat de desbetreffende werkzaamheden in 2002 zullen worden afgerond, en onderhavig initiatief is in dit verband hoogst welkom.

1.3. De Commissie is ermee belast, een aantal bepalingen van het Financieel Reglement via „uitvoeringsvoorschriften” toe te passen. De momenteel van kracht zijnde voorschriften zijn neergelegd in Commissieverordening (EG) nr. 3418/93 van 9 december 1993 en traden op 1 januari 1994 in werking.

1.4. Omdat het Financieel Reglement in 2002 in een nieuwe, geconsolideerde vorm zal worden gegoten, moeten uiteraard ook de uitvoeringsvoorschriften van Commissieverordening (EG) nr. 3418/93 worden bijgesteld. De desbetreffende wijzigingen dienen echter reeds nu te worden doorgevoerd en zijn dan ook in onderhavig voorstel opgenomen. Deze veranderingen vloeien voornamelijk voort uit de Raadsverordeningen (EG) nrs. 2548/98, 2779/98 en 2673/99.

2. Essentie van de wijzigingen

De hoofdlijnen van en de motieven voor de wijzigingen van de uitvoeringsvoorschriften worden behandeld in het voorwoord (paragraaf 3, punten 1 t/m 13) van het Commissievoorstel.

3. Analyse

Voorts bevat afdeling B van het document [de paragrafen 1, 2 (punten 1 t/m 9), 3 en 4 (punten 10 t/m 13)] een analyse van de wijzigingen.

4. Bijzondere opmerkingen

Het Comité stelt de volgende wijzigingen voor:

4.1. in artikel 1, lid 1, onder a), de passage „de behoefte waarin moet worden voorzien” te wijzigen in „de behoefte waarin op korte of lange termijn moet worden voorzien”;

4.2. in artikel 1 bis, lid 3, derde en vierde regel, de passage „door gebruik te maken van alle informatiebronnen die zij betrouwbaar acht” te wijzigen in „door gebruik te maken van door de Europese Centrale Bank verstrekte informatie”;

4.3. in artikel 104, lid 2, eerste regel, na de passage „in een daartoe aangewezen commissie” de zinsnede „, waarin een jurist zitting heeft,” toe te voegen;

in de derde alinea van dit lid de passage „kan als waarnemer bij de opening aanwezig zijn” te wijzigen in „is als waarnemer bij de opening aanwezig”;

de eerste zin van de tweede alinea van lid 4 te schrappen en in de tweede zin de passage „kan gelijk zijn” te vervangen door „is gelijk”;

in de vierde alinea van dit lid, na de passage „door alle leden van dit Comité” de zinsnede „en zal voor eventuele raadpleging worden bewaard” toe te voegen;

4.4. aan de opsomming van artikel 135, lid 3, de volgende vier klassen toe te voegen:

- aangegane en in de rekeningen opgenomen maar nog niet nagekomen verplichtingen;
- wachtrekeningen;

- voorzieningen voor proceskosten; en
- pensioenaanspraken.

5. Algemene opmerkingen

5.1. Het herhaaldelijk gewijzigde Financieel Reglement en de Commissieverordeningen houdende uitvoeringsvoorschriften aangaande een aantal bepalingen van het Reglement vormen een hoogst technische en omslachtige materie. Deze teksten zijn opgesteld om het financieel beheer van de Europese Gemeenschappen transparanter te maken, maar zijn zelf in veel opzichten ontoegankelijk.

5.2. Weliswaar kon er uiteindelijk voorlopige overeenstemming worden bereikt over het statuut van de Europese vennootschap, maar de harmonisatie van de financiële verslagleggingsprocedures staat in wezen nog altijd in de kinderschoenen.

Er blijven dus verschillen tussen de lidstaten bestaan op het gebied van stelsels voor financiële controle en beheer. Daartoe behoren uiteenlopende beroepsaanduidingen en taken van de personen die op dit gebied werkzaam zijn, hetgeen soms aanleiding tot verwarring geeft.

5.3. Ten slotte lijken onderhavige voorstellen met name onduidelijk wat de bevoegdheden betreft van de financieel controleur en die op het gebied van interne controle.

6. Conclusie

6.1. Het Comité kan zich over de hele linie vinden in de voorgestelde noodzakelijke maar voorlopige wijzigingen van Commissieverordening (EG) nr. 3418/93. Het denkt echter wel dat de tekst door aanbrenging van de in paragraaf 4 van dit advies voorgestelde detailwijzigingen zal worden verbeterd.

6.2. Het voor 2002 geplande nieuwe Financieel Reglement is van het grootste belang voor actualisering, modernisering, consolidering, vereenvoudiging en verhoging van de transparantie van de financiële-controlestelsels van de Europese Gemeenschappen.

Brussel, 24 januari 2001.

De voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. FRERICHS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 76/207/EEG betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen, en ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden”

(2001/C 123/21)

De Commissie heeft op 25 juli 2000 besloten, overeenkomstig de bepalingen van art. 262 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Werkgelegenheid, sociale zaken, burgerschap”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 5 december 2000 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw Wahrolin.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 378e zitting (vergadering van 25 januari 2001) het volgende advies uitgebracht dat met 68 stemmen vóór en 11 stemmen tegen, bij 6 onthoudingen, werd goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Met haar voorstel tot wijziging van Richtlijn 76/207/EEG⁽¹⁾ wil de Commissie het streven naar een gelijke participatie van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt kracht bijzetten en de toegang van vrouwen tot het arbeidsproces verder vergemakkelijken.

1.2. De rechtsgrondslag van het Commissievoorstel is artikel 141(3) van het EG-Verdrag, op grond waarvan de EU maatregelen kan nemen om ervoor te zorgen dat vrouwen en mannen in het arbeidsproces gelijk behandeld worden, en artikel 141(4), op grond waarvan de lidstaten maatregelen dienen te nemen om de toepassing van dit beginsel te garanderen. De Commissie definieert een aantal begrippen, verbetert de bescherming van werknemers die een klacht indienen, verduidelijkt in welke gevallen van bepaalde beginselen mag worden afgeweken, verruimt de mogelijkheden van de lidstaten om via zogenoemde positieve actie een gelijke behandeling te bevorderen, en garandeert dat zwangere vrouwen en moeders recht hebben op speciale bescherming.

1.3. In de voorgestelde richtlijn legt de Commissie concreet vast welke maatregelen de lidstaten dienen te nemen en houdt zij rekening met de rechtspraak van het Hof van de afgelopen 25 jaar.

1.4. Voor het eerst omschrijft de Commissie seksuele intimidatie duidelijk als seksediscriminatie op het werk. De Commissie gaat hierbij uit van de definities in voorstellen voor richtlijnen met artikel 13 als rechtsgrondslag, die betrekking hebben op intimidatie als discriminatie om andere redenen

dan het geslacht van de slachtoffers. Verder krijgen werknemers die wegens discriminatie een klacht hebben ingediend ook na beëindiging van de arbeidsrelatie recht op bescherming en wordt een aantal minimumeisen geformuleerd voor onafhankelijke organen op nationaal niveau die voor meer gelijke behandeling moeten zorgen. De Commissie schept duidelijkheid over de gevallen waarin de lidstaten mogen afwijken van het beginsel van gelijke toegang tot werk, al dienen zij wel te onderbouwen waarom een bepaalde functie door één van beide geslachten niet mag worden uitgeoefend. Verder wijst de Commissie erop dat zwangere vrouwen en moeders recht hebben op speciale bescherming, zoals het recht om na het moederschapsverlof terug te keren in hun oude functie. Ten slotte wordt verwezen naar artikel 141 (4) van het EG-Verdrag, waarin staat dat een lidstaat ondanks het beginsel van gelijke behandeling het recht heeft om via positieve actie de gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen in het arbeidsproces te garanderen.

1.5. De Commissie wijst er bovendien op dat wat de naleving van het beginsel van gelijke behandeling betreft voor de sociale partners een belangrijke rol is weggelegd.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het ESC is het in grote lijnen eens met het voorstel van de Commissie. Het is met name van belang dat uit de definitie van seksuele intimidatie blijkt dat het hierbij om seksediscriminatie op de werkplek gaat én dat deze definitie nu voor het eerst in een richtlijn wordt opgenomen. Het is dan ook altijd aan de werkgever om seksuele intimidatie op de werkplek te voorkomen. Uit het oogpunt van rechtszekerheid moet echter voor ogen worden gehouden dat de werkgever pas in actie kan komen als hij van een bepaald geval op de hoogte is. Seksuele intimidatie is een groot probleem dat erg gevoelig ligt. Het kan daarom niet langer worden veronachtzaamd, maar moet in EU-verband worden aangepakt. Verder is het een goede zaak dat in de voorgestelde richtlijn rekening wordt gehouden met de rechtspraak van het Hof van Justitie; dit komt de rechtszekerheid ten goede.

(1) Richtlijn 76/207/EEG van de Raad van 9.2.1976 betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen en ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden (PB L 39 van 14.2.1976, blz. 40).

2.2. Het ESC staat achter de hoofdlijnen van het voorstel, waarmee de Commissie aanknoopt bij al geruime tijd geleden begonnen werkzaamheden, ontwikkelingen in de samenleving en ontwikkelingen op wetgevingsgebied in de EU en in de lidstaten. Het ESC is het met de Commissie eens dat de toepassing van een EU-rechtsinstrument in overeenstemming is met het subsidiariteitsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel.

2.3. De Commissie zou daarnaast een voorstel moeten publiceren met als rechtsgrondslag art. 13 van het EG-Verdrag, dat ook op andere gebieden van toepassing is.

2.4. Bij de voorbereiding van haar voorstel heeft de Commissie helaas geen gebruik gemaakt van de in het sociale hoofdstuk van het EG-Verdrag opgenomen mogelijkheid om op Europees niveau te overleggen met de sociale partners.

2.5. Hieronder geeft het Comité zijn mening over de artikelen van het Commissievoorstel.

3. Bijzondere opmerkingen

Artikel 1

Artikel 1 bevat alle voorgestelde wijzigingen op Richtlijn 76/207/EEG.

3.1. Eerste wijziging, nieuw lid in artikel 1

Hiermee wordt de Richtlijn terecht in overeenstemming gebracht met artikel 3 van het EG-Verdrag.

3.2. Tweede wijziging, nieuw artikel 1 bis

Het Comité is het eens met de Commissie om seksuele intimidatie te beschouwen als seksediscriminatie. De afgelopen jaren hebben de EU-instellingen een hele reeks initiatieven genomen om seksuele intimidatie op het werk te voorkomen en te bestrijden. Werknemers en bedrijven zullen baat hebben bij de bestrijding van dit — veel voorkomende — probleem. In Europees verband hebben de sociale partners unaniem benadrukt dat de integriteit en waardigheid van werknemers beschermd dienen te worden, maar zij verschillen van mening over de vraag welk EU-instrument in dit verband moet worden toegepast. De EU is al sinds lang van mening dat seksuele intimidatie indruist tegen het beginsel van gelijke behandeling

en afbreuk doet aan de waardigheid van vrouwen en mannen op het werk. Het is daarom een goede zaak dat seksuele intimidatie nu voor het eerst in een richtlijn als seksediscriminatie op de werkplek wordt omschreven.

De definitie van de Commissie stoelt op de gedragscode⁽¹⁾ die zij heeft opgesteld en stemt overeen met de definities op grond van artikel 13 betreffende intimidatie om andere redenen dan geslacht. Het Comité is het grotendeels eens met de voorgestelde definitie, maar zou wel graag zien dat „storende werkomgeving” wordt vervangen door „vernederende werkomgeving”, zodat de nieuwe tekst volledig aansluit bij de EU-gedragscode.

Helaas gaat de Commissie in het voorstel niet in op de verantwoordelijkheid van de werkgever om voor een werkklimaat zonder seksuele intimidatie te zorgen. Krachtens de in 1991 opgestelde gedragscode moet ter voorkoming van seksuele intimidatie op de werkvloer een actief beleid worden gevoerd. Het ESC stelt daarom voor art. 1a als volgt uit te breiden:

„Het is de verantwoordelijkheid van de werkgever om voor een werkklimaat zonder seksuele intimidatie te zorgen.”

3.3. Derde wijziging, invoering van een nieuwe alinea in lid 1 van artikel 2

Het is een goede zaak dat de Commissie een definitie van het begrip „indirecte discriminatie” wil invoeren. Deze zou echter wel in overeenstemming moeten worden gebracht met de inhoud van de Richtlijn betreffende racisme en van andere Richtlijnen die artikel 13 i van het EG-Verdrag als rechtsgrondslag hebben.

3.4. Vierde wijziging, nieuwe tekst ter vervanging van artikel 2, lid 2

Het ESC juicht het toe dat slechts in een beperkt aantal gevallen waarbij „wezenlijke beroepskwalificaties” in het geding zijn, van de anti-discriminatieregels mag worden afgeweken. Deze uitzonderingen moeten regelmatig door de lidstaten en onafhankelijke organen worden geëvalueerd om te kunnen besluiten of ze al dan niet gehandhaafd moeten worden.

Omwille van de duidelijkheid zou de Commissie echter ook moeten ingaan op het onderwerp positieve actie, ongeacht of deze kwestie al langs andere weg wordt geregeld.

⁽¹⁾ De bestrijding van seksuele intimidatie op het werk — Een richtsnoer voor een gedragscode van de Europese Commissie.

3.5. Vijfde wijziging, toevoeging van een nieuwe alinea aan artikel 2, lid 3

De Commissie wil er terecht uitdrukkelijk op wijzen dat vrouwen na de bevalling het recht hebben om naar hun oude of naar een gelijkwaardige functie terug te keren, maar de formulering „onder dezelfde arbeidsvoorwaarden” is te rigide. Een betere, meer flexibele formulering zou zijn „zonder verslechterde arbeidsvoorwaarden”. Het arbeidsproces is voortdurend in beweging en de voorgestelde formulering „met dezelfde arbeidsvoorwaarden” laat te weinig ruimte.

Voor de gelijke behandeling van mannen en vrouwen is het van wezenlijk belang dat iedereen recht heeft om zelf een beroepsbezigheid uit te oefenen en in zijn eigen onderhoud te voorzien. Dit inzicht klinkt door in de werkgelegenheidsstrategie van de EU en in de conclusies van de top van Lissabon. Om onze sociale systemen overeind te houden, vooral wat de pensioenvoorzieningen betreft, is het duidelijk van groot belang dat meer vrouwen zich op de arbeidsmarkt begeven. Gelijke behandeling is van cruciale betekenis voor de productiviteit in een vergrijzend Europa. Om het niveau van sociale bescherming te handhaven, is het noodzakelijk dat vrouwen een betaalde baan kunnen krijgen en zo een bijdrage kunnen leveren aan de economische groei. Het recht om terug te keren in een oude baan zonder dat de arbeidsvoorwaarden zijn verslechterd is van belang voor de planning van het gezinsleven (met name het combineren van werk en gezinsleven) en vormt een logische aanvulling op de bepalingen in de „moederschapsrichtlijn” 92/85/EG⁽¹⁾. De Commissie doet er goed aan deze Richtlijn in overeenstemming te brengen met het ILO-verdrag nr. 183 over moederschapsbescherming. Er moet ook in komen te staan dat vrouwen na de bevalling het recht hebben om onder dezelfde arbeidsvoorwaarden naar hun oude of een gelijkwaardige functie terug te keren.

Verder is het een goede zaak dat rekening wordt gehouden met de jurisprudentie van het Hof van Justitie.

3.6. Zesde wijziging, vervanging van lid 4 van artikel 2

Het ESC kan zich vinden in het voorstel van de Commissie, die de lidstaten met het oog op de toepassing van artikel 141 (1) van het EG-Verdrag wil opdragen om ten behoeve van een gelijke behandeling van mannen en vrouwen positieve actie te ondernemen en hierover op gezette tijden verslag uit te brengen. Al eerder⁽²⁾, namelijk toen het eerste rapport over

gelijke behandeling door de Commissie werd gepubliceerd, heeft het ESC voorstellen en aanbevelingen gedaan over de verslaglegging. Als de Commissie op gezette tijden rapporten uitbrengt waarin de positieve acties van de lidstaten vergelijkenderwijs geëvalueerd worden, krijgen de nationale overheden en de bevolking een goed beeld van de situatie in elke lidstaat. Van doorslaggevend belang is de opzet van de rapporten. De Commissie zou in kaart moeten brengen waar de verschillen en de overeenkomsten tussen de lidstaten liggen. Het heeft weinig zin om de ontwikkelingen op EU-niveau te beschrijven als voorbij wordt gegaan aan de toepassing en handhaving van een en ander in de lidstaten, die alles uiteindelijk concreet in praktijk moeten brengen.

3.7. Zevende wijziging, toevoeging van een nieuw punt d aan artikel 3, lid 2

Het ESC stemt in met de voorgestelde toevoeging.

3.8. Achtste wijziging, nieuwe formulering van artikel 6

Met deze nieuwe formulering worden in de Richtlijn twee belangrijke elementen van de rechtspraak van het Hof van Justitie met betrekking tot handhavingsprocedures opgenomen. Dit is een goede zaak; de Commissie vergroot op deze manier de kans dat het individu effectief wordt beschermd en dat het beginsel van gelijke behandeling daadwerkelijk effect sorteert.

Het ESC wijst de Commissie echter op eventuele nationale verjaringsbepalingen, bijvoorbeeld m.b.t. de termijn waarbinnen men na de beëindiging van een arbeidsrelatie een klacht kan indienen. Als deze in overeenstemming zijn met de overige EU-wetgeving mogen zij door de Richtlijn niet buiten werking raken.

3.9. Negende wijziging, nieuw artikel 8 bis

Het ESC staat achter dit nieuwe artikel, waarmee het in artikel 6 behandelde recht op rechtsbescherming wordt versterkt.

De richtsnoeren voor de onafhankelijke organen die door elke lidstaat moeten worden opgericht zijn duidelijk. Tegelijkertijd wordt het terecht aan de lidstaten overgelaten om in overeenstemming met hun rechtstradities en beleidskeuzen de structuur en de werkwijze van deze organen te bepalen.

De tekst van lid 3 van het nieuwe artikel 8 bis zou echter woordelijk overeen moeten komen met de formulering in de richtlijn over gelijke behandeling zonder onderscheid op grond van ras [zie het ESC-advies in kwestie⁽³⁾].

(1) Richtlijn 92/85/EG van de Raad van 19 oktober 1992 inzake de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van werkneemsters tijdens de zwangerschap, na de bevalling en tijdens de lactatie, PB L 348, 28.11.1992.

(2) ESC-advies over het „Jaarverslag van de Commissie: Gelijke kansen voor vrouwen en mannen in de Europese Unie — 1996”, PB C 296, 29.09.1997.

(3) PB C 204, 18.07.2000, blz. 82-90.

3.10. Tiende wijziging, nieuw artikel 8 ter

Het ESC juicht het voorstel van de Commissie toe en wijst met nadruk op de rol van de sociale partners bij de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling.

Elke lidstaat moet in overeenstemming met zijn rechtstradities en beleidskeuzen kunnen handelen. Er dient echter wel vooruitgang te worden geboekt. De lidstaten zouden daarom in hun rapport aan de Commissie met name uiteen dienen te zetten hoe zij er samen met de sociale partners voor proberen te zorgen dat het beginsel van gelijke behandeling wordt toegepast.

3.11. Nieuw artikel 8 quater

Het Comité steunt dit Commissievoorstel.

Brussel, 25 januari 2001.

4. Artikel 2

4.1. Het Comité heeft geen bezwaar tegen het voorstel van de Commissie, maar zou graag zien dat de datum waarop de lidstaten via de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen aan de richtlijn moeten voldoen, wordt afgestemd op de datum waarop de richtlijn wordt goedgekeurd. Dan hebben de lidstaten namelijk op zijn minst een jaar de tijd voor het nemen van nationale maatregelen.

5. Samenvatting

Bestrijding van alle vormen van discriminatie is één van de belangrijkste taken van de EU.

Gezien de demografische ontwikkelingen is het van groot belang dat een zo hoog mogelijk percentage van de beroepsbevolking een baan heeft. Desondanks bestaan er op de arbeidsmarkt nog altijd allerlei vormen van discriminatie.

De gelijke behandeling van mannen en vrouwen kan een stap dichterbij worden gebracht door de thans voorgestelde wijziging van Richtlijn 76/207/EEG betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen t.a.v. de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen, en t.a.v. de arbeidsvoorwaarden.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. FRERICHS

*BIJLAGE***bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité**

Het volgende tijdens de discussie verworpen wijzigingsvoorstel heeft meer dan een kwart van de uitgebrachte stemmen gekregen:

Paragraaf 3.5, eerste alinea

De oorspronkelijke formulering van de Commissie — „onder dezelfde arbeidsvoorwaarden” — verdient de voorkeur boven de voorgestelde wijziging „zonder verslechterde arbeidsvoorwaarden”.

Motivering

Spreekt voor zichzelf.

Uitslag van de stemming

Vóór: 30, tegen: 48, onthoudingen: 7.
